

ΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΣΔΟ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

**ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΕΣ ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ
ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ**

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Β. ΤΣΙΓΑΡΑΣ

**ΕΚΠΟΝΗΣΗ: ΡΙΖΙΩΤΗ ΜΑΡΙΑ
ΡΑΨΟΜΑΝΙΚΗ ΣΠΥΡΟΥΛΑ
ΔΕΜΠΕΓΙΩΤΗ ΔΗΜΗΤΡΑ**

ΠΑΤΡΑ, 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</i>	7
<i>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο – ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΟΝ ΘΕΣΜΟ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΩΝ</i>	14
1.1. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ	14
1.2. ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΜΙΑΣ ΠΠΕ	17
1.3. Ο ΤΡΟΠΟΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ	17
1.4. ΕΠΙΛΟΓΗ ΠΟΛΕΩΝ ΕΚΤΟΣ Ε.Ε.	19
1.5. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ	19
1.6. ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ	21
1.7. ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ	23
1.8. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΜΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ	26
1.9. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΣΕ ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ	27
<i>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο – ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΕΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ</i> ..	32
2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	32
2.2. Η ΓΛΑΣΚΟΒΗ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ	36
2.2.1. ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ	36
2.2.2. ΣΤΟΧΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	37
2.2.3. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	38
2.2.4. ΔΡΑΣΕΙΣ	42

2.2.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	43
2.3. Η ΚΡΑΚΟΒΙΑ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ	47
2.3.1. ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ	47
2.3.2. ΣΤΟΧΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	49
2.3.3. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	50
2.3.4. ΔΡΑΣΕΙΣ	51
2.3.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	55
2.4. ΤΟ ΣΑΝΤΙΑΓΚΟ ΝΤΕ ΚΟΜΠΟΣΤΕΛΑ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ	56
2.4.1. ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ	56
2.4.2. ΣΤΟΧΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	57
2.4.3. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	58
2.4.4. ΔΡΑΣΕΙΣ	58
2.4.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	60
2.5. ΤΟ ΓΚΡΑΖ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ.....	61
2.5.1. ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ	62
2.5.2. ΣΤΟΧΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	63
2.5.3. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	64
2.5.4. ΔΡΑΣΕΙΣ	65
2.5.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	67
2.6. Η ΓΕΝΟΒΑ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ	67
2.6.1. ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ	68

2.6.2. ΣΤΟΧΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	69
2.6.3. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	70
2.6.4. ΔΡΑΣΕΙΣ	70
2.6.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	72
2.7. ΤΟ ΚΟΡΚ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ	72
2.7.1. ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ	73
2.7.2. ΣΤΟΧΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	74
2.7.3. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	75
2.7.4. ΔΡΑΣΕΙΣ	76
2.7.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	79
<i>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο - ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΕΣ ΤΗΣ</i> <i>ΕΥΡΩΠΗΣ.....</i>	<i>80</i>
3.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	80
3.2. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ.....	80
3.2.1. ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ.....	81
3.2.1.1. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ.....	83
3.2.1.2. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΈΡΓΩΝ	83
3.2.1.3. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	84
3.2.1.4. ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ	86
3.2.1.5. ΓΡΑΦΕΙΟ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ.....	87
3.2.1.6. ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ	88
3.2.1.7. ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ.....	90

3.2.2. ΣΤΟΧΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	92
3.2.3. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ.....	94
3.2.4. ΔΡΑΣΕΙΣ	95
3.2.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	97
3.3. ΠΑΤΡΑ	100
3.3.1. ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ.....	101
3.3.2. ΣΤΟΧΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	101
3.3.3. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ.....	102
3.3.4. ΔΡΑΣΕΙΣ	103
3.3.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	110
<i>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο – ΤΟ MARKETING ΜΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ</i>	<i>111</i>
4.1. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ	111
4.2. MARKETING MIX.....	111
4.3. MARKETING MIX ΤΟΥ 'ΠΑΤΡΑ 2006 - ΚΤΙΡΙΑ'.....	112
4.3.1. ΠΡΟΪΟΝΤΑ.....	112
4.3.2. ΤΙΜΗ.....	114
4.3.3. ΔΙΑΝΟΜΗ.....	115
4.3.4. ΠΡΟΩΘΗΣΗ.....	116
4.4. MARKETING MIX ΤΟΥ 'ΠΑΤΡΑ 2006 - ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ'	117
4.4.1. ΠΡΟΪΟΝΤΑ.....	117
4.4.2. ΤΙΜΗ	118

4.4.3. ΔΙΑΝΟΜΗ.....	118
4.4.1. ΠΡΟΩΘΗΣΗ.....	119
4.5. ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ.....	120
<i>ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....</i>	<i>121</i>
<i>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</i>	<i>123</i>
<i>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ</i>	<i>126</i>

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο θεσμός των πολιτιστικών πρωτευουσών ανάγεται χρονολογικά στο έτος 1983, κατά το οποίο η τότε υπουργός Πολιτισμού της Ελλάδας, Μελίνα Μερκούρη, πραγματοποίησε συνάντηση με τους υπουργούς πολιτισμού των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να συζητηθεί η προβολή και η προώθηση του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Τον Ιούνιο του 1985, εκδόθηκε ψήφισμα για εκδηλώσεις, σύμφωνα με το οποίο κάθε έτος θα οριζόταν μια πόλη της ευρωπαϊκής Ένωσης ως Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πόλη. Η αρμοδιότητα για την επιλογή των πόλεων ανήκε στο Συμβούλιο Υπουργών Πολιτισμού. Οι εκδηλώσεις θα ήταν ετήσιες ή θα κάλυπταν ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα μέσα στο έτος. Το Σεπτέμβριο του 1997, αποφασίστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η θέσπιση ενιαίου προγράμματος για τον πολιτισμό, το οποίο ονομάστηκε Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης¹.

Έτσι λοιπόν από μια απλή διακυβερνητική δράση, ο θεσμός των Πολιτιστικών Πρωτευουσών κατέληξε να αποτελεί κοινοτική δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην επιλογή των πόλεων, εμπλέκονται τώρα όλα τα όργανα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, καθένα από τα οποία εξετάζει, συγκεκριμένες πτυχές των πόλεων, που θα ονομαστούν Πολιτιστικές πρωτεύουσες. Η μετατροπή αυτή του θεσμού είχε ως κύριο στόχο, την οριοθέτηση συγκεκριμένων στόχων για τις υποψήφιες πόλεις, την αλλαγή του τρόπου βάσει του οποίου ορίζονταν οι πόλεις, αλλά και την επιλογή πόλεων εκτός ορίων Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σκοπός των Ευρωπαϊκών Πολιτιστικών Πρωτευουσών, θα ήταν η αξιοποίηση του πολιτισμικού τους πλούτου προκειμένου να συμβάλλουν στην προσέγγιση των ευρωπαϊκών λαών². Ως επιμέρους στόχοι ορίζονταν οι παρακάτω:

¹ Final report European Commission, European Cities of Culture for the year 2000, A wealth of urban cultures for celebrating the turn of the century, 2001

² Ενημερωτικό Δελτίο ΤΕΕ (1999), Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης – Ευρωπαϊκός Πολιτιστικός Μήνας, Τεύχος 2055

1. Η παρουσίαση των στοιχείων εκείνων που συνέβαλαν στην ανάπτυξη και στη διαμόρφωση του ευρωπαϊκού πολιτισμού και
2. Η συμμετοχή των πολιτών της πολιτιστικής Πρωτεύουσας αλλά και η προσέλκυση των πολιτών άλλων ευρωπαϊκών κρατών

Από το 1996, διαμορφώνονται συγκεκριμένα κριτήρια τα οποία οφείλουν να τηρούν οι Πολιτιστικές Πρωτεύουσες όπως: η προώθηση κοινών καλλιτεχνικών ρευμάτων, που συνέβαλαν στην ανάπτυξη και διαμόρφωση του ευρωπαϊκού πολιτισμού, η προβολή της ιστορίας της πόλης που επιλέγεται ως πολιτιστική Πρωτεύουσα, η διάδοση του πολιτισμού μέσω των νέων τεχνολογιών, οι οποίες θα ενθαρρύνουν και τους νέους να διεισδύσουν και να μάθουν για τον πολιτισμό της εκάστοτε χώρας³.

Προς ενίσχυση του θεσμού των Πολιτιστικών Πρωτευουσών, ιδρύεται το 1992, με πρωτοβουλία του Σπύρου Μερκούρη, ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός, το Δίκτυο Ευρωπαϊκών Πολιτιστικών Πρωτευουσών και Μηνών, στο οποίο καταγράφονται όλες οι προσπάθειες των πολιτιστικών Πρωτευουσών από το 1985 έως και σήμερα, με στόχο την βοήθεια των πολιτιστικών πρωτευουσών, που επιλέγονται τώρα, μέσα από παραδείγματα παλαιότερων πολιτιστικών πρωτευουσών. Οι πόλεις δηλαδή που επιλέγονται τώρα ως Πολιτιστικές Πρωτεύουσες έχουν τη δυνατότητα μέσω του οργανισμού να μελετήσουν τα λάθη των προηγούμενων πόλεων αλλά και τις ευκαιρίες ανάπτυξης που τους δίνονται.

Έτσι από το 1985 έως σήμερα έχουν επιλεγεί τουλάχιστον από μία πόλη των κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για κάθε έτος, ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα. Συνολικά έχουν φιλοξενήσει τον θεσμό 32 πόλεις. Από αυτές τις 32 επιλέξαμε τις 6 μικρότερες πόλεις που έχουν οριστεί ως πολιτιστικές πρωτεύουσες, την Γλασκόβη το 1990, την Κρακοβία το 2000, το Σαντιάγκο ντε Κομποστέλα το 2000 επίσης, το Γκραζ το 2003, την Γένοβα το 2004 και το Κορκ το 2005, για να τις συγκρίνουμε. Οι πόλεις αυτές επιλέχθηκαν βάση των στοιχείων που

³ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Απόφαση 1419/1999/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, 1999

βρέθηκαν για αυτές μέσα από τις ιστοσελίδες τους ως ΠΠΕ ή την ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον πολιτισμό και το πρόγραμμα των πολιτιστικών πρωτευουσών. Οι πέντε από τις πόλεις φιλοξένησαν τον θεσμό από το 2000 έως το 2005, οπότε υπήρχαν διαθέσιμα περισσότερα στοιχεία από ότι για πόλεις που φιλοξένησαν παλαιότερα τον θεσμό. Επιπρόσθετα η Γλασκόβη θεωρείται ως μία από τις πιο επιτυχημένες ΠΠΕ και το Πανεπιστήμιό της διαθέτει ένα πλούσιο αρχείο για την διοργάνωση της πολιτιστικής πρωτεύουσας στην Γλασκόβη.

Πιο συγκεκριμένα θα γίνει σύγκριση ανάμεσα στους φορείς διοργάνωσης κάθε πόλης, δηλαδή αν δημιούργησαν κάποιον οργανισμό ή διαχειρίστηκαν με άλλον τρόπο την διοργάνωση. Αν υπήρξαν οργανισμοί θα εξετάσουμε την διαφοροποίηση στην διάρθρωση τους και τον τρόπο λειτουργίας τους. Θα γίνει σύγκριση των στόχων που έθεσαν, για να διαπιστώσουμε τις συγκλίσεις ή τις διαφοροποιήσεις. Θα εξετάσουμε ακόμα τα κοινά – στόχους που έθεσαν και πόσο κατάφεραν να τα προσεγγίσουν, τα μεγαλύτερα γεγονότα και εκδηλώσεις που διοργάνωσαν και πως μέσα από τον θεσμό της πολιτιστικής πρωτεύουσας δόθηκε η ευκαιρία σε αυτές τις πόλεις να αναπτύξουν την πολιτιστική διπλωματία τους. Θα ακολουθήσει Case Study με τις δύο από τις τρεις ελληνικές πόλεις που φιλοξένησαν το θεσμό, την Θεσσαλονίκη το 1997 και την Πάτρα το 2006. Θα γίνει περιγραφή και σύγκριση για το πώς οργανώθηκαν και λειτούργησαν οι δύο πόλεις. Σε ποιους τομείς διαφοροποιήθηκαν και πως η πρώτη επηρέασε την δεύτερη.

Ο θεσμός ξεκίνησε με σκοπό να δοθεί η ευκαιρία στις χώρες να καλλιεργήσουν και να αναπτύξουν όλες εκείνες τις σχέσεις που απαιτούνται μεταξύ των κρατών όταν αυτά θέλουν να έρθουν σε συμφωνία σε θέματα πέρα από τον πολιτισμό. Μία χώρα όταν φιλοξενεί τον θεσμό των πολιτιστικών πρωτευουσών, μέσα από τις πολιτιστικές συνεργασίες με άλλες χώρες και το πρόγραμμα εκδηλώσεων που πάντοτε συμπεριλαμβάνει μία πολύ μεγάλη ποικιλία τόσο τοπικού, όσο και διεθνούς ενδιαφέροντος γεγονότα δίνει την ευκαιρία να γίνουν

γνωστά ποικίλα πολιτιστικά στοιχεία της περιοχής αυτής σε ένα πολύ ευρύ κοινό.

Επιτρέπει επίσης την γνωριμία με άλλους πολιτισμούς, αφού οι ανταλλαγές πολιτιστικών γεγονότων μεταξύ των πολιτιστικών πρωτευουσών και του υπόλοιπου κόσμου είναι ένα βασικό χαρακτηριστικό του θεσμού. Βοηθώντας έτσι στην απόκτηση καλύτερης γνώσης, κυρίως των ευρωπαϊκών κρατών μεταξύ τους

Η γνωριμία των κρατών – μελών της Ε.Ε. μέσω του πολιτισμού θεωρήθηκε πολύ σημαντική από την Μελίνα Μερκούρη γιατί θεωρούσε εξίσου σημαντικό παράγοντα, για την Ε.Ε., την ανάπτυξη του πολιτισμού παράλληλα με την ανάπτυξη της οικονομίας, της τεχνολογίας του εμπορίου και της ασφάλειας. Γιατί σε αυτά τα τέσσερα στοιχεία μπορεί να βασίζεται η απρόσκοπτη ανάπτυξη όλων των κρατών – μελών όμως το συνεκτικό στοιχείο που μπορεί να διατηρήσει τις ισορροπίες και την ειρηνική διαβίωσή τους είναι ο κοινός πολιτισμός και η κοινή συνείδηση ότι ανήκουν όλοι σε μία ομάδα που εκτός των οικονομικών παραγόντων και συμφερόντων, τους συνδέει πολύ περισσότερο ο πολιτισμός. Μαθαίνοντας έτσι να σέβονται και να εκτιμούν τους υπόλοιπους λαούς γύρω τους σαν να είναι ένα δικό τους κομμάτι. Ενισχύεται επίσης το αίσθημα ότι όλοι έχουν προσφέρει στο κτίσιμο της Ε.Ε. έστω και μέσω του πολιτισμού, αφού δεν έχουν όλα τα κράτη τη δυνατότητα να συνεισφέρουν στον ίδιο βαθμό σε όλους τους άλλους τομείς.

Ως κοινός ευρωπαϊκός πολιτισμός ή ευρωπαϊκή πολιτισμική ταυτότητα θεωρείται η συνύπαρξη και η ανάπτυξη των διαφόρων ευρωπαϊκών πολιτισμών οι οποίοι έδρασαν στην συγκεκριμένη περιοχή, άλλοτε αρμονικά, επιδρώντας θετικά στην ιστορία της Ευρώπης και άλλοτε ανταγωνιστικά, δημιουργώντας συγκρούσεις και αντιπαραθέσεις. Συνδετικό κρίκο ανάμεσα σε τόσους πολιτισμούς αποτελούν οι αξίες οι οποίες διαμορφώθηκαν, οι κοινωνικές μορφές οργάνωσης και ο τρόπος σκέψης και υιοθετήθηκαν από τους περισσότερους λαούς της, όπως η δημοκρατία και η ελευθερία, το κράτος πρόνοιας το οποίο παρεμβαίνει και στα κοινωνικά προβλήματα

του ανθρώπου, ο ορθολογισμός, ο υλικός ευδαιμονισμός, η ανάπτυξη της επιστημονικής έρευνας και η κατάκτηση της φύσης⁴.

Ο ευρωπαϊκός πολιτισμός χαρακτηρίζεται από ορισμένα δομικά γνωρίσματα στα οποία οφείλονται τα παραπάνω συνεκτικά στοιχεία που εμφανίζονται στους περισσότερους Ευρωπαϊκούς λαούς. Τα κυριότερα από αυτά είναι:

- ✚ πρώτον, ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός, ο οποίος θεωρείται ως ο θεμέλιος λίθος της Ευρώπης.
- ✚ Δεύτερο δομικό στοιχείο του ευρωπαϊκού πολιτισμού είναι η ρωμαϊκή κληρονομιά, στην οποία τίθενται τα θεμέλια του νομικού και θεσμικού πολιτισμού της Ευρώπης. Το ρωμαϊκό δίκαιο και οι θεσμοί που γεννήθηκαν μέσα στην ρωμαϊκή αυτοκρατορία αποτέλεσαν πρότυπο και λειτούργησαν ως βάση για την οργάνωση πολλών σύγχρονων ευρωπαϊκών κρατών.
- ✚ Τρίτο, είναι η χριστιανική πίστη η οποία είναι διαχωρισμένη σε τρία εκκλησιαστικά δόγματα: Ρωμαιοκαθολικών, Προτεσταντών και Ορθοδόξων και παρόλα αυτά, δεν έπαψε να παίζει σημαντικό ρόλο στην ιστορία της Ευρώπης και να επηρεάζει την ιστορική, πολιτική και κοινωνική πορεία της ηπείρου.
- ✚ Το τέταρτο στοιχείο είναι τα κινήματα του ουμανισμού και του διαφωτισμού τα οποία ενοποίησαν, αναδιαμόρφωσαν και ανασυγκρότησαν τα τρία πρώτα δομικά χαρακτηριστικά του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Τα δύο αυτά κινήματα κατάφεραν να συνδυάσουν τις αρχές και τις αξίες του ελληνικού και ρωμαϊκού πολιτισμού και της χριστιανικής πίστης και δημιούργησαν νέες οι οποίες υιοθετήθηκαν αρχικά από τα δυτικά ευρωπαϊκά κράτη και από τα ανατολικά μετέπειτα. Τέτοιου είδους αρχές και αξίες ήταν τα ανθρώπινα δικαιώματα, ο οικονομικός φιλελευθερισμός και ορθολογισμός, η δημοκρατία κ.λ.π.

⁴ Κωνσταντίνος Βρύζας, *Παγκόσμια Επικοινωνία, Πολιτιστικές Ταυτότητες*, Αθήνα, Βιβλιοθήκη Κοινωνικής Επιστήμης και Κοινωνικής Πολιτικής, Gutenberg σελ. 220-226

✚ Τέλος, το πέμπτο στοιχείο είναι η ανάπτυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας με στόχο την ατομική αλλά και συλλογική ευημερία. Η ανάπτυξη της τεχνολογίας και της επιστήμης στα πρώτα τους στάδια είχε ταυτιστεί με τον ευρωπαϊκό χώρο και αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι για μεγάλο χρονικό διάστημα τα σημαντικότερα επιτεύγματα και ανακαλύψεις έλαβαν χώρα στην Ευρώπη⁵.

Οπότε μέσα από τον θεσμό επιτυγχάνεται ο σεβασμός, η εκτίμηση και η αποδοχή των άλλων, πράγμα πολύ σημαντικό αφού μόνο μέσα από αυτά τα χαρακτηριστικά μπορεί να λειτουργήσει σωστά και να πετύχει τους σκοπούς και τους στόχους της. Μέσα από τις πολιτιστικές πρωτεύουσες καλλιεργείται ένα πολύ έφορο έδαφος για να έχουν οι πόλεις τα επιθυμητά αποτελέσματα χωρίς να χρειαστεί να μετατρέψουν προκαταλήψεις ή αρνητικό κλίμα σε ουδέτερο ή θετικό, αφού όλα αυτά θα τα έχουν πετύχει ήδη και θα προσπαθούν πλέον να εξασφαλίσουν μόνο την πολιτική υποστήριξη των άλλων χωρών στον τομέα που επιθυμούν την συνεργασία τους.

Μέσα από έναν τέτοιου είδους θεσμό έχουν τη δυνατότητα να εξασφαλίσουν το ήμισυ μιας επιτυχημένης διαδρομής που θα τις οδηγήσει σε σίγουρα και ασφαλή αποτελέσματα⁶.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία αποτελεί μια προσέγγιση στον θεσμό των Πολιτιστικών Πρωτευουσών. Μέσα από τα επόμενα κεφάλαια, θα δούμε πως ακριβώς συμβάλλει ο θεσμός αυτός, στην τοπική ανάπτυξη των πόλεων – πρωτευουσών.

Έτσι στο πρώτο κεφάλαιο θα γίνει περιγραφή της ιστορικής πορείας και εξέλιξης του θεσμού. Πότε και πως ξεκίνησε, ποιοι ήταν οι αρχικοί του στόχοι και πως επιλεγόντουσαν οι πόλεις. Θα παρακολουθήσουμε, πως με την πάροδο του χρόνου άλλαζαν και διαμορφώθηκαν εκ νέου οι στόχοι και

⁵ Γεώργιος Κόκκινος, Επιστήμη – Ιδεολογία – Ταυτότητα, Το μάθημα της Ιστορίας στον αστερισμό της υπερεθνικότητας και της παγκοσμιοποίησης, Αθήνα, Μεταίχμιο επιστήμης, σελ. 45-86

⁶ Final report European Commission, European Cities of Culture for the year 2000, A wealth of urban cultures for celebrating the turn of the century, 2001

ο τρόπος επιλογής των πόλεων, εξαιτίας των νέων δεδομένων και των νέων απαιτήσεων του ευρωπαϊκού γίγνεσθαι. Επίσης θα δούμε τα μέτρα ενίσχυσης του θεσμού από την πλευρά της ευρωπαϊκής ένωσης, αλλά και πως αντιμετώπισαν το θεσμό, από πλευρά οργάνωσης, οι πόλεις που τον φιλοξένησαν.

Στο δεύτερο κεφάλαιο θα ακολουθήσει παρουσίαση έξι πολιτιστικών πρωτευουσών του εξωτερικού. Για τις πόλεις αυτές θα παρουσιαστεί η οργανωτική δομή και διάρθρωση των φορέων που σχημάτισαν για την διαχείριση του γεγονότος. Τους στόχους που έθεσαν προς υλοποίηση, καθώς και τα κοινά-στόχους που επεδίωξαν να προσελκύσουν. Ακόμη θα εξετάσουμε τα μέσα που χρησιμοποίησαν για την επίτευξη των στόχων τους, την παρακίνηση και ενεργοποίηση των κοινών, παρουσιάζοντας τα σημαντικότερα γεγονότα-εκδηλώσεις που διοργάνωσαν.

Στο τρίτο κεφάλαιο θα παρουσιαστούν και θα αναλυθούν όλα τα παραπάνω στοιχεία για τις δύο ελληνικές πόλεις, την Θεσσαλονίκη και την Πάτρα, οι οποίες χρημάτισαν πολιτιστικές πρωτεύουσες της Ευρώπης και θα τις συγκρίνουμε.

Στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας αυτής, θα παρουσιαστεί και θα αναλυθεί εκτενέστερα το παράδειγμα της Πάτρας και συγκεκριμένα θα γίνει αναφορά στο πρόγραμμα δράσης της Πάτρας ως πολιτιστική πρωτεύουσα. Ειδικότερα θα γίνουν αναφορές στα επιμέρους προϊόντα τα οποία συνθέτουν το λεγόμενο MARKETING MIX του 'Πάτρα 2006'.

Τέλος στον επίλογο θα ακολουθήσουν τα συμπεράσματα από τις ενέργειες και στους στόχους των υπό μελέτη πολιτιστικών πρωτευουσών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο – ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΟΝ ΘΕΣΜΟ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΩΝ

1.1. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Τον Νοέμβριο του 1983, σε μία συνάντηση υπουργών πολιτισμού των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έπειτα από πρόσκληση της ελληνίδας υπουργού πολιτισμού, Μελίνας Μερκούρη, συζητήθηκε για πρώτη φορά η ιδέα της προβολής και της προώθησης του ευρωπαϊκού πολιτισμού, η οποία θεωρούσε, ότι ο πολιτισμός ήταν ένας εξίσου σημαντικός παράγοντας για την Ευρωπαϊκή Ένωση όπως η οικονομία, η τεχνολογία και το εμπόριο – τα τρία βασικότερα στοιχεία για την ύπαρξη, την επιβίωση και την επιτυχημένη πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.). Και κατά δεύτερο λόγο σε δύο θεμελιώδεις διαπιστώσεις ότι η Ευρώπη ήταν και παραμένει ένας πόλος πλουσιότατης και πολύμορφης πολιτιστικής και καλλιτεχνικής ανάπτυξης και ότι το φαινόμενο της αστικής ανάπτυξης διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση και στην άνθηση του πολιτισμού στην ευρωπαϊκή ήπειρο.

Η υλοποίησή της πραγματοποιήθηκε στις 13 Ιουνίου 1985 όταν εκδόθηκε, από το Συμβούλιο των υπουργών πολιτισμού της Ε.Ε., το πρώτο ψήφισμα για εκδηλώσεις όπου για κάθε έτος θα οριζόταν μία πόλη της Ε.Ε. η οποία θα έφερε τον τίτλο της «Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Πόλης» (ΕΠΠ). Οι εκδηλώσεις μπορούν να είναι ετήσιες ή να καλύπτουν ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα μέσα στο έτος.

Ο θεσμός ξεκίνησε ως μία διακυβερνητική διαδικασία ανάμεσα στα κράτη – μέλη της Ε.Ε. όπου η επιλογή των Ευρωπαϊκών Πολιτιστικών Πόλεων, από το 1985 έως το 1999 γινόταν από το Συμβούλιο Υπουργών Πολιτισμού. Κάθε υποψήφια πόλη έπρεπε να υποβάλλει αίτηση συμμετοχής στο Συμβούλιο, μέσω της μόνιμης αντιπροσωπείας της χώρας της στην Ε.Ε.. Έπειτα από αξιολόγηση των

αιτήσεων, με ομόφωνη ψηφοφορία αποφάσιζαν ποιες πόλεις θα οριζόντουσαν ως ΕΠΠ.

Το Σεπτέμβριο του 1997 το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε τη θέσπιση ενιαίου προγράμματος για τον πολιτισμό το οποίο θα έφερε τον τίτλο «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης».

Τελικά στις 25 Μαΐου του 1999 ψηφίστηκε η τελική απόφαση με την οποία ο θεσμός μετατρέπεται από μία απλή διακυβερνητική διαδικασία ανάμεσα στα κράτη – μέλη, σε κοινοτική δράση της Ε.Ε..

Η απόφαση αυτή έχει ως κύρια βάση το αρχικό ψήφισμα του 1985 και τις τροποποιήσεις που κατά καιρούς είχε υποστεί. Επίσης βασίστηκε στην ήδη υπάρχουσα νομοθεσία της Ε.Ε. για τον πολιτισμό, στην εμπειρία που είχε αποκτηθεί από τις μέχρι τότε Ευρωπαϊκές Πολιτιστικές Πόλεις και τα συμπεράσματα που έχουν προκύψει ύστερα από μελέτες για τα αποτελέσματα που έχει ο θεσμός στις πόλεις αλλά και στην ίδια την Ε.Ε..

Οι κυριότερες αλλαγές που επέφερε η απόφαση μετατροπής του θεσμού σε κοινοτική δράση της Ε.Ε. ήταν

- α) να οριστούν πιο συγκεκριμένοι στόχοι για τις υποψήφιες πόλεις,
- β) να αλλάξει ριζικά ο τρόπος επιλογής των πόλεων και
- γ) η επιλογή πόλεων εκτός Ε.Ε..

Στόχος των ΕΠΠ ήταν να αξιοποιήσουν τον πολιτισμικό πλούτο και την ποικιλομορφία των ευρωπαϊκών πόλεων, δίνοντας έμφαση στην κοινή πολιτιστική κληρονομιά τους, στη ζωντάνια της πολιτιστικής δημιουργίας και να συμβάλουν στην προσέγγιση των ευρωπαϊκών λαών⁷.

Εκτός από τον συγκεκριμένο στόχο το ψήφισμα όριζε ένα αρκετά ελαστικό πλαίσιο μέσα στο οποίο ήταν υποχρεωμένες οι πόλεις να προετοιμάζουν τα προγράμματά τους. Τα βασικά σημεία στα οποία

⁷ Ενημερωτικό Δελτίο ΤΕΕ (1999), Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης – Ευρωπαϊκός Πολιτιστικός Μήνας, Τεύχος 2055

έπρεπε να επιστήσουν την προσοχή τους οι πόλεις ήταν, πρώτον ότι στο περιεχόμενο του προγράμματος τους θα παρουσίαζαν τα στοιχεία εκείνα του πολιτισμού τους που θεωρούσαν ότι συνέβαλλαν στην διαμόρφωση του ευρωπαϊκού πολιτισμού ή και το αντίστροφο, δηλαδή πως συνέβαλλε ο πολιτισμός άλλων ευρωπαϊκών κρατών στην ανάπτυξη της περιοχής τους, και δεύτερον την εξασφάλιση υψηλής συμμετοχής των πολιτών της περιοχής που οριζόταν ως Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πόλη, αλλά και τη δυνατότητα προσέλκυσης των πολιτών των άλλων ευρωπαϊκών κρατών. Έτσι οι υπόλοιποι όροι, για την εφαρμογή του σχεδίου που θα ανέπτυξε η κάθε πόλη, κρατήθηκαν σκόπιμα όσο το δυνατόν πιο ασαφείς ώστε η ερμηνεία τους να εναπόκειται στην πρωτοβουλία, τις ανάγκες και τις φιλοδοξίες κάθε Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Πόλης.

Μόλις το 1996 θεσπίζονται για πρώτη φορά κριτήρια επιλογής και δημιουργείται ο κατάλογος τους με σκοπό να διευκολύνουν την διαδικασία προγραμματισμού από την πλευρά των υποψήφιων πόλεων, αλλά και την διαδικασία αξιολόγησης των προγραμμάτων από την πλευρά της Ε.Ε..

Οι προδιαγραφές που πρέπει να τηρούν τα προγράμματα των υποψήφιων πόλεων, σύμφωνα με την επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι να προωθούν κοινά καλλιτεχνικά ρεύματα που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση του ευρωπαϊκού πολιτισμού, να εξασφαλίζουν την σωστή διαχείριση και προβολή κάθε μορφής τέχνης, να προβάλλουν την ιστορία και την πολιτιστική ταυτότητα της πόλης που ορίζεται ΠΠΕ, να ενθαρρύνουν τον πολιτιστικό και κοινωνικό διάλογο, να ευαισθητοποιούν το κοινό σε θέματα σταθερής και κινητής καλλιτεχνικής κληρονομιάς, να παρέχουν ευκολίες πρόσβασης στον πολιτισμό για τους νέους, να ενισχύουν την κοινωνική συνοχή, να συμβάλουν στην διάδοση του πολιτισμού μέσω των νέων τεχνολογιών όπως τα πολυμέσα, τα οπτικοακουστικά μέσα και την διάθεση όλων αυτών σε πολλές γλώσσες, να συμβάλουν στην ανάπτυξη της απασχόλησης και του τουρισμού, να εξασφαλίζουν την βιώσιμη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς, την ανάπτυξη του

αστικού χώρου και να προωθούν τον πολιτιστικό διάλογο μεταξύ της Ευρώπης και του υπόλοιπου κόσμου⁸.

1.2. ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΜΙΑΣ ΠΠΕ

Ο αρχικός στόχος που είχε θέσει η Ε.Ε. στο πρώτο ψήφισμα το 1985, παραμένει ο ίδιος, απλά διατυπώνεται με διαφορετικό τρόπο. Έτσι ο βασικός στόχος των ΠΠΕ είναι να προβάλλει τον πλούτο, την ποικιλομορφία και τα κοινά χαρακτηριστικά των ευρωπαϊκών πολιτισμών και να συμβάλει στη βελτίωση της αμοιβαίας γνωριμίας μεταξύ των ευρωπαίων πολιτών⁹.

Εκτός του βασικού στόχου η Ε.Ε. ορίζει και δευτερεύοντες στόχους που πρέπει να επιτευχθούν μέσα από τα προγράμματα των ΕΠΠ. Οι στόχοι αυτοί δεν διαφοροποιούνται από τους αρχικούς στόχους, απλά στην απόφαση της 25^{ης} Μαΐου του 1999 γίνονται πιο συγκεκριμένοι από ότι ήταν στο αρχικό ψήφισμα, χωρίς όμως να περιορίζουν την ελευθερία που έδινε το αρχικό ψήφισμα στις επιλογές και τις κινήσεις των πόλεων στην εφαρμογή του σχεδίου τους για την υλοποίηση του πολιτιστικού τους προγράμματος ως ΠΠΕ.

1.3. Ο ΤΡΟΠΟΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ

Με την απόφαση της η Ε.Ε. να μετατρέψει τον θεσμό σε κοινοτική δράση από μία απλή διακυβερνητική διαδικασία που ήταν μέχρι πρότινος, δηλαδή παύει η επιλογή να είναι μία διαδικασία που απασχολεί αποκλειστικά τις κυβερνήσεις των χωρών και τους υπουργούς πολιτισμού των κρατών – μελών. Πλέον εμπλέκονται σχεδόν όλα τα όργανα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το καθένα

⁸ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Απόφαση 1419/1999/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, 1999

⁹ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Απόφαση 1419/1999/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, 1999

σύμφωνα με τις αρμοδιότητες που έχει στον τομέα λήψης αποφάσεων της Ε.Ε.. Η αλλαγή αυτή και η αναδιατύπωση των στόχων του, είχε ως αποτέλεσμα να προκύψει η ανάγκη για αλλαγές και στον τρόπο με τον οποίο επιλέγονταν οι ΠΠΕ. Έτσι δημιούργησαν ένα προβλεπτό, συνεπές και διαφανές σύστημα όπου η επιλογή γίνεται εκ περιτροπής. Αυτό σημαίνει ότι ορίστηκε χρονολογικά από το 2005 έως και το 2019 σειρά προτεραιότητας για το ποιες χώρες έχουν το δικαίωμα να υποβάλουν υποψηφιότητα για να διεκδικήσουν για μία πόλη τους τον τίτλο της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης. Οι χώρες αυτές πρέπει να κοινοποιήσουν την υποψηφιότητα της πόλης που προτείνουν μαζί με ένα πολιτιστικό σχέδιο, το οποίο θα έχει ευρωπαϊκές διαστάσεις και θα ανταποκρίνεται στους στόχους και τα κριτήρια του θεσμού, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο Υπουργών, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Επιτροπή Περιφερειών. Η κοινοποίηση πρέπει να γίνει τουλάχιστον τέσσερα έτη πριν αναλάβει το γεγονός μία πόλη.

Έπειτα η Επιτροπή συνιστά κριτική επιτροπή από επτά ανεξάρτητες προσωπικότητες υψηλού κύρους, που είναι εμπειρογνώμονες στον πολιτιστικό τομέα. Τα πρόσωπα προέρχονται, δύο από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, δύο από το Συμβούλιο, δύο από την Επιτροπή και ένα από την Επιτροπή των Περιφερειών. Η επιτροπή είναι υπεύθυνη για την σύνταξη έκθεσης η οποία αξιολογεί τις υποψηφιότητες και την υποβάλλει στην Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Τα κριτήρια αξιολόγησης των πόλεων παραμένουν τα ίδια από το 1996 που ορίστηκαν για πρώτη φορά για την ευκολότερη επιλογή πόλης. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να απευθύνει στην Επιτροπή γνώμη για τις υποψηφιότητες εντός τριών μηνών μετά τη λήψη της έκθεσης. Το Συμβούλιο, ύστερα από σύσταση της Επιτροπής, που συντάσσεται βάσει της γνώμης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της έκθεσης της κριτικής επιτροπής, ορίζει επισήμως

την εν λόγω πόλη ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης για το έτος για το οποίο έχει προταθεί η υποψηφιότητά της¹⁰.

Η διαδικασία επιλογής των πόλεων γίνεται πιο πολύπλοκη και πιο χρονοβόρα αλλά εξασφαλίζει την ίση και δίκαιη μεταχείριση των ευρωπαϊκών πόλεων. Επίσης η απόφαση της 25^{ης} Μαΐου του 1999 μπορεί να αναθεωρηθεί, όταν το θεωρήσει απαραίτητο η Επιτροπή, ώστε να εξασφαλίζει τη δυνατότητα συμμετοχής των χωρών που είναι υποψήφιος προς ένταξη στην Ε.Ε.

1.4. ΕΠΙΛΟΓΗ ΠΟΛΕΩΝ ΕΚΤΟΣ Ε.Ε.

Ήδη από τον Μάιο του 1990 η Ε.Ε. είχε θεσπίσει τον «Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Μήνα», ένα σχέδιο που είχε τους ίδιους στόχους με την ΠΠΕ, αλλά προοριζόταν κυρίως για χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης¹¹. Με την απόφαση όμως του 1999 οι χώρες αυτές από το 2005 και μετά έχουν δικαίωμα να υποβάλλουν και αυτές υποψηφιότητα ως μία δεύτερη ΠΠΕ, χωρίς καμία διάκριση.

Ο θεσμός του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Μήνα συνεχίζει να υφίσταται λόγω του μεγάλου αριθμού υποψηφίων που διεκδικούν τον τίτλο της ΠΠΕ, ο λόγος άλλωστε για τον οποίο δημιουργήθηκε ο Ευρωπαϊκός Πολιτιστικός Μήνας.

1.5. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ

Η Ε.Ε. σε μία προσπάθεια να ενισχύσει το θεσμό των ΠΠΕ το 1992 ίδρυσε, με πρωτοβουλία του κ. Σπύρου Μερκούρη, έναν μη

¹⁰ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Απόφαση 1419/1999/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, 1999

¹¹ Final report European Commission, European Cities of Culture for the year 2000, A wealth of urban cultures for celebrating the turn of the century, 2001

κερδοσκοπικό οργανισμό με την ονομασία «Δίκτυο Ευρωπαϊκών Πολιτιστικών Πρωτευουσών και Μηνών» (ECCM: The Network of European Cultural Capitals and Months), το οποίο εδρεύει στο υπουργείο Πολιτισμού του Λουξεμβούργου. Το δίκτυο έχει καταγράψει τις προσπάθειες όλων των ΠΠΕ από ο 1985 έως και σήμερα και θα συνεχίσει με τις επόμενες ΠΠΕ. Η καταγραφή γίνεται μέσω των εκπροσώπων των πόλεων και οργανισμών που τιμήθηκαν στο παρελθόν με το χρίσμα της ΠΠΕ, αλλά και τις ορισθείσες για το μέλλον πόλεις, τις υποψήφιες πόλεις, καθώς και εκπροσώπων των Υπουργείων Πολιτισμού χωρών που ορίστηκαν να διοργανώσουν τις εκδηλώσεις που αφορούν το θεσμό, αλλά δεν έχουν ακόμη επιλέξει τις πόλεις που θα εισηγηθούν. Επίσης μετέχουν οργανώσεις που έχουν μεταφέρει την ελληνική αυτή ιδέα εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς διοργανώνονται Πολιτιστικές Πρωτεύουσες και στην αμερικάνικη ήπειρο, τη Ρωσία, τις αραβικές χώρες και στις χώρες του Ειρηνικού¹².

Σκοπός του είναι η δικτύωση των πόλεων που υπήρξαν ΠΠΕ, των πόλεων που έχουν επιλεγθεί ήδη ως ΠΠΕ και των υποψήφιων πόλεων που θα οριστούν ΠΠΕ με στόχο την ανταλλαγή εμπειριών, τεχνογνωσίας, τη συγκριτική αξιολόγηση και αξιοποίηση σχεδίων με διεθνή διάσταση.

Η ανταλλαγή αυτή, μέσω του δικτύου, ανάμεσα στις προηγούμενες και τις επόμενες ΠΠΕ, βοηθάει πολύ τις δεύτερες να διδαχθούν από τις προσπάθειες των πρώτων. Μέσα από την μελέτη και την ανάλυση στατιστικών στοιχείων, των στόχων που είχε κάθε ΠΠΕ, των σχεδίων που εφάρμοσαν και με ποια αποτελέσματα και το πώς αντιλήφθηκε κάθε πόλη το θεσμό και ποιον τομέα επέλεξε για να προβάλλει μπορούν να ανακαλύψουν πιθανά λάθη που μπορούν να αποφύγουν αλλά και τις ευκαιρίες που τους δίνονται μέσα από το θεσμό.

Άλλα σχέδια του Δικτύου είναι η δημιουργία Ευρωπαϊκού Βραβείου Λογοτεχνικής Μετάφρασης, το οποίο θα δίδεται σε κάθε ΠΠΕ,

¹² Εξπρές (Εφημερίδα), Ο κ. Ροδόλφος Μασλίας εισηγητής στο Συνέδριο της Εξπρές για την Πάτρα, 28/07/04

η καθιέρωση Ευρωπαϊκής Ημέρας Πολιτισμού, η δημιουργία ιστοσελίδας αναφοράς για όλες τις Πολιτιστικές Πρωτεύουσες, η δημιουργία κέντρου τεκμηρίωσης για επιστημονικές μελέτες, η διαπίστευση και συνεργασία με Μέσα που ασχολούνται με τον πολιτισμό και καλύπτουν τις εκδηλώσεις των ΠΠΕ¹³.

Ένα από τα σχέδια που έχει θέσει σε εφαρμογή και θα παρουσιαστεί στην επόμενη Πολιτιστική Πρωτεύουσα, την Πάτρα, είναι η μεγάλη περιοδεύουσα έκθεση για τις πολιτιστικές πρωτεύουσες. Η έκθεση διοργανώνεται σε συνεργασία με το «Δίκτυο Ευρωπαϊκών Πολιτιστικών Πρωτευουσών και Μηνών» και έχει αποφασιστεί να παρουσιάζεται κάθε χρόνο σε τρεις πόλεις που ήταν, είναι ή θα γίνουν πολιτιστικές πρωτεύουσες. Κάθε πόλη που αναλαμβάνει την παρουσίασή της οργανώνει ένα δικό της κομμάτι το οποίο ενσωματώνεται και ακολουθεί την υπόλοιπη έκθεση. Έτσι κάθε χρόνο θα εμπλουτίζεται με νέα στοιχεία.

Η Ε.Ε. με την νομοθεσία της και την δημιουργία του δικτύου έχει καταφέρει σε ένα μεγάλο βαθμό να ορίσει ένα αρκετά ελαστικό πλαίσιο για τον θεσμό που δίνει όμως ικανοποιητικές κατευθυντήριες γραμμές για μία επιτυχημένη διοργάνωση της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης. Από την άλλη πλευρά οι πόλεις κλίθηκαν να διαμορφώσουν τον τρόπο διαχείρισης και διοίκησης για να διοργανώσουν μία επιτυχημένη Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης.

1.6. ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

Οι πόλεις ακολούθησαν δύο οργανωτικά πρότυπα για να ανταπεξέλθουν στις ανάγκες της διοργάνωσης. Το πρώτο στηρίχθηκε στην κρατική μέριμνα, ενώ στο δεύτερο έχουμε την δημιουργία

¹³ Εξπρές (Εφημερίδα), Ο κ. Ροδόλφος Μασλιάς εισηγητής στο Συνέδριο της Εξπρές για την Πάτρα, 28/07/04

ανεξάρτητων γραφείων που έχουν την αποκλειστική ευθύνη για την ΠΠΕ.

Στις πρώτες πόλεις που επιλέχθηκαν ως ΠΠΕ, υπεύθυνοι για την διοργάνωση και την διοίκηση ολόκληρου του προγράμματος, ήταν οι κυβερνήσεις των κρατών με τα αρμόδια υπουργεία και τους υπουργούς πολιτισμού της χώρας που φιλοξενούσε τον θεσμό σε μία πόλη της. Ήταν μία κρατική υπόθεση στην οποία αναμειγνύονταν οι τοπικοί φορείς της πόλης, είτε ήταν δημόσιοι, είτε ήταν ιδιωτικοί, ως βοηθητικοί παράγοντες του έργου που έπρεπε να επιτελεστεί.

Από το 1991, στην ΠΠΕ του Δουβλίνου της Ιρλανδίας για πρώτη φορά το κράτος παύει να είναι ο κύριος υπεύθυνος για την ΠΠΕ και οργανώνονται ανεξάρτητα γραφεία τα οποία αναλαμβάνουν εξ ολοκλήρου τον προγραμματισμό και την διοργάνωση των εκδηλώσεων. Τα γραφεία στελεχώνονται σύμφωνα με τις λειτουργικές ανάγκες που προκύπτουν ανάλογα με το πρόγραμμα που έχουν σχεδιάσει, τους στόχους που έχουν θέσει, τις ενέργειες που θα ακολουθήσουν για να πετύχουν στην προσπάθειά τους.

Το κράτος μετατρέπεται σε αρωγός προσφέροντας οικονομική βοήθεια στην πόλη ενώ ο ρόλος των τοπικών φορέων, και ιδίως της τοπικής αυτοδιοίκησης ενδυναμώνεται σε τέτοιο βαθμό που τις περισσότερες φορές τα ανεξάρτητα γραφεία στελεχώνονται και από πρόσωπα τα οποία προέρχονται από την τοπική αυτοδιοίκηση, κατέχοντας ηγετικές θέσεις μέσα σ' αυτά. Στις περισσότερες πόλεις ο δήμαρχος κατέχει την θέση του προέδρου της ανεξάρτητης επιχείρησης και οι υπεύθυνοι των δήμων για οικονομικά ζητήματα ή προβολής και επικοινωνίας συμμετέχουν ενεργά σε θέσεις κλειδιά, όπως για παράδειγμα διευθύνοντες σύμβουλοι, διαχειριζόμενοι τα οικονομικά ή τον τομέα της προβολής και επικοινωνίας της πολιτιστικής πρωτεύουσας σύμφωνα με την πολιτική και την τακτική που ακολουθείται από τον δήμο γενικότερα για την πόλη, ώστε να υπάρχει ενιαία πολιτική και στρατηγική. Επίσης οι ιδιωτικοί φορείς παίζουν και αυτοί πολύ σημαντικό ρόλο στην διοργάνωση, λειτουργώντας τις περισσότερες φορές ως χορηγοί, αλλά και προσφέροντας τις υπηρεσίες

τους και τα αγαθά τους προς όφελος της ΠΠΕ. Οι σημαντικότεροι φορείς κάθε πόλης όπως πανεπιστήμια, οι κυριότερες βιομηχανίες ανάπτυξης, παραδείγματος χάριν ναυπηγεία, ο δημοσιογραφικός κόσμος, εμπορικά και βιομηχανικά επιμελητήρια, διάφορα ινστιτούτα φορείς πολιτισμού, παραδείγματος χάριν ινστιτούτα λογοτεχνίας, συμμετέχουν ενεργά στο διοικητικό συμβούλιο και στην διαδικασία λήψη αποφάσεων. Προσφέρουν όμως και μέσα από τον θεσμό των χορηγιών υποστηρίζοντας οικονομικά και προβάλλοντας συγκεκριμένα προγράμματα της πολιτιστικής πρωτεύουσας.

1.7. ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ

Ο αντίκτυπος της εκδήλωσης μιας Πολιτιστικής Πρωτεύουσας είναι θετικός όσον αφορά στην απήχηση στα μέσα ενημέρωσης, στην πολιτιστική και τουριστική ανάπτυξη και στη συνειδητοποίηση από τους κατοίκους της σημασίας που είχε η επιλογή της πόλης τους. Οι θετικές ωστόσο επιπτώσεις δεν μεταφράζονται πάντοτε σε αποτελέσματα που διαρκούν και μετά τη λήξη του προγράμματος. Για το λόγο αυτό πρέπει να επισταθεί η προσοχή των κρατικών αρμοδίων για τις επιλεγείσες πόλεις στην ανάγκη να εντάξουν το πολιτιστικό τους πρόγραμμα σε ένα μεσοπρόθεσμα δυναμικό διάβημα. Η πρωτοβουλία αυτή θα έχει διπλή σημασία, αφενός μεν για την ενίσχυση της τοπικής ταυτότητας, αφετέρου δε για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τα οφέλη λοιπόν, τα οποία αποκομίζουν οι πόλεις οι οποίες έχουν την ευκαιρία να χριστούν Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης δεν περιορίζονται στο χρονικό διάστημα της προετοιμασίας και διεξαγωγής των εκδηλώσεων. Συνήθως η ανακήρυξη μιας πόλης σε Πολιτιστική Πρωτεύουσα αποτελεί μοναδική ευκαιρία για να δημιουργηθούν πολιτιστικές υποδομές, οι οποίες παραμένουν στο διηνεκές συμβάλλοντας στο πολιτιστικό κεφάλαιο της πόλης.

Παράλληλα, ο θεσμός των Πολιτιστικών Πρωτευουσών αποτελεί παράγοντα ευρύτερων αλλαγών στην ίδια την πόλη και στη ζωή των κατοίκων της. Δεν είναι λίγα τα παραδείγματα πόλεων που απέκτησαν σύγχρονα θέατρα ή ανακαίνισαν τα υπάρχοντα. Επιπρόσθετα δε ανακαίνισαν τις όψεις των δρόμων, αναστήλωσαν παλαιά κτίρια, ανέδειξαν ιστορικές πλατείες και βελτίωσαν το σύστημα των μέσων μαζικής μεταφοράς μεταμορφώνοντας μέσα σε ένα σχετικά μικρό χρονικό διάστημα την πόλη και καθιστώντας την πιο όμορφη, πιο φιλική, αλλά πολλές φορές και πιο ενδυναμωμένη ως προς τη θέση της και το κύρος σε εθνικό ή και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η ανάθεση του χρίσματος σε μία πόλη έχει επίσης διαρκή και θετικό αντίκτυπο στην πολιτιστική, τουριστική και στην εν γένει ανάπτυξή της. Το ενδιαφέρον των πολιτών της για τον πολιτισμό αυξάνεται, δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας, αναβαθμίζεται η πολιτισμική εκπαίδευση, αναπτύσσεται η ιδέα του εθελοντισμού, ενισχύεται ο θεσμός των χορηγιών, ανακαλύπτονται νέα ταλέντα από την τοπική κοινωνία. Με άλλα λόγια δημιουργείται μια ισχυρή πολιτιστική παρακαταθήκη για το μέλλον¹⁴.

Στόχος της διεκδίκησης και της ανάθεσης του χρίσματος της πολιτιστικής πρωτεύουσας είναι η οικονομική και επιχειρηματική δικτύωση των πόλεων. Ο πολιτισμός περικλείει πολλές σημαντικές επιχειρηματικές πτυχές, τα μέσα επικοινωνίας με την υψηλή τεχνολογία στην οποία στηρίζονται, τον κινηματογράφο που είναι αφ' εαυτού μια επιχειρηματική δραστηριότητα, τη μουσική που με τα πνευματικά δικαιώματα και τα ηλεκτρονικά μέσα παραγωγής της, έχει μια σημαντική επιχειρηματική διάσταση και γενικότερα κάθε θέαμα που στοχεύει στην κερδοφορία, παράλληλα με την προσπάθεια για την εξασφάλιση υψηλής πολιτιστικής ποιότητας και πίστης στην πολιτισμική παράδοση.

Μια άλλη πτυχή των προγραμμάτων των πολιτιστικών πρωτευουσών που προσελκύει τα τελευταία χρόνια μεγάλο ενδιαφέρον είναι οι εκδηλώσεις με κοινωνική διάσταση ή προγράμματα οικιστικά

¹⁴ Σηφουνάκης Ν., 2008, Πολιτιστικές Πρωτεύουσες, ανακτημένο από http://www.sifounakis.gr/gr/dhmosios_dialogos/arthra_get.asp?headertext=%

που επιδρούν μακρόπνοα στην ποιότητα ζωής της πόλης με βάση το αξίωμα ότι πολιτισμός είναι ο καθημερινός βίος των πολιτών. Τέτοια προγράμματα μπορούν να αφορούν την εύκολη πρόσβαση των αναπήρων στους πολιτιστικούς χώρους (όπως έκανε το Γκράτς), την δημιουργία υποδομών για τις διαπολιτισμικές ανταλλαγές των παροικιών των μεταναστών (σύμφωνα με το παράδειγμα του Ρότερνταμ), τη δημιουργία φορέων για τη φύλαξη και πολιτιστική απασχόληση των παιδιών των εργαζομένων γονέων (όπως στη Τζένοβα) κ.λπ.

Τα προγράμματα κοινωνικής ευαισθησίας προσελκύουν το ενδιαφέρον πολλών επιχειρήσεων τόσο για χορηγία, όσο και ως ευκαιρία για να δρομολογήσουν συνεργασίες με φορείς και εταιρίες. Άλλος τομέας ιδιαίτερου ενδιαφέροντος είναι το περιβάλλον. Τα μεγαλύτερα γεγονότα στον κόσμο μετατρέπονται σήμερα σε λεγόμενα green events και υιοθετούν φιλοπεριβαλλοντικούς στόχους, όπως ανακύκλωση απορριμμάτων, χρησιμοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας κ.λπ.

Όλα τα παραπάνω, είναι στοιχεία που καθιστούν το χρίσμα της πολιτιστικής πρωτεύουσας κάτι που ξεφεύγει πραγματικά από ένα απλό παροδικό πολιτιστικό φεστιβάλ. Ο ρόλος του επιχειρηματικού κόσμου σε μια τέτοια ευκαιρία για την πόλη είναι εξίσου σημαντικός με το ρόλο των πνευματικών δημιουργών της πόλης και των πολιτικών φορέων. Χρειάζεται μια ισόρροπη τριμερής συνεργασία των δυνάμεων αυτών για την αξιοποίηση του χρίσματος.

Όλα τα παραπάνω δικαιολογούν τον ανταγωνισμό που υπάρχει ανάμεσα στις πόλεις, οι οποίες επιθυμούν να πάρουν πρώτες το χρίσμα της πολιτιστικής πρωτεύουσας.

1.8. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΜΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ

Μια πόλη ως πολιτιστική πρωτεύουσα έχει τη δυνατότητα μέσα από τις δραστηριότητες, που θα ακολουθήσει προκειμένου να πετύχει το σκοπό της ως πολιτιστική πρωτεύουσα να αλλάξει πλήρως την εικόνα της τόσο προς τους ξένους όσο και προς τους ίδιους της τους κατοίκους. Μπορεί δηλαδή, ο συγκεκριμένος θεσμός να τη βοηθήσει να αυξήσει την τουριστική της δύναμη, δίνοντάς της την ευκαιρία να αναδείξει το πλούσιο πολιτιστικό και ιστορικό της ενδιαφέρον. Μπορεί επίσης να ευαισθητοποιήσει και να καλλιεργήσει την πολιτιστική συνείδηση των κατοίκων της, αναβιώνοντας παλιούς παραδοσιακούς θεσμούς αλλά και να βελτιώσει το βιοτικό επίπεδο ζωής της.

Ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας είναι μια ευκαιρία για την πόλη να βρει τη θέση που της αξίζει, όχι μόνο στο πλαίσιο της χώρας αλλά και στο πλαίσιο της ενωμένης Ευρώπης. Η αξιοποίηση των πολιτιστικών υποδομών και η εμπειρία που θα αποκτηθεί από το ανθρώπινο δυναμικό αποτελεί το αρχικό κεφάλαιο της μελλοντικής ανάπτυξης της πόλης. Η προστιθέμενη αξία, όμως, θα προέλθει από την ψυχή της πόλης: εξωστρέφεια, δημιουργικότητα, αυτοπεποίθηση είναι οι μαγικές ιδιότητες που θα δώσουν τη συνέχεια¹⁵.

Η Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης τέλος προσφέρει μια ευκαιρία σε πολλές διοργανώτριες πόλεις για μεγαλύτερες επενδύσεις σε πολιτιστικά μέσα και σχέδια, με μακροπρόθεσμα θετικά αποτελέσματα στην οικονομία. Το σχέδιο αυτό ενθαρρύνει επίσης τους πολίτες να συμμετέχουν και να εξοικειωθούν με τον πολιτισμό σε όλες του τις διαστάσεις.

Κάθε Πολιτιστική Πρωτεύουσα επιθυμεί μέσα από την φιλοξενία του θεσμού να ενδυναμώσει την ευρωπαϊκή συνεργασία σε θέματα πολιτισμού και να δώσει την ευκαιρία σε καλλιτέχνες και πολιτιστικούς οργανισμούς να ανταλλάξουν απόψεις. Επίσης θέλει να δημιουργήσει δίκτυα συνεργασίας με τις ευρωπαϊκές χώρες για να προβάλλει την

¹⁵ Υπουργείο Πολιτισμού, Δελτία Τύπου, ανακτημένο από:
http://www.yppo.gr/2/g22.jsp?obj_id=3142

πολιτιστική και καλλιτεχνική δραστηριότητα της πόλης που μπορεί να συμβάλλει στην ευρωπαϊκή σκέψη. Προσπαθεί να προωθήσει νέα καλλιτεχνικά σχήματα και νέους καλλιτέχνες δίνοντάς τους την ευκαιρία να αναδειχτούν μέσα από την ΠΠΕ. Άλλος πολύ βασικός στόχος είναι να ενισχύσει την υπάρχουσα εικόνα της πόλης δίνοντας έμφαση στις φυσικές ομορφιές της περιοχής αλλά προβάλλοντας και τις ευκαιρίες που προσφέρει η πόλη σε κάθε είδους δραστηριότητα. Θέλει να διασφαλίσει μακροπρόθεσμη πολιτιστική ανάπτυξη και να καταστήσει την πόλη ένα παρατηρητήριο της πορείας της ευρωπαϊκής ενοποίησης μέσα από την διοργάνωση μία σειράς συνεδρίων με θέματα «ΜΜΕ και Πολιτισμός», «Επιστήμη και Πολιτισμός», «Πολιτική και Πολιτισμός». Ένας ακόμα στόχος της είναι να ενθαρρύνει τους κατοίκους της πόλης να συμμετέχουν στο Πρόγραμμα Εθελοντισμού και να προσελκύσουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό επισκεπτών τόσο από την Ελλάδα, όσο και από το εξωτερικό ώστε να εξασφαλίσουν τον παραγωγικό διάλογο με τους υπόλοιπους ευρωπαίους.

1.9. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΣΕ ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ

Οι Δημόσιες Σχέσεις φροντίζουν με διάφορες τεχνικές των Μ. Μ. Ε. να προβάλουν, όσο περισσότερο γίνεται, ένα πολιτιστικό γεγονός και να το βοηθήσουν να λάβει τη μέγιστη δυνατή δημοσιότητα. Πρέπει να αναφερθεί όμως πως δεν επιζητούν μόνο την προβολή θετικών στοιχείων, αλλά μερικές φορές τυγχάνουν και αρνητικών σχολιασμών.

Η σημασία των δημοσίων σχέσεων εντοπίζεται στην προβολή των πολιτιστικών γεγονότων προς την κοινή γνώμη, η εμφάνιση τους στα Μ. Μ. Ε. και η ύπαρξη μιας σχετικής διαφήμισης. Οι δραστηριότητες των Δ.Σ. ξεκινούν με την οργάνωση των πολιτιστικών συγκεντρώσεων, τις συνεντεύξεις από διάφορους φορείς, τις συναντήσεις τους και γενικότερα την προβολή της μέγιστης δυνατής εικόνας του γεγονότος προς τα έξω. Βέβαια, οι δραστηριότητες αυτές

σχετίζονται με πολλές παραμέτρους, οι οποίες πρέπει να εξεταστούν πολύ προσεκτικά έτσι ώστε να επιτευχθεί ο στόχος τους με τα μέγιστα θετικά αποτελέσματα. Μερικά από τα στοιχεία που θεωρούνται πολύ χρήσιμα είναι το είδος και το μέγεθος του εκάστοτε φορέα, τα μέσα που διατίθενται και ο ρόλος που παίζουν τα διάφορα στελέχη που ασχολούνται με το συγκεκριμένο τομέα.

Ειδικότερα, τα τμήματα Δ.Σ. καλούνται να διεκπεραιώσουν κάποιες βασικές ενέργειες για την αποτελεσματικότερη προώθηση των φορέων που, ενώ παράλληλα πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στη διαδικασία σχηματισμού –“χτισίματος” του προφίλ ενός πολιτιστικού γεγονότος. Ενέργειες όπως, ο υπερτονισμός των αρετών, η απομόνωση των αδυναμιών, η βελτίωση της εμφάνισης, η κατάλληλη αξιοποίηση μπορούν να αποτελέσουν το εισιτήριο για μια επιτυχημένη πορεία. Κύριος στόχος, αλλά και υποχρέωση τους είναι η σύνταξη και αποστολή δελτίων τύπου και ανακοινώσεων, η οργάνωση συνεντεύξεων τύπου, εκδηλώσεων, επισκέψεων και συναντήσεων των πολιτιστικών φορέων. Επιπλέον, οι υπεύθυνοι Δ.Σ. οφείλουν να είναι συνεχώς ενημερωμένοι και να εμπλουτίζουν το αρχείο τους με υλικό (δημοσιεύματα, φωτογραφίες, καθώς και υλικό ηλεκτρονικής μορφής), αξιοποιήσιμο και έγκυρο. Χρήσιμη κρίνεται και η σωστή οργάνωση κάθε είδους επικοινωνίας (εσωτερικής και εξωτερικής) με την κατάλληλη αξιοποίηση των μέσων που έχουν στη διάθεση τους, όπως συμπακτούς οπτικούς δίσκους (CD-ROM's–DVD), επίκαιρες επιστολές (newsletters), ηλεκτρονικά μηνύματα (e-mails), οπτικοακουστικές ταινίες (videos) κ.α. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί και στη σύνταξη και αποστολή των διαφημιστικών εντύπων και φυλλαδίων των πολιτιστικών γεγονότων: στην περίπτωση αυτή η εταιρία Δ.Σ. και επικοινωνίας μπορεί να συνεργαστεί και με άλλες διαφημιστικές. Όλη η οργάνωση, οι παραγγελίες και ο έλεγχος του υλικού, στο οποίο θα πρέπει να διατυπώνονται με σαφήνεια και ευστοχία τα μηνύματα, αποτελούν ενέργειες - κλειδιά για την αποδοτικότερη επικοινωνιακή πολιτική¹⁶.

¹⁶ Jefkins Frank, 1994, Δημόσιες Σχέσεις, Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάριθμος.

Ακόμη, οι Δ.Σ. πρέπει να επενδύσουν πολύ στη δημιουργία και διατήρηση μιας συγκροτημένης, αποτελεσματικής και ειλικρινούς εικόνας των πολιτιστικών γεγονότων, με τη χρήση έξυπνων και καλαίσθητων συμβόλων, καθώς και ξεκάθαρων και εύστοχων λογότυπων. Τέλος, μια ακόμη ενέργεια που μπορεί να αποτελέσει σημαντικό στοιχείο για την θετική προώθηση των πολιτιστικών γεγονότων είναι η συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση των ουσιαστικότερων γεγονότων μιας άλλης πολιτιστικής πρωτεύουσας και η υιοθέτηση των δημιουργικών και αξιολογικών μέσων που χρησιμοποιεί.

Τα κυριότερα λοιπόν μέσα που θεωρούνται χρησιμότερα για μια σωστή επικοινωνιακή πολιτιστική προσέγγιση είναι η τηλεόραση, το ραδιόφωνο, ο έντυπος και ηλεκτρονικός τύπος, τα οπτικοακουστικά μέσα, οι διάφορες κοινωνικές δραστηριότητες και εκδηλώσεις, οι ομιλίες, και τέλος η προσπάθεια δημιουργίας μιας αναγνωρίσιμης οπτικής ταυτότητας.

Πιο συγκεκριμένα, ο τρόπος προσέγγισης της τηλεόρασης και του ραδιόφωνου καθίσταται αρκετά δύσκολος για τους υπευθύνους Δ.Σ., καθώς πρέπει να καταβάλουν προσπάθεια έτσι ώστε να πείσουν το κοινό ότι οι δραστηριότητες αποτελούν σημαντική είδηση για αυτούς. Ιδιαίτερη προσοχή και σημασία πρέπει να δοθεί στον τρόπο χειρισμού των μέσων επικοινωνίας, η οποία θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από στοιχεία δεξιοτεχνικά και ευέλικτα και να στοχεύει στο χτίσιμο, αλλά και στη διατήρηση καλών σχέσεων για ένα επιτυχημένο και διαρκές αποτέλεσμα. Η δημοσιότητα βέβαια, δεν προβάλλει πάντοτε τα θετικά στοιχεία. Ένας λανθασμένος χειρισμός και μια άσχετη πληροφορία, μπορεί να αποβούν μοιραία για μια πολιτιστική πρωτεύουσα και να καταστρέψουν την εικόνα που επιθυμούσε να χτίσει. Παράλληλα, η εικόνα της πολιτιστικής πρωτεύουσας που βγαίνει προς το κοινό οφείλει κάθε στιγμή να ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Η αξιοπιστία και η φήμη της μπορεί πολύ εύκολα να γκρεμιστούν και πολλές φορές με δυσάρεστες συνέπειες, εάν δε γίνει σωστή αξιολόγηση των πληροφοριών που δίνονται στη δημοσιότητα.

Θα πρέπει λοιπόν τα μηνύματα που μεταδίδονται να περιέχουν ουσία, να εφαρμόζονται με σωστό τρόπο και να υπηρετούν την αλήθεια¹⁷.

Το πεδίο των εντύπων από την άλλη αποτελεί πλέον ένα πολύ πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη των ενεργειών των Δ.Σ. Ειδικά οι εφημερίδες και τα περιοδικά έχουν μεγάλη απήχηση στο κοινό και μπορούν να αποτελέσουν σημαντικούς παράγοντες διαμόρφωσης απόψεων και στάσεων απέναντι σε μια πολιτιστική πρωτεύουσα, ιδιαίτερα όταν κάποια άρθρα είναι γραμμένα από πρόσωπα, στα οποία οι πολίτες δείχνουν εμπιστοσύνη. Με αυτό τον τρόπο μεταδίδονται θετικά μηνύματα και δημιουργείται μια καλή εικόνα γύρω από ένα πολιτιστικό γεγονός.

Επιπλέον, το τμήμα Δ.Σ. είναι υπεύθυνο για την επιμέλεια, το σχεδιασμό του περιεχομένου και τον τρόπο με τον οποίο θα διατεθούν τα διάφορα έντυπα. Ακόμη, υποχρέωση του είναι και η οργάνωση των εκδηλώσεων και των ομιλιών-συγκεντρώσεων.

Ένα άλλο μέσο, το οποίο αποτελεί σημαντικότερο εργαλείο για την προώθηση της πολιτιστικής πρωτεύουσας είναι το διαδίκτυο. Ο συνδυασμός της δύναμης που προσδίδουν η εικόνα, ο ήχος και το κείμενο μαζί, έχει ως αποτέλεσμα την παρουσίαση μιας καλοσχηματισμένης ιστορίας με τις δραστηριότητες ενός γεγονότος. Το νέο αυτό μέσο μπορεί να προσφέρει στο χρήστη τη δυνατότητα αμφίδρομης επικοινωνίας, δίχως μεσολαβητή και φυσικά να τύχει θετικής ανταπόκρισης από το κοινό. Οι δυνατότητες της νέας τεχνολογίας, η αμεσότητα και η ταχύτητα της, εάν αξιοποιηθούν κατάλληλα με τη σωστή χρήση των οπτικοακουστικών μέσων, μπορούν να αποτελέσουν αναπόσπαστα εργαλεία για τη θετική έκβαση των γεγονότων – εκδηλώσεων μιας πολιτιστικής πρωτεύουσας. Με την κατάλληλη αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχει το παγκόσμιο αυτό δίκτυο, οι εκάστοτε φορείς μπορούν γρήγορα και αποτελεσματικά

¹⁷ Παπαθανασόπουλος Στέλιος, 1997, Η δύναμη της τηλεόρασης, Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

να δημιουργήσουν τη δική τους ιστοσελίδα, όπου θα προβάλλουν τις ιδέες τους, τις εκδηλώσεις, για να εξασφαλίσουν βέβαια τη μέγιστη δυνατή δημοσιότητα. Συγκεκριμένα στην Πολιτιστική Πρωτεύουσα Πάτρα 2006, κάθε τομέας εκδήλωσης διαθέτει δική του ιστοσελίδα, στην οποία ο κάθε πολίτης έχει τη δυνατότητα πρόσβασης για να ενημερωθεί σχετικά με το γεγονός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο – ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΕΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τις περισσότερες φορές ως πολιτιστικές πρωτεύουσες ορίζονται είτε οι πρωτεύουσες είτε οι αμέσως μεγαλύτερες πόλεις του κάθε κράτους που αναλαμβάνει να φιλοξενήσει το θεσμό. Παρόλα αυτά υπήρξαν στο παρελθόν και περιπτώσεις μικρότερων πληθυσμιακά πόλεων που αποτέλεσαν πολιτιστικές πρωτεύουσες της Ευρώπης. Οι λόγοι επιλογής τους ήταν δύο

- ✚ Πρώτον είχαν πλούσια πολιτιστική παράδοση αλλά και ιστορική αξία που ήταν ευρέως γνωστή.
- ✚ Δεύτερον αποτελούσαν σημαντικά κέντρα ανάπτυξης για την τοπική περιοχή και είχαν επηρεάσει σε σημαντικό βαθμό την εξέλιξη της.

Στην παρούσα μελέτη θα αναλύσουμε τις έξι μικρότερες πόλεις που χρίστηκαν πολιτιστικές πρωτεύουσες της Ευρώπης και πιο συγκεκριμένα

- ✚ την Γλασκόβη του Ηνωμένου Βασιλείου που είχε αναλάβει τον θεσμό για το έτος 1990.
- ✚ τη Κρακοβία της Πολωνίας που φιλοξένησε τον θεσμό για το έτος 2000
- ✚ το Σαντιάγο ντε Κομποστέλα της Ισπανίας που φιλοξένησε τον θεσμό για το έτος 2000
- ✚ το Γκραζ της Αυστρίας που είχε αναλάβει τον θεσμό για το έτος 2003
- ✚ την Γένοβα της Ιταλίας πολιτιστική πρωτεύουσα για το έτος 2004

- ✚ το Κορκ της Ιρλανδίας πολιτιστική πρωτεύουσα για το έτος 2005.

Για όλες τις παραπάνω πόλεις θα διαπραγματευτούμε ξεχωριστά τους εξής τομείς:

- ✚ τους φορείς που ανέλαβαν τη διοργάνωση και τον τρόπο που λειτούργησαν
- ✚ τους στόχους ανάπτυξης που έθεσαν οι πόλεις αλλά και οι παραπάνω φορείς
- ✚ τις ευκαιρίες που εμφανίσθηκαν μέσω της διαδικασίας επιλογής κοινών στόχων που ήθελε να προσελκύσει η κάθε πόλη
- ✚ τις δράσεις που πραγματοποιήθηκαν που αφορούν μεγάλα γεγονότα, εκδηλώσεις και ευκαιρίες για ανάπτυξη
- ✚ τέλος θα συνοψίσουμε τα παραπάνω αποτελέσματα ανά πόλη για να βγάλουμε διαχρονικά αλλά και ανά περίπτωση συμπεράσματα για το θεσμό και τα οφέλη του

Ο σκοπός ανάλυσης των τεσσάρων παραπάνω αξόνων για την κάθε πολιτιστική πρωτεύουσα έγινε με το σκεπτικό των αρχών των εφαρμοσμένων δημοσίων σχέσεων και του επικοινωνιακού προγραμματισμού. Οι δύο αυτοί τομείς εκτός του ότι είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι μεταξύ τους σε θεωρητικό επίπεδο, στην προκειμένη περίπτωση είναι και σε πρακτικό. Η διαδικασία της διοργάνωσης μιας πολιτιστικής πρωτεύουσας, εκτός από την παρουσίαση ενός καλλιτεχνικού προγράμματος αποτελεί μία ταυτόχρονα και μια δράση δημοσίων σχέσεων και επικοινωνιακού προγραμματισμού. Η πόλη που διενεργεί το θεσμό έχει ως κύριο στόχο της την γνωριμία της με τον υπόλοιπο κόσμο, εκτός των στενών ορίων των συνόρων της χώρας στην οποία ανήκει.

Έτσι λοιπόν σύμφωνα με τις αρχές των εφαρμοσμένων δημοσίων σχέσεων, οι ενέργειες των δημοσίων σχέσεων που υλοποιούν οι φορείς

των πολιτιστικών πρωτευουσών είναι ίσως οι πιο καθοριστικές για την επιτυχία του εγχειρήματος αυτού του θεσμού.

Όσον αφορά την οργανωτική δομή που διαχειρίζεται τις δημόσιες σχέσεις είναι τελείως διαφορετική από αυτή των επιχειρήσεων. Στις επιχειρήσεις υπάρχουν και εσωτερικά τμήματα δημοσίων σχέσεων αλλά και εξωτερικές εταιρίες δημοσίων σχέσεων. Αντίθετα στο θεσμό των πολιτιστικών πρωτευουσών παρουσιάζονται δύο μοντέλα διαχείρισης.

- ✚ ο κρατικός οργανισμός
- ✚ η ανεξάρτητη επιχείρηση που αποτελεί το φορέα διαχείρισης

Για την επιτυχία του εγχειρήματος του θεσμού είναι αυτονόητο ότι πρέπει να υπάρχει σωστή οργάνωση και καλή συνεργασία για κάθε οργανισμό. Ακόμη εφόσον συγκροτηθεί ο φορέας της διοργάνωσης είναι επιβεβλημένο να καθοριστούν οι στόχοι και τα μηνύματα τα οποία θέλει να περάσει η πόλη ως πολιτιστική πρωτεύουσα.

Με βάση τη θεωρητική προσέγγιση των βασικών αρχών των δημοσίων σχέσεων και του επικοινωνιακού προγραμματισμού θα πρέπει ο κάθε φορέας

- ✚ να ορίσει με σαφήνεια, ακρίβεια, αντικειμενικότητα τους στόχους
- ✚ οι στόχοι να είναι μετρήσιμοι και πραγματοποιήσιμοι
- ✚ οι στόχοι να ανταποκρίνονται στις ανάγκες του οργανισμού και της ολοκλήρωσης του όλου εγχειρήματος του θεσμού.
- ✚ να διαμορφώσει ένα συγκεκριμένο πλαίσιο δράσης
- ✚ να χαράξει την πορεία που πρέπει να ακολουθήσει το κάθε τμήμα του για την επίτευξή τους
- ✚ να δώσει τη δυνατότητα σταδιακής αξιολόγησης και ελέγχου των αποτελεσμάτων των οποίων επιτεύχθηκαν
- ✚ περιστασιακά να ελέγχει σε ποιο βαθμό και κατά πόσο ανταποκρίθηκε ο φορέας στους αρχικούς στόχους που έθεσε.
- ✚ να καθορίσει τα κοινά στόχους που απευθύνεται

- ✚ να αποσαφηνίσει τα χαρακτηριστικά του κοινού στο οποίο επιθυμεί να διαδώσει το μήνυμα ή στο κοινό στο οποίο απευθύνεται.
- ✚ να καταγράψει τα δημοσιογραφικά στοιχεία του κοινού (φύλο, ηλικία, μόρφωση)
- ✚ να καταγράψει τις τάσεις του κοινού, τις στάσεις του, τη συμπεριφορά του και τις δυνάμεις επηρεασμού του.¹⁸
- ✚ να ορίσει τα κοινά στόχους ούτως ώστε να βοηθήσει στην καλύτερη διαδικασία επιλογής των στόχων αλλά και των ενεργειών που πρέπει να πραγματοποιηθούν
- ✚ να επιλέξει τα κατάλληλα μηνύματα για να επιτευχθεί ο στόχος που τέθηκε και να προσεγγιστεί σωστά το κοινό στόχος

Εφόσον ολοκληρωθεί η πιο πάνω διαδικασία¹⁹ και καθοριστούν οι στόχοι και τα κοινά στόχοι, σε επόμενο στάδιο πρέπει να προγραμματιστεί και να σχεδιαστεί ο βασικός κορμός των δράσεων που απαιτούνται για να εκπληρωθούν όλες οι παραπάνω απαιτήσεις. Θα πρέπει να σχεδιαστεί δηλαδή το σύνολο του προγραμματισμού των εκδηλώσεων που θα πραγματοποιηθούν στα πλαίσια της πολιτιστικής χρονιάς.

Η θεωρητική προσέγγιση των βασικών αρχών των δημοσίων σχέσεων και του επικοινωνιακού προγραμματισμού καταλήγει με την αξιολόγηση και τον έλεγχο των αποτελεσμάτων. Με την τελευταία αυτή διαδικασία ο φορέας εκτιμάει την αποτελεσματικότητα και τη λειτουργικότητα του προγράμματος που σχεδίασε. Τέλος αξίζει να σημειωθεί ότι ένας ακόμη μη μετρήσιμος ποσοτικά στόχος για τις πολιτιστικές πρωτεύουσες είναι και η διαπίστωση για το βαθμό που η κάθε πόλη εκμεταλλεύτηκε και αξιοποίησε την ευκαιρία του θεσμού της πολιτιστικής πρωτεύουσας.

¹⁸ Ελευθερία Αρναούτογλου – Μανώλης Ντουρουντακης, Δημόσιες Σχέσεις, Μια τεχνική επικοινωνίας του Marketing και του Management, Αθήνα, Interbooks, σελ. 80

¹⁹ Κώστας Ε. Φραγκομιχαλος, Στρατηγική Επικοινωνίας, Η τέχνη και η τεχνική του γραπτού και προφορικού λόγου, Αθήνα, ΜΠΓΡΗΓΟΡΗΣ, σελ. 32

2.2. Η ΓΛΑΣΚΟΒΗ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ

Η πόλη της Γλασκόβης μέχρι το 1990 που πήρε τον τίτλο της πολιτιστικής πρωτεύουσας της Ευρώπης δεν ήταν ευρέως γνωστή. Παρόλα αυτά αποτελούσε το μεγαλύτερο ναυπηγικό και βιομηχανικό κέντρο του Ηνωμένου Βασιλείου. Η ιστορία και η πολιτιστική ακμή της πόλης ήταν αξιοσημείωτη, πράγμα που μαρτυράτε από την περίφημη αρχιτεκτονική της, με κυριότερο δείγμα τα Βικτοριανά κτήρια.

2.2.1. ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Η οργανωτική επιτροπή διοργάνωσης της πολιτιστικής πρωτεύουσας στη Γλασκόβη υπήρξε από τις πιο δημοκρατικές ως προς τη σύνθεση της. Υπήρξε πολύ σημαντική συνεργασία μεταξύ των τοπικών αρχών της πόλης, του Δημοτικού Συμβουλίου της και του Περιφερειακού Συμβουλίου της Strathclyde. Ο κάθε φορέας είχε εκπροσώπηση από ένα μέλος με την επισήμανση ότι ο εκπρόσωπος του Δ.Σ. της Γλασκόβης ήταν ο κύριος υπεύθυνος για την όλη διοργάνωση με συντονιστικό ρόλο ενώ ο εκπρόσωπος του περιφερειακού συμβουλίου είχε τον ρόλο του επόπτη.

Ακόμη είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι υπήρξε άμεση συνεργασία με τους σημαντικότερους οικονομικούς, τουριστικούς και πολιτιστικούς παράγοντες της πόλης και πιο συγκεκριμένα με ένα εκπρόσωπο της ναυπηγικής βιομηχανίας, ένα του πανεπιστημίου της περιοχής και ένα του δημοσιογραφικού κόσμου²⁰.

Οι πιο πάνω φορείς σε συνεργασία και με ίση και δίκαιη εκπροσώπηση συμμετείχαν ενεργά στην λήψη αποφάσεων και στην επιτυχία του όλου εγχειρήματος.

²⁰ Center for Cultural Policy Research, Gilmorehill Centre, Glasgow 1990 European City of Culture, University of Glasgow, 2002

2.2.2. ΣΤΟΧΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η Γλασκόβη μέχρι το έτος 1990, πριν ανακηρυχθεί πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης αποτελούσε όπως προείπαμε το μεγαλύτερο ναυπηγικό και βιομηχανικό κέντρο του Ηνωμένου Βασιλείου. Παρόλα αυτά παρουσίαζε μια εικόνα ενός εγκαταλελειμμένου αστικού κέντρου με πολλά περιβαλλοντικά και κοινωνικά προβλήματα με αποτέλεσμα να βρίσκεται σε μια κατάσταση παρακμής²¹.

Ο φορέας διαχείρισης λοιπόν αποφάσισε να θέσει σαν πρώτο στόχο να αλλάξει πλήρως την εικόνα της πόλης και να παρουσιάσει ένα νέο μεταβιομηχανικό πρόσωπο. Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου, τέθηκαν οι παρακάτω βασικές προτεραιότητες

- ✚ ενίσχυση του τομέα των υπηρεσιών
- ✚ χρήση της τέχνη και του πολιτισμού ως μέσα για αναγέννηση της πόλης
- ✚ μετατροπή της σε δημιουργικό και μοντέρνο πολιτιστικό κέντρο
- ✚ σχεδιασμός με καταγραφή οικονομικών και κοινωνικών στόχων
- ✚ ανάπτυξη δομών που να μπορούν να ενισχύσουν και να επιτύχουν τους παραπάνω στόχους

Σαν δεύτερος στόχος τέθηκε η οικονομική αναβάθμιση της περιοχής. Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου, τέθηκαν οι παρακάτω βασικές προτεραιότητες

- ✚ ανάπτυξη των αγορών που συνδέονται με τον πολιτισμό
- ✚ δημιουργία νέων ευκαιριών στην απασχόληση και κυρίως όσον αφορά τουριστικές και πολιτιστικές επιχειρήσεις
- ✚ αύξηση του εργατικού δυναμικού και μείωση της ανεργίας

²¹ Luke Binns, Capitalising of Culture: an evaluation of culture-led urban regeneration policy, The Futures Academy, 2005

Σαν τρίτος και τελευταίος στόχος τέθηκε η κοινωνική αναβάθμιση της περιοχής. Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου, τέθηκαν οι παρακάτω βασικές προτεραιότητες

- ✚ προσφορά διευκολύνσεων στην πρόσβαση, στους κοινωνικά ασθενέστερους, στα πολιτιστικά δρώμενα της πόλης²².
- ✚ ενδιαφέρον για τον άνθρωπο και την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων της
- ✚ Προβολή της ιστορίας της και των τομέων που έχει προσφέρει πολιτιστικά

2.2.3. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η Γλασκόβη ήταν μέχρι το 1990 γνωστή μόνο για την βαριά βιομηχανία της. Από την στιγμή που ανακηρύχθηκε Πολιτιστική Πρωτεύουσα ήταν για πρώτη φορά που με τις ανάλογες επενδύσεις μπορούσε να προσελκύσει το ενδιαφέρον φορέων που είχαν άμεση σχέση με τον πολιτισμό και την κουλτούρα. Αυτός ήταν ο πρώτος άξονας που κινήθηκε ο φορέας διαχείρισης.

Αυτοί οι διεθνείς επενδυτές και συνεργάτες κατάφεραν πολύ σύντομα να αναπτύξουν σε πολύ μεγάλο βαθμό τους κλάδους των τηλεπικοινωνιών, των κοινωφελών υπηρεσιών & επιχειρήσεων και των χρηματοδοτήσεων. Από τα μέσα της δεκαετίας του '90 πολλοί από αυτούς τους επενδυτές μετέφεραν την έδρα τους στην Γλασκόβη. Μέχρι το 2000 στους κλάδους των τηλεπικοινωνιών, των κοινωφελών υπηρεσιών & επιχειρήσεων και των χρηματοδοτήσεων πραγματοποιήθηκαν 102 επενδύσεις, με την παράλληλη δημιουργία περίπου 20.000 νέων θέσεων εργασίας.

Παραδείγματα χαρακτηριστικών μεγάλων επιχειρήσεων που έκαναν επενδύσεις στη Γλασκόβη είναι²³

²² www.genova.it/default.asp?id=1018&lingua=ENG (09/2004)

- ✚ η Excell
- ✚ η NTL
- ✚ η Compaq
- ✚ η J P Morgan
- ✚ η AXA
- ✚ η Siemens
- ✚ η Interbrew
- ✚ η Accor
- ✚ το Forte Posthouse
- ✚ το Marriott
- ✚ το Thistle
- ✚ το Hilton

Ο δεύτερος άξονας που κινήθηκε ο φορέας διαχείρισης ήταν από τις δράσεις. Ο φορέας ήθελε να προσεγγίσει τα οικονομικά ασθενή κοινωνικά στρώματα, διαμορφώνοντας τις τιμές πώλησης των εισιτηρίων για τις εκδηλώσεις με τρόπο ώστε να είναι προσιτές. Αξίζει να αναφέρουμε ότι η ανεργία ήταν ένα από τα κυριότερα προβλήματα της Γλασκόβης. Επίσης ο φορέας διαχείρισης ήθελε να προσεγγίσει και τα άτομα με ειδικές ανάγκες και πιο συγκεκριμένα τα άτομα με οπτικές αναπηρίες που αντιμετωπίζουν πιο πολύ προβλήματα πρόσβασης στον πολιτισμό.

Τα μέτρα που εφάρμοσε ως πολιτιστική πρωτεύουσα για το συγκεκριμένο θέμα ήταν

- ✚ δημιουργία πλούσιου ακουστικού υλικού με σχόλια για το θέατρο και τον κινηματογράφο
- ✚ προσφορά πληροφοριακού υλικού με το πολιτιστικό πρόγραμμα σε μορφή Braille

²³ Center for Cultural Policy Research, Gilmorehill Centre, Glasgow 1990 European City of Culture, University of Glasgow, 2002

- ✚ δυνατότητα εκπαίδευσης και κατάρτισης των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε επαγγέλματα που ενθαρρύνουν την καλλιτεχνική και πολιτιστική συμμετοχή

Με αυτά τα μέτρα απέδειξε ότι ο πολιτισμός δεν είναι για τη μειοψηφία αλλά ο καθένας μπορεί να αποτελεί κομμάτι του²⁴.

Ο τρίτος άξονας που κινήθηκε ο φορέας διαχείρισης ήταν οι ξένοι τουρίστες. Ενώ οι επισκέπτες της πόλης πριν γίνει πολιτιστική πρωτεύουσα ήταν ελάχιστοι, μετά το 1990 έως και τις μέρες μας έχει αποδειχτεί στατιστικά ότι η πόλη είναι ένας από τους δημοφιλέστερους προορισμούς στο Ηνωμένο Βασίλειο. Σύμφωνα με την United Kingdom Tourism Survey (UKTS)²⁵, ανάμεσα στα δέκα δημοφιλέστερα αξιοθέατα με ελεύθερη πρόσβαση του Ηνωμένου Βασιλείου για το 2005, κατατάσσονται:

- ✚ στην 6^η θέση το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης της Γλασκόβης με 530.751 επισκέπτες
- ✚ στην 8^η θέση το Μουσείων Μεταφορών της Γλασκόβης με 376.115 επισκέπτες
- ✚ στην 10^η θέση ο Βοτανικός Κήπος της Γλασκόβης με 350.000 επισκέπτες

Ακόμη ανάμεσα στα δέκα δημοφιλέστερα αξιοθέατα με εισιτήριο εισόδου της χώρας για το έτος 2005 είναι

- ✚ στην 4^η θέση το Κέντρο Επιστημών της Γλασκώβης με 422.848 επισκέπτες

Ο τέταρτος άξονας που έδωσε μεγάλη προσοχή ο φορέας διαχείρισης ήταν στην προβολή της πολιτιστικών δράσεων και την διαχείριση των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, τοπικών εθνικών και διεθνών, επιδιώκοντας το καλύτερο επιθυμητό αποτέλεσμα στην αλλαγή της εικόνας της πόλης προς τον έξω κόσμο.

²⁴ <http://www.euroblind.org/fichiersGB/info.html> (12/2004)

²⁵ www.skotexchange.net/tis_summary2005updated.pdf (10/2006)

Η επικοινωνιακή της εκστρατεία «Glasgow's Miles Better» ανατέθηκε στο διαφημιστικό γραφείο Saatchi & Saatchi. Στόχος ήταν να αποτυπωθεί στη συνείδηση του κόσμου ότι η Γλασκόβη είναι μία πόλη που διαρκώς αναπτύσσεται, δημιουργική και μοντέρνα. Η στόχευση της καμπάνιας ήταν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης με πολιτιστικό περιεχόμενο και σε τοπικό αλλά πιο πολύ σε εθνικό και σε διεθνές επίπεδο. Βασικό εργαλείο της επικοινωνιακή εκστρατείας ήταν η διαφήμιση και φιλοξενία άρθρων για την Γλασκόβη. Η προβολή της αρχιτεκτονικής παράδοσης, του αστικού τρόπου ζωής των κατοίκων, της νυχτερινής ζωής της πόλης, των πλούσιων αθλητικών δραστηριοτήτων, της βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου και της βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος ήταν τα αντικείμενα μερικών από αυτά τα άρθρα²⁶.

Τέλος αξίζει να σημειωθεί ότι η αποδελτίωση των δημοσιευμάτων αυτών ανατέθηκε στην βιβλιοθήκη της Γλασκόβης Mitchell, η οποία κατέγραφε τα θετικά, τα αρνητικά και τα ουδέτερα άρθρα με σκοπό να προσδιοριστεί η γνώμη του κόσμου για την Γλασκόβη. Πιο συγκεκριμένα αναλύθηκαν 4.955 άρθρα, κατά την περίοδο 1986-1991, από τον τοπικό, εθνικό και διεθνή τύπο και άλλα 700 άρθρα για την περίοδο 1992-2003. Τα αποτελέσματα των δύο παραπάνω ερευνών έδειξαν ότι

- ✚ ενώ το 1986-1991 μόλις το 33% του τύπου διατηρούσε θετική στάση για την πόλη, το 1992-2003 έφτασε στο 65%,
- ✚ τα ουδέτερα άρθρα ήταν 48%, έναντι 14% και
- ✚ τα αρνητικά άρθρα ήταν 19%, έναντι 21% αντίστοιχα.

Δηλαδή παρόλο που παρατηρείται μία πολύ μικρή αύξηση στις αρνητικές αναφορές, οι θετικές σημειώνουν σχεδόν διπλασιασμό κερδίζοντας έδαφος από τις ουδέτερες. Οι έρευνες αυτές ανέδειξαν ότι η αλλαγή στην αντίληψη των ΜΜΕ για τη Γλασκόβη ήταν πραγματική και είχε επιτευχθεί ο βασικός στόχος.

²⁶ www.glasgow.gov.uk/enAboutGlasgow/History/Cultural+Zenaissance.htm (10/2005)

2.2.4. ΔΡΑΣΕΙΣ

Η Γλασκόβη επιθυμώντας να αναδιαμορφώσει την εικόνα της δημιούργησε ένα πολιτιστικό πρόγραμμα με τον τίτλο «Διατηρώντας την Γλασκόβη μία εύθυμη πόλη». Το πρόγραμμα αυτό διαιρέθηκε σε δώδεκα μεγάλες ημερολογιακές ενότητες, η κάθε μία περιλάμβανε διάφορα σημαντικά θεματικά δρώμενα. Έτσι κατά την διάρκεια του πολιτιστικού έτους εξελίχθηκαν

Στον τομέα της μουσικής

- ✚ το «Πρόσκληση σε εκείνους που τραγουδούν», ένα τοπικό φεστιβάλ τραγουδιού που χάρη στον θεσμό των πολιτιστικών πρωτευουσών μετασχηματίστηκε στις μέρες μας σε ένα κοινοτικό πρόγραμμα τραγουδιού με την συμμετοχή πλέον μουσικών σχημάτων από όλη την Ευρώπη.
- ✚ το προγράμμα «Luciano Pavarotti», ένας μήνας αφιερωμένος στον μεγάλο τενόρο με μεγάλες συναυλίες και εκθέσεις με το έργο του και τις σημαντικότερες στιγμές της σταδιοδρομίας του.
- ✚ η «The Big Day», ένα ανοικτό υπαίθριο πάρτι που περιελάμβανε τις περισσότερες συναυλίες που πραγματοποιήθηκαν στους σημαντικότερους δημόσιους χώρους της πόλης.
- ✚ η συναυλία του «Jessye Norman με την Σκοτσέζικη Συμφωνική Ορχήστρα BBC».

Στον τομέα του αθλητισμού

- ✚ το «The European Special Olympics», ένα πρόγραμμα για αθλητές με ειδικές ανάγκες, αναπτύσσοντας τον ανταγωνισμό μεταξύ πόλεων και περιοχών.

Στον τομέα του θεάτρου και του κινηματογράφου

- ✚ το πρόγραμμα «StreetBiz», ένα υπαίθριο θέατρο που συγκεντρώνει τους καλλιτέχνες του θεάτρου από όλο τον κόσμο
- ✚ τα «Ευρωπαϊκά Βραβεία Ταινιών»
- ✚ το «σκάφος Govan», μία θεατρική απόδοση που γιορτάζει την βιομηχανία κατασκευής σκαφών. Επίσης αφιέρωσε ένα πρόγραμμα αποκλειστικά στον κλασικό χορό σε συνδυασμό με την όπερα, προσκαλώντας το γνωστό σχήμα «Bolshoi Opera».

Στον τομέα των εκθέσεων

- ✚ η έκθεση «Glasgow's Glasgow», μία έκθεση πολυμέσων που ερμηνεύει την ιστορία 1000 ετών της Γλασκώβης μέσω των αντικειμένων, του θεάτρου, των τραγουδιών, των ταινιών και των βίντεο
- ✚ η «The Art Machine», έκθεση πολυμέσων για τα παιδιά και τους νέους και η «Glaswegians by Glaswegians», έκθεση φωτογραφιών από την Γλασκόβη²⁷.

Η πλειονότητα των παραπάνω προγραμμάτων και εκδηλώσεων αποσκοπούσαν να αναδείξουν την ευρωπαϊκή κουλτούρα σε τομείς όπως η μουσική, το θέατρο και ο κινηματογράφος, ο κλασικός χορός, ο αθλητισμός καθώς και να επισημάνουν τα κοινά πολιτιστικά χαρακτηριστικά και στοιχεία που διέπουν τον ευρωπαϊκό πολιτισμό.

2.2.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η διοργάνωση της Γλασκώβης έχει μείνει στην ιστορία του θεσμού των πολιτιστικών πρωτευουσών της Ευρώπης, ως μία από τις πιο επιτυχημένες εξαιτίας των παρακάτω λόγων

²⁷ Center for Cultural Policy Research, Gilmorehill Centre, Glasgow 1990 European City of Culture, University of Glasgow, 2002

- ✚ Η διοργάνωση κατάφερε να αναστρέψει πλήρως την δυσμενή εικόνα που είχε ο κόσμος για την πόλη και την μετέτρεψε σε τρίτο δημοφιλέστερο προορισμό στην Αγγλία.
- ✚ Η πόλη ήταν γνωστή για την βαριά βιομηχανία της και το γεγονός αυτό την συνέδεε άμεσα με ένα πολύ επιβαρημένο φυσικό περιβάλλον. Πριν το 1990 είχε έλθει μία περίοδος παρακμής για την βιομηχανία και στην πόλη καταγράφονταν μεγάλα ποσοστά ανεργίας, φτώχειας και αύξηση της εγκληματικότητας. Με την ανάθεση του θεσμού η πόλη βρήκε την ευκαιρία να αποδείξει ότι διαθέτει πλούσιο πολιτιστικό και ιστορικό ενδιαφέρον. Τα οικονομικά και τουριστικά οφέλη που καταγράφονται στη μελέτη μας ακόμα και σήμερα αποδεικνύουν τη διατήρηση αυτής της καλής εικόνας που έχτισε μέσα από τον θεσμό των πολιτιστικών πρωτευουσών.
- ✚ Το κοινοτικό πρόγραμμα «Πρόσκληση σε εκείνους που τραγουδούν» που πραγματοποιείτε μέχρι σήμερα στην πόλη, μαζί με το γεγονός ότι το 1996 ανακηρύσσεται ως «η πόλη των Εικαστικών Τεχνών» και το 1999 ως «η Βρετανική πόλη της Αρχιτεκτονικής και του Σχεδίου» αποδεικνύουν την ενεργή πολιτιστική ζωή της Γλασκόβης.
- ✚ Από στοιχεία του Πανεπιστημίου της πόλης, University of Glasgow, μετά το πολιτιστικό έτος 1990 σημειώνεται η υποστήριξη 40 διαφορετικών πολιτιστικών οργανώσεων από τον επιχειρηματικό κόσμο της Γλασκόβης.
- ✚ Η ανεργία κατά την διάρκεια των τελευταίων 10 ετών ενώ στην υπόλοιπη Σκοτία έχει μειωθεί μόλις κατά 4,2%, στην Γλασκόβη έχει μειωθεί κατά 10,3%. Το ποσοστό αυτό του 10,3% αντιπροσωπεύει για την Γλασκόβη ότι από 49.650 ανέργους που υπήρχαν καταγεγραμμένοι το 1990, στις μέρες μας έφτασαν τους 18.456.
- ✚ Ο τομέας του τουρισμού στην Γλασκόβη είχε μια ραγδαία ανάπτυξη. Από τα έτη 1991 έως και 1999 οι εργασίες που

ασχολούνται με τον τουρισμό αυξήθηκαν κατά 28% έναντι 14% στην υπόλοιπη Σκοτία καθώς και ότι οι επισκέψεις των Βρετανών τουριστών στην Γλασκόβη αυξήθηκαν κατά 88% ενώ οι επισκέψεις τουριστών από το εξωτερικό κατά 25%²⁸.

- ✚ Το πολιτιστικό πρόγραμμα της πόλης αναπτύχθηκε, νέες συνεργασίες ανάμεσα στο τοπικό συμβούλιο και καλλιτεχνικές κοινότητες δημιουργήθηκαν, διεθνείς διασυνδέσεις σε πολιτιστικό επίπεδο αναπτύχθηκαν και νέες πρωτοβουλίες συνέδεσαν την τέχνη με την εκπαίδευση και την κοινωνική εργασία. Χαρακτηριστικά παραδείγματα συνεργασιών που αναπτύχθηκαν ήταν με θεατρικές ομάδες άλλων χωρών, με δημοσιογράφους και πνευματικούς παραγωγούς. Έτσι δημιουργήθηκαν νέα κέντρα σχεδίου και αρχιτεκτονικής, στούντιο μουσικής και ταινιών.
- ✚ Η Γλασκόβη κατόρθωσε ακόμη ευαισθητοποιήσει και να καλλιεργήσει την πολιτιστική συνείδηση των κατοίκων της. Αξίζει να αναφέρουμε ότι μετά τη λήξη του πολιτιστικού έτους παρατηρήθηκε αύξηση 40% των κατοίκων της πόλης σε θέατρα, μουσεία και καλλιτεχνικές στοές.
- ✚ Επίσης το 61% των κατοίκων της δήλωσε ότι η φιλοξενία του θεσμού βελτίωσε το βιοτικό επίπεδο ζωής της πόλης και την ανέδειξε ανάμεσα στις άλλες πόλεις, ώστε να την επιλέξει κάποιος για να ζήσει σε αυτήν.
- ✚ Το κλίμα της μεταστροφής της κοινής γνώμης φανερώνεται και από την μεγάλη συμμετοχή στον εθελοντισμό της διοργάνωσης. Οι πάνω από 22.000 εθελοντές το αποδεικνύουν.
- ✚ Το 80% των ενήλικων κατοίκων παραβρέθηκαν τουλάχιστον σε μία εκδήλωση του πολιτιστικού προγράμματος. Το 54% των κατοίκων παρακολούθησε τουλάχιστον μία θεατρική

²⁸ Center for Cultural Policy Research, Gilmorehill Centre, Glasgow 1990 European City of Culture, University of Glasgow, 2002

παράσταση ή μία συναυλία. Επίσης το 64% επισκέφτηκε τουλάχιστον ένα μουσείο ή μία στοά τέχνης. Τα συγκεκριμένα αποτελέσματα ήταν πρωτοφανή για τα δεδομένα της πόλης αν αναλογιστεί κανείς ότι μέχρι την ανάληψη του θεσμού δεν υπήρχε σχεδόν κανένα ενδιαφέρον για θέματα πολιτισμού²⁹.

- ✚ Τέλος ίσως το πιο σημαντικό αποτέλεσμα από την όλη διοργάνωση ήταν ότι για πρώτη φορά παρουσιάστηκε ένα τόσο εκτεταμένο πολιτιστικό πρόγραμμα που κάλυψε σε διάρκεια όλο το έτος. Αξίζει να αναφέρουμε ότι οι προηγούμενες πολιτιστικές πρωτεύουσες της Ευρώπης συνήθως κάλυπταν με πολιτιστικές δράσεις μόνο κάποιους μήνες από το πολιτιστικό έτος τους.

²⁹ Center for Cultural Policy Research, Gilmorehill Centre, Glasgow 1990 European City of Culture, University of Glasgow, 2002

2.3. Η ΚΡΑΚΟΒΙΑ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ

Η Κρακοβία είναι μία από τις σημαντικότερες πόλεις της Πολωνίας, με πολύ σημαντική βιομηχανική και εμπορική δραστηριότητα που στο παρελθόν υπήρξε για το λόγο αυτό πρωτεύουσα της χώρας. Η πλούσια ιστορία της πόλης ενισχύθηκε από της στιγμή που ανέλαβε μαζί με άλλες οχτώ πόλεις το θεσμό της πολιτιστικής πρωτεύουσας του 2000. Αξίζει να σημειωθεί ότι διοργάνωσε ένα πενταετές φεστιβάλ από το 1996 έως και το 2000. Το κεντρικό θέμα που επέλεξε να περάσει επικοινωνιακά ήταν «Η Σκέψη, η Πνευματικότητα και η Δημιουργικότητα».

2.3.1. ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Για την οργάνωση, διαχείριση και επιτυχία του όλου θεσμού η πόλη δημιούργησε έναν κρατικό οργανισμό με την ονομασία «Φεστιβάλ Κρακοβίας 2000». Ο οργανισμός αυτός ορίστηκε από το Δημοτικό Συμβούλιο της Κρακοβίας και δραστηριοποιήθηκε κάτω από την επίβλεψη του δήμου.

Η οργανωτική δομή, τα τμήματα του οργανισμού «Φεστιβάλ Κρακοβίας 2000» καθώς και οι αρμοδιότητές τους αναλύονται παρακάτω. Η στελέχωση των τμημάτων έγινε από υπαλλήλους του Δήμου που εργάζονταν σε αντίστοιχα τμήματα.

Ο Διευθυντής του οργανισμού

Ο Διευθυντής του Φεστιβάλ ήταν υπεύθυνος για τη λήψη αποφάσεων σε οργανωτικό επίπεδο, κάτω πάντα από την επίβλεψη του δημοτικού συμβουλίου.

Η Επιτροπή Προγράμματος

Η Επιτροπή Προγράμματος ήταν υπεύθυνη για την κατάρτιση της μορφής και της ροής του προγράμματος. Τα μέλη της επιτροπής ήταν

γνωστοί καλλιτέχνες και στελέχη με μεγάλη εμπειρία σε θέματα πολιτισμού.

Η Τιμητική Επιτροπή Κρακοβίας 2000

Η Τιμητική Επιτροπή Κρακοβίας 2000 λειτούργησε υποστηρικτικά στην όλη προσπάθεια της οργάνωσης του θεσμού. Τα μέλη της ήταν διακεκριμένοι άνθρωποι του καλλιτεχνικού και πολιτικού κόσμου της Κρακοβίας και παρατίθενται πιο κάτω

- ✚ ο Πρωθυπουργός της Πολωνίας
- ✚ ο Γερουσιαστής της Κρακοβίας
- ✚ ο Αρχηγός του Sejm
- ✚ ο Υπουργός Εξωτερικών της Πολωνίας
- ✚ ο Υπουργός Πολιτισμού και Τέχνης της Πολωνίας
- ✚ ο επικεφαλής του Voivodship της Κρακοβίας
- ✚ ο διευθυντής του Πανεπιστημίου Jagiellonian³⁰.

Το τμήμα παραγωγής

Το τμήμα παραγωγής ήταν αρμόδιο για να την υλοποίηση του προγράμματος, της φιλοξενίας, της αξιοποίησης των χώρων, και γενικά αρμόδιο για κάθε εκτελεστική λεπτομέρεια του προγράμματος.

Το τμήμα προώθησης

Το τμήμα προώθησης ήταν υπεύθυνο για την επικοινωνιακή στρατηγική, για το μάρκετινγκ και τη διαφήμιση.

Το οικονομικό τμήμα

Τέλος το οικονομικό τμήμα ήταν αρμόδιο για τη σωστή διαχείριση των κεφαλαίων.

Με τη συγκεκριμένη σύνθεση και συνοχή ο οργανωτικός φορέας κατάφερε να επιτύχει συνέπεια όσον αφορά τους στόχους που έθεσε η

³⁰ Final report European Commission, European Cities of Culture for the year 2000, A wealth of urban cultures for celebrating the turn of the century, 2001

πόλη πριν γίνει πολιτιστική πρωτεύουσα και επικοινωνιακά κέρδισε με την αποτελεσματική διαφημιστική της καμπάνια.

2.3.2. ΣΤΟΧΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η Κρακοβία ήταν μέχρι το 1990 γνωστή μόνο για τη βιομηχανική και εμπορική δραστηριότητα της. Από την στιγμή που ανακηρύχθηκε Πολιτιστική Πρωτεύουσα ήταν για πρώτη φορά που είχε τη δυνατότητα να αναπτύξει την πολιτιστική της ταυτότητα.

Ο πρώτος άξονας που κινήθηκε ήταν να αναδείξει την κοινή ευρωπαϊκή κληρονομιά της στους τομείς του θεάτρου, του κινηματογράφου, της ποίησης, της λογοτεχνίας και της μουσικής.

Ο δεύτερος άξονας ήταν να προβάλλει την καθημερινή ζωή και την ιστορία της Κρακοβίας αποδεικνύοντας την πολυπολιτισμικότητα της. Η ουσία του εγχειρήματος ήταν να διαφανεί ότι η πόλη ήταν ανοιχτή προς κάθε διαφορετικό άνθρωπο, τρόπο σκέψης αλλά και κάθε διαφορετική θρησκεία.

Ο τρίτος άξονας αφορούσε την προβολή της πνευματικής ανάπτυξης και της ιστορικής εξέλιξης της περιοχής μέσα από την παράδοση καθώς και τη σημαντική συμβολή της πόλης στις διάφορες μορφές πολιτισμού συνδυάζοντας την πνευματική ζωή της Κρακοβίας με της υπόλοιπης Ευρώπης.

Τέλος ο τέταρτος και τελευταίος άξονας ανάπτυξης της πόλης ήταν να ανακηρυχθεί ως το μεγαλύτερο εκθεσιακό κέντρο της Ευρώπης για το έτος 2000.

Οι παραπάνω αυτοί στόχοι σε γενικές γραμμές συνοψίζονται στη φράση «Η Σκέψη, η Πνευματικότητα και η Δημιουργικότητα». Η ανάδειξη της Ευρωπαϊκής σκέψης και πνευματικότητας αλλά και της δημιουργικότητάς της, μαζί με την συμβολή της Κρακοβίας ήταν το ζητούμενο.

2.3.3. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, ο κρατικός οργανισμός «Φεστιβάλ Κρακοβίας 2000» αποφάσισε να δομήσει την επικοινωνιακή του εκστρατεία στοχεύοντας σε συγκεκριμένες ομάδες και κατηγορίες ατόμων.

Πρώτη ομάδα στόχος που επιδίωκε να προσεγγίσει ήταν οι άνθρωποι των γραμμάτων και των τεχνών στην Ευρώπη. Βάση στρατηγικής προσέγγισε και συνάθροισε πνευματικούς ανθρώπους της Ευρώπης στην Κρακοβία, ανέπτυξε και καλλιέργησε συνεκτικούς δεσμούς και πέτυχε μία ευρύτερη ευρωπαϊκή συνεργασία. Εκπονώντας ένα πενταετές πρόγραμμα κατάφερε να συγκεντρώσει εκπροσώπους από όλα τα ευρωπαϊκά κράτη, εκφράζοντας όλα τα καλλιτεχνικά ρεύματα και ανέδειξε το έργο τους. Αντιπροσωπευτικά αναφέρουμε

- ✚ τη θεατρική ομάδα γελωτοποιών «Les Treteaux du Coeur Volant»
- ✚ τη θεατρική ομάδα «Compagnie les Passe Murailles» μία ιπτάμενη θεατρική ομάδα από την Γαλλία
- ✚ τη θεατρική ομάδα «Titanick» από την Γερμανία
- ✚ τη θεατρική ομάδα «The LVIV Theatre Voskresinnia» από την Ουκρανία
- ✚ τη θεατρική ομάδα «The Kiev Experimental Theatre» και πάλι από την Ουκρανία
- ✚ τη θεατρική ομάδα «Senza Tempo» από την Ισπανία
- ✚ τη θεατρική ομάδα «Sirius Teatern» από την Φιλανδία
- ✚ τη θεατρική ομάδα «Musicanova» από την Ιταλία
- ✚ τη συγγραφέα Wislawa Szymborska από την Πολωνία
- ✚ το συγγραφέα Czeslaw Milosz από την Πολωνία
- ✚ το συγγραφέα Seamus Heaney από την Ιρλανδία

- ✚ συγγραφείς από χώρες όπως η Αμερική, η Ρωσία, η Ουαλία, η Κίνα, η Κορέα, η Σλοβενία, το Ισραήλ, η Γερμανία και η Λιθουανία³¹.

Δεύτερη ομάδα στόχος αποτέλεσαν οι εθνικές και θρησκευτικές μειονότητες της Πολωνίας. Μιλάμε για

- ✚ την εβραϊκή κοινότητα η οποία είναι και θρησκευτική και εθνική μειονότητα
- ✚ τη θρησκευτική μειονότητα των ορθόδοξων χριστιανών
- ✚ τη θρησκευτική μειονότητα των διαμαρτυρόμενων χριστιανών
- ✚ τη θρησκευτική μειονότητα των προτεσταντών

Ο λόγος ήταν φανεί το ενδιαφέρον και η αναγνώριση της πολιτιστικής προσφοράς αυτών των μειονοτήτων και στην πόλη της Κρακοβίας αλλά και σε ολόκληρη την Πολωνία.

2.3.4. ΔΡΑΣΕΙΣ

Η Κρακοβία επιθυμώντας να αναδιαμορφώσει την εικόνα της δημιούργησε ένα πολιτιστικό πρόγραμμα όπως προείπαμε με τον τίτλο «Η Σκέψη, η Πνευματικότητα και η Δημιουργικότητα». Το πρόγραμμα αυτό διήρκησε πέντε χρόνια με μία σειρά από ποικίλα και μεγάλα γεγονότα.

Τα τρία πρώτα έτη αφιερώθηκαν αποκλειστικά στην ανάδειξη του ευρωπαϊκού πολιτισμού, της κουλτούρας και της τέχνης της. Παρουσιάστηκε και αναδείχθηκε η προσφορά του κάθε ευρωπαϊκού πολιτισμού ξεχωριστά στη διαμόρφωση των σύγχρονων μορφών τέχνης. Έτσι οι δράσεις αφορούσαν στοιχεία ευρωπαϊκού πολιτισμού και κουλτούρας, αφιερώνοντας για κάθε πολιτιστικό τομέα από ένα έτος. Πιο συγκεκριμένα

³¹ www.biurofestiwalowe.pl/indexgb.php (12/2004)

- ✚ Το 1996 ήταν έτος αφιερωμένο στο θέατρο και τον κινηματογράφο. Σημαντικότερη δράση αποτέλεσε το 5^ο Φεστιβάλ της Ένωσης Θεάτρων της Ευρώπης.
- ✚ Το 1997 ήταν έτος αφιερωμένο στην ποίηση και την λογοτεχνία. Σημαντικότερη δράση αποτέλεσε η Συνάντηση των Ποιητών της Ανατολής και της Δύσης.
- ✚ Τέλος το 1998 υπήρξε έτος αφιερωμένο στην μουσική. Σημαντικότερη δράση αποτέλεσε το Φεστιβάλ «Krzysztof Fenderecki»³².

Από το 1999 που αποτέλεσε προπαρασκευαστικό στάδιο μέχρι και το πολιτιστικό έτος 2000, παρουσιάστηκε ένα ποικίλο πρόγραμμα, που απευθυνόταν σε πολλές ομάδες ενδιαφερόντων και ηλικιών. Έχοντας εστιαστεί στην προβολή του ευρωπαϊκού πολιτισμού τα προηγούμενα τρία χρόνια, το 2000 ο οργανωτικός φορέας επικεντρώθηκε παράλληλα με την προβολή του ευρωπαϊκού πολιτισμού στην ανάδειξη της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς. Μέσα σε ένα χρόνο αναδείχθηκαν τοπικά φεστιβάλ και παραδοσιακές γιορτές, παρουσιάστηκαν μουσειακές εκθέσεις, παρουσιάσεις σύγχρονης τέχνης, κλασική μουσική, λαϊκές συναυλίες, κλασικό θέατρο, παραδοσιακό μπαλέτο αλλά και σύγχρονος χορός, ποιητικές συνεδριάσεις, επιστημονικές διασκέψεις και πολλές υπαίθριες εκδηλώσεις.

Πιο συγκεκριμένα αναφέρουμε ανά τομέα τις δράσεις που πραγματοποιήθηκαν στην Κρακοβία το 2000

Τομέας πνευματικής δημιουργικότητας

- ✚ δεύτερη συνεδρίαση των Ποιητών της Κρακοβίας με αφιέρωμα στην ποίηση και την λογοτεχνία.

³² Final report European Commission, European Cities of Culture for the year 2000, A wealth of urban cultures for celebrating the turn of the century, 2001

Τομέας ιστορίας της πόλης

- ✚ «Έκθεση Wawel 1000-2000», η οποία εξηγούσε την ιστορία του λόφου Wawel και του κάστρου που υπήρχε σε αυτόν
- ✚ «Σταυροδρόμια, Φεστιβάλ Rozstaje» τα οποία αναφέρονταν στις παραδοσιακές πηγές πολιτισμού της Κρακοβίας, της περιοχής της Malopolska (μικρή Πολωνία) και της Γαλικίας.

Εκθεσιακός τομέας

- ✚ Παρουσιάσεις Μονογραφιών με θέμα το έργο τριών μεγάλων καλλιτεχνών της Κρακοβίας, των Wyspianki, Kantor και Michalowski
- ✚ Έκθεση «Wawel 1000-2000 εικόνες του θανάτου»
- ✚ Έκθέσεις εφαρμοσμένων και σύγχρονων τεχνών
- ✚ Επίδειξη της προόδου των τεχνολογιών στις τηλεπικοινωνίες

Τομέας μουσικής

- ✚ Συναυλίες της ορθόδοξης και της εβραϊκής μουσικής μαζί με «Επτά σειρές Παραδόσεων» οι οποίες παρουσίαζαν τα επιτεύγματα των διαφόρων χριστιανικών παραδόσεων, αναδεικνύοντας έτσι το πολλαπλό πρόσωπο της Κρακοβίας αλλά και την πνευματικότητα της Ευρώπης³³.
- ✚ Το Φεστιβάλ του Πάσχα αφιερωμένο στον Ludwig van Beethoven με μία μεγάλη σειρά συναυλιών από τις καλύτερες ορχήστρες του κόσμου. Αναφέρουμε
 - τη Φιλαρμονική της Νέας Υόρκης
 - την Penderecki Festival Orchestra
 - την Deutsche Kammerorcesten Berlin

³³ Final report European Commission, European Cities of Culture for the year 2000, A wealth of urban cultures for celebrating the turn of the century, 2001

- την Εθνική Πολωνική Συμφωνική Ορχήστρα
- την χορωδία Bambergener Symphoniker
- την La Stagione Frankfurt
- την Φιλαρμονική Ορχήστρα της Κρακοβίας
- ✚ Διεθνές επιστημονικό συμπόσιο με θέμα τα σημαντικότερα έργα του Beethoven και του Mahler σε αντιπαράθεση με έργα μεταγενέστερων όπως του F.Mendelssohn-Bartholdy, του R.Schumann, του J.Brahms και του A.Dvorak.
- ✚ Έκθεση με τα πρωτότυπα χειρόγραφα του Beethoven και του Mahler ³⁴.
- ✚ Μουσικά γεγονότα που διοργανώθηκαν με την συνεργασία και των εννέα πόλεων που ορίστηκαν ως πολιτιστικές πρωτεύουσες για το 2000. Τα δύο πιο αξιοσημείωτα είναι οι «Φωνές της Ευρώπης» και «ο Κώδικας Calixtinus».
 - Οι «Φωνές της Ευρώπης» ήταν μία χορωδία αποτελούμενη από 90 νέους, ηλικίας από 16 μέχρι 23 χρονών, προερχόμενοι από τις εννέα πόλεις, 10 άτομα από κάθε πόλη. Τραγουδήθηκαν κομμάτια από τις εννέα πόλεις σε 8 διαφορετικές γλώσσες και εκφράστηκε ο μουσικός πολιτισμός της κάθε περιοχής.
 - Ο «Κώδικας Calixtinus» γνωστός και ως «Liber Sancti Jacobi» είναι συνδεδεμένος με την λατρεία του St. Jacob. Είναι ένα χειρόγραφο που ανήκει στον Καθεδρικό Ναό του Σαντιάγκο και γράφτηκε στα μέσα του 12^{ου} αιώνα. Σε αυτόν περιγράφεται η ζωή, το μαρτύριο, τα θαύματα του Αγίου. Η μουσική που καταγράφεται στον Κώδικα έχει εξαιρετική ιστορική και καλλιτεχνική αξία για την ερμηνεία και την διευθέτηση της δομής της λειτουργίας, την ανταλλαγή ασμάτων και την διδασκαλία.

³⁴ www.biurofestiwalowe.pl/indexgb.php (12/2004)

2.3.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η διοργάνωση της Κρακοβίας κατάφερε να επιτύχει τους στόχους της αλλά και να συνεργαστεί αρμονικά με τις άλλες πολιτιστικές πρωτεύουσες της ίδιας χρονιάς. Οι λόγοι που συνέβαλαν σε αυτό και τα πραγματικά αποτελέσματα που προέκυψαν περιγράφονται παρακάτω

- ✚ Η Κρακοβία πέτυχε μέσα από τον θεσμό των πολιτιστικών πρωτευουσών της Ευρώπης να αποτελέσει το μεγαλύτερο εκθεσιακό κέντρο της Ευρώπης για το έτος 2000. Η ποικιλία των θεμάτων και των εκθέσεων προσέλκυσε τον επιστημονικό και πνευματικό κόσμο της Ευρώπης.
- ✚ Βασικό θετικό στοιχείο υπήρξε το γεγονός ότι ο οργανωτικός φορέας κατάφερε να προβάλλει την πολιτιστική κληρονομιά της πόλης. Αφιερώνοντας ένα μεγάλο μέρος του προγράμματος, σε μορφές παραδοσιακής και λαϊκής τέχνης και της Κρακοβίας αλλά και της Πολωνίας ανάδειξε τοπικά φεστιβάλ και τα έκανε γνωστά στην υπόλοιπη Ευρώπη.
- ✚ Τέλος όσον αφορά για την ομαλή συνεργασία με τις άλλες πολιτιστικές πρωτεύουσες της ίδιας χρονιάς αξίζει να αναφερθεί ότι ήταν δική της πρόταση η χωροδία «Φωνές της Ευρώπης» με τη συμμετοχή ατόμων και από τις 9 πολιτιστικές πρωτεύουσες του 2000 αλλά. Επιπλέον η προβολή του «Κώδικα Calixtinus» που αποτελεί πνευματική κληρονομιά μιας άλλης πολιτιστικής πρωτεύουσας, του Σαντιάγκο ντε Κομποστέλα της Ισπανίας, ήταν αξιόπαινη. Απέδειξε δηλαδή το πιο σημαντικό. Ο πολιτισμός δεν έχει σύνορα.

2.4. ΤΟ ΣΑΝΤΙΑΓΚΟ ΝΤΕ ΚΟΜΠΟΣΤΕΛΑ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ

Η πόλη του Σαντιάγκο ντε Κομποστέλα είναι μία από τις πιο ιστορικές πόλεις της βορειοδυτικής Ισπανίας, με πλούσια και έντονη πολιτιστική δραστηριότητα. Έχει τιμηθεί κατά καιρούς με πολλά διαφορετικά βραβεία από διάφορους φορείς για τον πολιτισμό και την ιστορία της. Ένα από αυτά είναι από την UNESCO με τίτλο “World Heritage City”. Επίσης είναι χαρακτηρισμένη από την ίδια την Ισπανία ως η πόλη της ιστορίας και της τέχνης. Ορίσθηκε πολιτιστική πρωτεύουσα για το 2000, μαζί με την Κρακοβία και άλλες επτά πόλεις. Σαν θέμα επέλεξε «Η Ευρώπη και ο Κόσμος».

2.4.1. ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Για την διοργάνωση της πολιτιστικής πρωτεύουσας δημιουργήθηκε ένα νομικό διοικητικό όργανο, το «Σαντιάγκο ντε Κομποστέλα 2000». Το «Σαντιάγκο ντε Κομποστέλα 2000» ήταν μία επιτροπή η οποία λειτούργησε υπό την πολιτική καθοδήγηση του Δημοτικού Συμβουλίου της πόλης. Βασικά η λειτουργία του ήταν τυπική γιατί η πόλη είχε ήδη μία πολύ πλούσια και έντονη δραστηριοποίηση στον πολιτιστικό τομέα για αυτό και μέσα στα πλαίσια του πολιτιστικού της προγράμματος αφιέρωσε ένα ειδικό πρόγραμμα για την πολιτιστική πρωτεύουσα.

Για την καλύτερη διαχείριση του πολιτιστικού έτους δημιουργήθηκε μία Εκτελεστική Επιτροπή αποτελούμενη από τον δήμαρχο, τον σύμβουλο πολιτισμού της αυτόνομης κυβέρνησης της Γαλικίας και από εκπροσώπους των υπουργείων οικονομίας, εκπαίδευσης και πολιτισμού. Συνολικά απασχολήθηκαν με το

πρόγραμμα Κομποστέλα 2000 μόλις 5 άτομα. Κύρια αρμοδιότητά τους ήταν ο συντονισμός του πολιτιστικού έτους³⁵.

2.4.2. ΣΤΟΧΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η πόλη του Σαντιάγκο είχε θέσει ως κύριο στόχο της να προβάλει και να παρουσιάσει στον κόσμο το ιστορικό αλλά και το σύγχρονο πρόσωπο της. Ήθελε να γνωστοποιήσει την αναγνώριση της πόλης ως ιστορικό και πολιτιστικό κέντρο εδώ και πολλούς αιώνες. Αναπτύσσοντας έτσι και άλλες πτυχές της τουριστικής της ανάπτυξης, εκτός του θρησκευτικού τουρισμού. Η πόλη χτίστηκε και αναπτύχθηκε όταν στην περιοχή ανακαλύφθηκαν τα υπολείμματα ενός ναού αφιερωμένου στον απόστολο Santa James.

Επιδίωξε την καθολική προβολή της και την ανάπτυξη διεθνών συνεργασιών για να εμπλουτίσει και να επεκτείνει τις πολιτιστικές δραστηριότητες και κατά συνέπεια να προάγει σε ακόμη μεγαλύτερο βαθμό την οικονομική, τουριστική, εμπορική και τεχνολογική της ανάπτυξη. Οι διεθνείς συνεργασίες που επεδίωκε να αναπτύξει ήταν στον τομέα της ανταλλαγής πολιτιστικών στοιχείων με άλλες περιοχές της Ευρώπης, μέσα από συνεργασίες με μουσεία, στοές τέχνης, πανεπιστήμια, διεθνή τουριστικά πρακτορεία και μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες.

Επίσης είχε θέσει έναν ακόμη στόχο να συνδέσει την πραγματικότητα των ευρωπαϊκών πολιτισμών με τον υπόλοιπο κόσμο. Να συνδέσει δηλαδή το πώς επηρέασε ο πολιτισμός, η τεχνολογία και η ανταλλαγή αυτών των δύο στοιχείων τις διάφορες περιοχές ανά τον κόσμο, εντός και εκτός της Ευρώπης³⁶.

³⁵ Final report European Commission, European Cities of Culture for the year 2000, A wealth of urban cultures for celebrating the turn of the century, 2001

³⁶ Final report European Commission, European Cities of Culture for the year 2000, A wealth of urban cultures for celebrating the turn of the century, 2001

2.4.3. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

Η πόλη του Σαντιάγκο ενδιαφερόταν να προσελκύσει πρώτιστα ανθρώπους από την Ευρώπη αλλά και τον υπόλοιπο κόσμο που θα ήταν πρόθυμοι να αναπτύξουν τουριστικές, εμπορικές, επιχειρηματικές και γενικά οποιουδήποτε είδους οικονομικές δραστηριότητες στην περιοχή τους. Η μεγαλύτερη οικονομική επένδυση ήταν το Φεστιβάλ Κινηματογράφου το οποίο ενισχύθηκε ως θεσμός αναπτύσσοντας συνεργασία με τις μεσογειακές χώρες, Ιταλία, Ελλάδα και Πορτογαλία δημιουργώντας ένα δίκτυο προώθησης, διαφήμισης, τεχνολογικής υποστήριξης.

Δεύτερο στόχο αποτελούσαν οι διεθνείς τουρίστες που δεν θα συνδεόντουσαν άμεσα με τον θρησκευτικό τουρισμό, αλλά τα κίνητρά τους να επισκεφθούν την πόλη θα προερχόντουσαν πλέον από την γνώση τους της γενικότερης ιστορικής σημασίας της περιοχής αλλά κυρίως γιατί θα έχουν γνωρίσει την σύγχρονη πλευρά και όψη αυτής της πόλης. Την μεγαλύτερη ανάπτυξη στον τουριστικό γνώρισε ο τομέας για την εκμάθηση της Ισπανικής γλώσσας. Το Πανεπιστήμιο του Σαντιάγκο σε συνεργασία με ιδιωτικά σχολεία πρόσφεραν εκμάθησης της Ισπανικής από το πιο χαμηλό επίπεδο έως και για επαγγελματική χρήση, καθώς και της κουλτούρας της περιοχής. Επίσης μεγάλη άνθηση γνώρισε και ο συνεδριακός τουρισμός αφού η πόλη κατάφερε να προβάλλει τις δυνατότητες σε αυτό τον τομέα, με σύγχρονα κτήρια, τεχνολογική κάλυψη και την φιλοξενία της³⁷.

2.4.4. ΔΡΑΣΕΙΣ

Η πόλη του Σαντιάγκο ντε Κομποστέλα στο πρόγραμμα «Κομποστέλα 2000» για την πολιτιστική πρωτεύουσα επικέντρωσε την προσοχή της, σύμφωνα και με το θέμα της και τους στόχους της, στην

³⁷ www.santiagoturismo.com (10/2006)

προβολή της πόλης και στην σχέση της Ευρώπης με τον υπόλοιπο κόσμο. Δηλαδή πως η Ευρώπη έχει επηρεάσει με τον πολιτισμό, την κουλτούρα και τις παραδόσεις της, την εξέλιξη και την πρόοδο του υπόλοιπου κόσμου, αλλά και το αντίστροφο. Ακόμη ήθελε να προβάλει την προσφορά της Ευρώπης στον κόσμο, αλλά και τι έχει προσφέρει ο κόσμος στην Ευρώπη. Επιζητούσε να ανακαλύψει τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ των δύο και πως αυτές συνέβαλαν στην διαμόρφωση του σημερινού κόσμου.

Τα κυριότερα γεγονότα για την προβολή της πόλης ήταν η «Αυτοπροσωπογραφία του Σαντιάγκο», μέσω του οποίου αναδεικνυε ταυτόχρονα το ιστορικό και το σύγχρονο πρόσωπο της πόλης. Πιο συγκεκριμένα παρουσίασε εννέα αυτοπροσωπογραφίες της δηλαδή εννέα διαφορετικούς τομείς που γνωρίζουν την μεγαλύτερη άνθιση και προσφέρονται μεγάλες ευκαιρίες σε όσους αποφασίσουν να τις εκμεταλλευτούν. Το δεύτερο σπουδαιότερο γεγονός ήταν το «Κομποστέλα Εικονική πόλη».

Τα κυριότερα γεγονότα που αναφερόντουσαν στην Ευρώπη και τον κόσμο ήταν τα εξής: Τα «Πρόσωπα της γης», τα «Πρόσωπα του Θεού», και «Τα Μυστήρια της Αλχημείας».

Τα «Πρόσωπα της γης» ήταν μία έκθεση με θέμα τα διαφορετικά πρόσωπα που παρουσιάζει η γη μας με βάση τις διάφορες γεωγραφικές ζώνες, τις χώρες που περιλαμβάνονται σε αυτές και των περιοχών με οικολογικό ή πολιτιστικό ενδιαφέρον. Τα πρόσωπα αυτά παρουσιάστηκαν μέσω των ιστορικών, των σύγχρονων χαρτογραφικών αναπαραστάσεων της γης και την συλλογή καλλιτεχνικών στοιχείων από κάθε περιοχή. Στόχος αυτής της έκθεσης ήταν να μπορέσει να αντιπαραβάλει ο άνθρωπος την φυσική εικόνα της γης με την ερμηνεία του ανθρώπου για την εικόνα της γης και να ανακαλύψει τις αλλαγές που προκαλεί είτε ο ίδιος, είτε η ίδια η φύση. Επίσης παρουσιάστηκαν οι επιπτώσεις της εφαρμογής των νέων τεχνολογιών στα προβλήματα και την καθημερινή μας ζωή.

Το πρόγραμμα αυτό είχε μία πολύ σημαντική διεθνή διάσταση γιατί κλήθηκαν να συνεργαστούν για την διεκπεραίωση του αρκετούς ευρωπαϊκούς επιστημονικούς φορείς όπως: η Εθνική Υπηρεσία Τοπογραφίας της Φιλανδίας, Το Γεωγραφικό Ινστιτούτο της Ισλανδίας, το Πανεπιστήμιο Jagiellonia και το Museum Foundation Czartoryski της Κρακοβίας. Επίσης το πρόγραμμα είχε την συνεργασία και την υποστήριξη της CERCO (European Committee for Official Cartography), Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την επίσημη Χαρτογραφία.

Το πρόγραμμα «Πρόσωπα του Θεού» ήταν διεθνές συμπόσιο με θέμα την θρησκευτική συνείδηση της Ευρώπης, δηλαδή τις διαφοροποίησης και τις ομοιότητες ανάμεσα στα χριστιανικά δόγματα και στον τρόπο που αυτά αντιλαμβάνονται τις έννοιες του Θεού και της θρησκευτικότητας, αλλά και αντιπαράθεση με άλλες μεγάλες θρησκείες του κόσμου όπως ο Ισλαμισμός, ο Ινδουισμός.

Τέλος το πρόγραμμα «Τα Μυστήρια της Αλχημείας» ήταν μια πρωτοβουλία της πόλης της Μπολόνιας σε συνεργασία με το Σαντιάγκο ντε Κομποστέλα και την Πράγα. Το πρόγραμμα αυτό ήταν ένας περίπατος ανάμεσα στον μαγικό κόσμο των μυστηρίων της αλχημείας. Το αποτέλεσμα ήταν μία έκθεση με στόχο να εξηγήσει την τέχνη της μεταστοιχείωσης των μετάλλων³⁸.

2.4.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η πόλη του Σαντιάγκο ήταν από τις λίγες ΠΠΕ που απλώς αφιέρωσαν ένα ειδικό πρόγραμμα για το πολιτιστικό έτος, αφού θεώρησαν ότι η πόλη παρουσίαζε κάθε έτος ένα πλούσιο και πλήρες πολιτιστικό πρόγραμμα.

Ο θεσμός των πολιτιστικών πρωτευουσών απλά τους προσέφερε την δυνατότητα διεθνούς προβολής της περιοχής τους. Βοήθησε να γνωστοποιήσουν την ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά της πόλης

³⁸ Final report European Commission, European Cities of Culture for the year 2000, A wealth of urban cultures for celebrating the turn of the century, 2001

όπως επίσης το σύγχρονο πρόσωπο του Σαντιάγκο στην Ευρώπη και τον κόσμο. Η πόλη έπαψε να είναι προορισμός μόνο για θρησκευτικούς λόγους αναπτύσσοντας και άλλες πτυχές της τουριστικής οικονομίας αλλά και διαφορετικούς τομείς της οικονομίας της. Το πραγματικό πρόσωπο της πόλης αναδείχτηκε με την φιλοξενία της πολιτιστικής πρωτεύουσας. Μία σύγχρονη ευρωπαϊκή πόλη που δεν έχει τίποτα να ζηλέψει από τις υπόλοιπες μεγάλες ευρωπαϊκές πόλεις. Μια πόλη με πολλές δυνατότητες και επιλογές που η πολιτιστική πρωτεύουσα τις ανάδειξε και τις γνωστοποίησε στον κόσμο μέσα από το πρόγραμμα του πολιτιστικού έτους. Από προορισμός θρησκευτικού τουρισμού μετατράπηκε σε ένα σύγχρονο κέντρο για την εκπαίδευση και ειδικά για όσους ενδιαφέρονταν για την γρήγορη και εύκολη εκμάθηση ισπανικών. Επίσης έγινε γνωστή στον κόσμο ως η πόλη που μπορεί να φιλοξενήσει κάθε είδους συνέδριο και συμβουλίου έχοντας στην διάθεση της κάθε σύγχρονο μέσο.

Συγχρόνως όμως πρόβαλε τις ιδιαιτερότητες των ευρωπαϊκών κρατών σε θέματα γεωγραφικά και οικολογικά, πολιτισμού και κουλτούρας, θρησκευτικά, τεχνολογικής ανάπτυξης. Σε μία προσπάθεια να καταγράψει τις αλλαγές που προκλήθηκαν στην ευρωπαϊκή ήπειρο είτε με πρωτοβουλία του ανθρώπου, είτε προήλθαν από την ίδια την φύση και να ανακαλύψει πόσο ευεργετικές ή καταστροφικές αποδείχτηκαν για την γηραιά ήπειρο.

2.5. ΤΟ ΓΚΡΑΖ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ

Η πόλη του Γκραζ νοτιοανατολικά του Αυστριακού κράτους αποτέλεσε από τα μέσα του 20^{ου} αιώνα προγεφύρωμα για τους καλλιτέχνες και την πολιτιστική δημιουργία από την Ανατολική Ευρώπη προς την Δυτική. Αυτές οι διασυνδέσεις με τα νοτιοανατολικά σημεία της Ευρώπης έγιναν για το Γκραζ οι βάσεις για την δημιουργία νέων γεφυρωμάτων κατά την διάρκεια των μεγάλων αλλαγών, οι οποίες

έπλασαν και διαμόρφωσαν το ευρωπαϊκό παρόν. Ορίστηκε ως πολιτιστική πρωτεύουσα το 2003.

2.5.1. ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Αρχικά για την διοργάνωση της πολιτιστικής πρωτεύουσας δημιουργήθηκε μία ομάδα εργασίας προγράμματος, ένα όργανο για την ανάπτυξη και τον έλεγχο του προγράμματος για το 2003. Η ομάδα αυτή ήταν άτυπη και λειτούργησε αρχικά για να δημιουργηθούν οι πρώτες βάσεις της οργάνωσης και διαχείρισης του πολιτιστικού έτους. Εκτός από τον διευθυντή η υπόλοιπη ομάδα κάθε φορά προσαρμόζεται αριθμητικά και ποιοτικά ανάλογα με τις ανάγκες που προκύπτουν σε κάθε φάση του προγραμματισμού.

Κατά την διάρκεια του 2003 η ομάδα λαμβάνει πλέον συγκεκριμένη δομή, αποκτά σταθερό αριθμό μελών και έχουν ορισθεί όλοι οι τομείς που θεωρήθηκαν απαραίτητοι. Επιπλέον, διαχωρίζεται σε τρεις νέες ομάδες ανθρώπων, σύμφωνα με τους φορείς που εκπροσωπούν από το Γκραζ και την Αυστρία και την αρμοδιότητα που αναλαμβάνουν.

Η πρώτη ομάδα αποτελείται από έναν υπεύθυνο για το γραφείο πολιτισμού από την πόλη του Γκραζ, από έναν εκπρόσωπο της ομοσπονδιακής κυβέρνησης του Steiermärkischen, έναν εκπρόσωπο για το Franz Nabl Ινστιτούτο για την Λογοτεχνία, έναν εκπρόσωπο από τον δημοσιογραφικό κόσμο της Αυστρίας και αρκετούς εκπροσώπους από διάφορους πολιτιστικούς φορείς της πόλης.

Η δεύτερη ομάδα απαρτίζεται από ανθρώπους αποκλειστικά από την πόλη του Γκραζ οι οποίοι γνωρίζουν τα προβλήματα και τις ανάγκες της πόλης. Έτσι ο καθένας τους συντονίζει την ομαλή λειτουργία των παρακάτω γραφείων: το γραφείο για τον πολιτισμό, το γραφείο για τον σωστό συντονισμό της διαχείρισης από τις δημοτικές αρχές, το γραφείο για την οικονομική και τουριστική ανάπτυξη, το γραφείο για την συντήρηση και περαιτέρω ανάπτυξη της πόλης, το γραφείο

συντονισμού του δημαρχείου και το γραφείο για την διαχείριση των κτηρίων και των χώρων που διαθέτει η πόλη.

Και η τρίτη ομάδα αποτελούσε την ηγετική ομάδα που συντόνιζε την λειτουργία όλων των υπόλοιπων αποτελούμενη από τον διευθυντή παραγωγής, τον διευθυντή των οικονομικών, τον διευθυντή μάρκετινγκ, τον υπεύθυνο για την διαχείριση της παραγωγής, και τον υπεύθυνο για την τεχνική γραμμή που θα ακολουθούσε η πόλη.

Η ομάδα διοργάνωσης του Γκραζ 2003 απασχόλησε συνολικά 145 άτομα από διευθυντικά στελέχη έως βοηθητικούς υπαλλήλους. Ο δήμος της πόλης με τον δήμαρχο έπαιξαν ένα πολύ μικρό ρόλο στην διοργάνωση που ήταν κυρίως εποπτικός³⁹.

2.5.2. ΣΤΟΧΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Πρωτεύον στόχο έχει θέσει να ενισχύσει την ταυτότητά του ως κεφάλαιο πολιτισμού και να καθιερωθεί ως πολιτιστικό κέντρο και μετά το πέρας του 2003.

Η πόλη του Γκραζ επιθυμούσε να κληθεί «πύλη στην νοτιοανατολική Ευρώπη» και να αυξηθεί η σημασία αυτής της γεωγραφικής περιοχής για τα Βαλκάνια. Παράλληλα, επεδίωκε να συνδέσει πολιτιστικά τις πόλεις των ευρωπαϊκών κρατών με την δημιουργία δικτύων πολιτιστικών ανταλλαγών.

Επιδίωκε την κοινωνική ευαισθητοποίηση της Ευρώπης και την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, μέσα από τις τέχνες και τον πολιτισμό, των ανθρώπων που έχουν τεθεί στο περιθώριο λόγω κοινωνικών προβλημάτων.

Στόχευε να προωθήσει τον ευρωπαϊκό κινηματογράφο μέσα στα ίδια τα κράτη της Ευρώπης, αφού οι παραγωγές κάθε χώρας δεν προβάλλονται σχεδόν ποτέ σε άλλες χώρες. Έτσι προσπάθησε να προωθήσει και τις ευρωπαϊκές συνεργασίες στον κινηματογράφο.

³⁹ www.graz2003.at (09/2004)

Άλλος ένας στόχος της ήταν να ερευνηθεί το ρόλο της θρησκείας στην ευρωπαϊκή πολιτιστική πορεία και πόσο έχει επηρεάσει την ευρωπαϊκή σκέψη. Επίσης στόχευε να ερευνηθεί κατά πόσο μπορεί η θρησκεία να ανακτήσει το ρόλο της ως σημαντικός πολιτιστικός παράγοντας που μπορεί να ξανά επηρεάσει τις τέχνες και την κριτική σκέψη⁴⁰.

2.5.3. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

Οι ομάδες κοινών που επιδίωξε να προσελκύσει ήταν αρχικά οι καλλιτεχνικοί και πολιτιστικοί φορείς και ιδρύματα των Βαλκανικών κρατών, και εν συνεχεία και της υπόλοιπης Ευρώπης. Για αυτό ανέπτυξε συνεργασίες με τις Εφορίες αρχαιοτήτων των περισσότερων Βαλκανικών χωρών και της Αγίας Πετρούπολης, με της κινηματογραφικές λέσχες, τα πανεπιστήμια και τις Ακαδημίες Καλών Τεχνών.

Άλλη ομάδα στόχος ήταν τα κοινωνικά δίκτυα της Ευρώπης, φορείς πρόνοιας και προστασίας, φορείς για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μέσα από το πρόγραμμα του κατάφερε να συνδέσει μεταξύ τους τις Υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας των Βαλκανικών χωρών καθώς επίσης και τα κέντρα αποκατάστασης αποφυλακισμένων και ατόμων εξαρτημένων από ουσίες.

Μία ακόμη ομάδα στόχος είναι οι καθοδηγητές γνώμης της Ευρώπης ώστε να καθοδηγήσουν την κοινή γνώμη στο επιθυμητό θετικό αποτέλεσμα για την εικόνα της πόλης ως πολιτιστικό κέντρο. Ευρωπαίοι και διεθνείς συντάκτες για πολιτιστικά θέματα, εκδότες αποκλειστικά πολιτιστικών περιοδικών και εκδότες τουριστικών και φωτογραφικών λευκωμάτων που χρησιμοποιούνται ως τουριστικοί οδηγοί ήταν οι ηγέτες που χρησιμοποίησε για την προβολή που επιθυμούσε. Αυτό γίνεται φανερό από τα αποτελέσματα, δηλαδή αύξηση των επισκεπτών στην πόλη καθημερινά πάνω από 100%,

⁴⁰ www.graz2003.at (09/2004)

περισσότερα από 10.000 άρθρα στον διεθνή τύπο, ενώ 23 εκατομμύρια περίπου επισκέφτηκαν την ιστοσελίδα της πολιτιστικής πρωτεύουσας⁴¹.

2.5.4. ΔΡΑΣΕΙΣ

Το πρώτο που φρόντισε να κάνει η πόλη του Γκραζ ήταν να αναδιαμορφώσει καλλιτεχνικά τις εισόδους της πόλης, από τους αυτοκινητόδρομους, τους σταθμούς των τραίνων έως και τον αερολιμένα της, δίνοντας έτσι στους επισκέπτες από την πρώτη στιγμή να γνωρίσουν ένα ευρύ φάσμα της πολιτιστικής προσφοράς της.

Άλλο πρόγραμμα ήταν το «Διασχίζοντας την Ευρώπη», υπαίθριο φεστιβάλ ταινιών από όλη την Ευρώπη. Ένα κινηματογραφικό ταξίδι στην Ευρώπη που παρουσίασε τις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής της, ερευνώντας τα διαφορετικά θέματα που εκφραζόντουσαν. Για πρώτη φορά διαφορετικές μορφές του ευρωπαϊκού κινηματογράφου παρουσιάστηκαν εκτός από τις χώρες παραγωγής τους και σε όλες τις υπόλοιπες, προσφέροντας μία μοναδική ευκαιρία να ανακαλύψουν το συναρπαστικό, διασκεδαστικό, κριτικό και εκπληκτικό κινηματογράφο της σύγχρονης Ευρώπης.

Ένα από τα κυριότερα προγράμματα που συμπεριέλαβε το Γκραζ στο πολιτιστικό έτος ήταν «Η Ευρώπη της Ουτοπίας». Στα πλαίσια του διοργάνωσε πολλές διεπιστημονικές διαλέξεις και συμπόσιο με θέμα «Η σχέση μεταξύ της θρησκείας, της ουτοπικής σκέψης και της τέχνης στις σύγχρονες πόλεις». Προσπάθεια τους ήταν να αναλύσουν την αντανάκλαση των ουτοπιστικών προτύπων στην πολιτιστική ιστορία της Ευρώπης μέσα σε ένα ευρύτερο διανοητικό πλαίσιο και σε συγκεκριμένες τοπικές αναφορές σύγχρονων πόλεων. Οι συζητήσεις εξέτασαν την ουτοπιστική σκέψη σε σχέση με την προέλευση της από την μυθολογία και την αρχαία φιλοσοφία, το μετασχηματισμό και την ενδυνάμωση της μέσω της βιβλικής εσχατολογίας του χριστιανισμού και

⁴¹ www.graz2003.at (09/2004)

της ριζοσπαστικής σκέψης μέσα από τις σύγχρονες διαδικασίες της κρατικοποίησης και του σχηματισμού ιδεολογίας.

Πριν γίνει ΠΠΕ το Γκραζ είχε ιδρύσει ένα πρόγραμμα τέχνης με την ονομασία «Art://Outside the Network». Θεωρία του ήταν ότι η τέχνη μπορεί να θεωρηθεί τομέας κοινωνικής δράσης. Σκοπός του ήταν να βελτιωθούν οι συνθήκες διαβίωσης για τους ανθρώπους που ζουν στο περιθώριο της κοινωνίας. Όταν ορίστηκε πολιτιστική πρωτεύουσα άδραξε την ευκαιρία να το προωθήσει σε ένα ευρύτερο ευρωπαϊκό πλαίσιο και να επεκτείνει αυτήν την πρωτοβουλία στα υπόλοιπα ευρωπαϊκά κράτη. Για την πραγματοποίηση του προγράμματος εγκαθιδρύθηκε ένα πραγματικό και ιδεατό δίκτυο στους υπόγειους σταθμούς, σε διάφορες περιοχές της Ευρώπης, ένα δίκτυο «survival spaces». Τα «survival spaces» περιελάμβαναν για την πόλη του Γκραζ έναν χώρο αναμονής στο γραφείο κοινωνικής πρόνοιας του Γκραζ, ένα κέντρο επικοινωνίας στο «Residorf», ένα καταφύγιο για αστέγους, άτομα με διανοητικά προβλήματα, πρώην φυλακισμένους και αλκοολικούς, και ένα «deportation container» στον αερολιμένα της Βιέννης. Οι τρεις αυτοί σταθμοί λειτούργησαν ως κοινωνικές πλατφόρμες και σημεία σύνδεσης περιθωριοποιημένων ανθρώπων με την τέχνη και τον καλλιτεχνικό κόσμο, δίνοντας την δυνατότητα σε αυτούς τους ανθρώπους να εκφραστούν μέσα από τις εικαστικές τέχνες ζωγραφική, γλυπτική, κεραμική αλλά και τις νέες τεχνολογίες στην πληροφορική και τις επικοινωνίες. Άλλες ευρωπαϊκές πόλεις που φιλοξένησαν τέτοιου είδους σταθμούς ήταν η Αγία Πετρούπολη όπου δημιουργήθηκε ένα κέντρο επικοινωνίας για νέους, η βόρεια Βοσνία όπου διαμορφώθηκε μία αίθουσα πολυμέσων με 15 υπολογιστές σε ένα σχολείο μέσης εκπαίδευσης, το Σεράγεβο με ένα αρχιτεκτονικό εργαστήριο και η Κολωνία όπου δημιουργήθηκε μία Ακαδημία Τέχνης.

Επίσης ανέπτυξε μία σημαντική συνεργασία με τις βαλκανικές χώρες. Το «Βαλκανικό Προξενείο» περιελάμβανε την συνεργασία των εφόρων αρχαιοτήτων του Βελιγραδίου, της Πράγας, της Κωνσταντινούπολης, της Βουδαπέστης, του Σεράγεβου και της Αγίας Πετρούπολης με σκοπό την δημιουργία δικτύου των καλλιτεχνικών και

πολιτιστικών ιδρυμάτων των αντίστοιχων περιοχών. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα είχε ως περιεχόμενο την παρουσίαση των εκθέσεων τέχνης που είχε ετοιμάσει κάθε πόλη, που συμμετείχε, με τα αντιπροσωπευτικότερα στοιχεία τέχνης και πολιτισμού τους. Ακόμη κάθε πόλη συμμετείχε στο πρόγραμμα «Βαλκανικό Προξενείο» με βίντεο, βιβλία, καταλόγους και περιοδικά στα οποία εμπεριείχαν τον πολιτισμικό πλούτο κάθε περιοχής.

Ακόμη καθιέρωσε ένα νέο διεθνές βραβείο για την Λογοτεχνία αφιερωμένο στους βόσνιους συγγραφείς και τον Ivo Andrae βραβευμένο συγγραφέα της Βοσνίας με Νόμπελ Λογοτεχνίας, ο οποίος σπούδασε στο Γκραζ και το όνομα του συνδέθηκε άμεσα με την πνευματική ανάπτυξη της πόλης⁴².

2.5.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την πόλη του Γκραζ στράφηκε στην προβολή και την καθιέρωση της πόλης ως ένα από τα μεγαλύτερα ευρωπαϊκά πολιτιστικά κέντρα. Έδωσε μεγάλη βαρύτητα όμως και στην ενίσχυση της διείσδυσης της, πολιτιστικά στον Βαλκανικό χώρο. Γνωρίζοντας ότι αποτελεί τον πολιτιστικό συνδετικό κρίκο ανάμεσα στις νοτιοανατολικές περιοχές της Ευρώπης με την υπόλοιπη Ευρώπη, αποφάσισε να επεκτείνει τα πολιτιστικά της δίκτυα να τα ενδυναμώσει και να γίνει το σταυροδρόμι των ευρωπαϊκών πολιτισμών. Εκμεταλλευόμενη φυσικά την γεωγραφική της θέση που την βοήθησε πολύ σε αυτόν τον στόχο της.

2.6. Η ΓΕΝΟΒΑ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ

⁴² 2003 in the Cotton Club, 2003–Two spaces–Zero truth–Zero morality–Three times, Graz 2003

Η πόλη της Γένοβας είναι ένα από τα σπουδαιότερα λιμάνια της Ιταλίας. Αυτό την καθιστά μία από τις πιο εμπορικές πόλεις της και ένα από τα πιο εμπορικά λιμάνια της Μεσογείου. Από τον μεσαίωνα ήδη γνωρίζει μεγάλη ανάπτυξη λόγω του λιμανιού της και μέχρι σήμερα εξακολουθεί να αποτελεί κέντρο ανάπτυξης. Έχει μεγάλο ιστορικό παρελθόν όπως επίσης έχει μεγάλη παράδοση και στην ναυπηγική. Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης ορίσθηκε για το 2004 μαζί με την πόλη Λίλλη της Γαλλίας.

2.6.1. ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Η Γένοβα συγκρότησε για την αποτελεσματικότερη διαχείριση του πολιτιστικού έτους μία επταμελή επιτροπή αποτελούμενη από τον Δήμαρχο της Γένοβας που ορίστηκε και πρόεδρος της επιτροπής Γένοβα 2004, τον πρόεδρο της περιοχή της Λιγυρίας, τον πρόεδρο της επαρχίας της Γένοβας, τον πρόεδρο του Πανεπιστημίου, τον πρόεδρο του Εμπορικού Επιμελητηρίου, τον πρόεδρο της Λιμενικής Αρχής και από αντιπροσώπους του Υπουργείου Πολιτισμού σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Αρμοδιότητες της επιτροπής ήταν οι δομικές εργασίες που απαιτούνταν για την καλύτερη φιλοξενία της πολιτιστικής πρωτεύουσας, ο προγραμματισμός των πολιτιστικών εκδηλώσεων, η επικοινωνία και η προώθηση της Γένοβας 2004 και η ανεύρεση χρηματοδότησης. Δημιουργήθηκε επίσης μία ομάδα εργασίας, είκοσι ατόμων, με εκπροσώπους όλων των παραπάνω φορέων για τον καθορισμό του πολιτιστικού προγράμματος.

Η επταμελή επιτροπή όμως, είναι μία άτυπη ομάδα των σημαντικότερων φορέων της περιοχής, η οποία δεν αποτελεί νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου με αποτέλεσμα να μην έχει το δικαίωμα δικαιοπραξίας. Για το λόγω αυτό ιδρύεται η επιχείρηση «Γένοβα 2004 S.r.l.» περιορίζοντας το ρόλο της επιτροπής σε συμβουλευτικό, συντονιστικό και ελεγκτικό. Η επιχείρηση αποτελείται από το Διοικητικό Συμβούλιο, την Επιτροπή Ελεγκτών, τον

Καλλιτεχνικό και Πολιτιστικό Επόπτη, το γραφείο Συντονισμού και Διαχείρισης, το γραφείο Πολιτιστικού Προγραμματισμού, το γραφείο Επικοινωνίας και Μάρκετινγκ και τους εξής συνεργάτες: Palazzo Ducale SpA για την πόλη της Γένοβας, FILSE SpA για την περιοχή της Λιγυρίας, η Επαρχία της Γένοβας, το Πανεπιστήμιο, το Εμπορικό Επιμελητήριο και το Finporto of Genoa SpA για την Λιμενική Αρχή. Συνολικά συνεργάστηκαν για την πολιτιστική οργάνωση 7 φορείς και 73 άτομα⁴³.

2.6.2. ΣΤΟΧΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Βασικός στόχος της Γένοβας ήταν να δημιουργήσει μία νέα και ευδιάκριτη εικόνα της πόλης που να στηρίζεται στα ιστορικά αλλά και τα σύγχρονα στοιχεία που η ίδια τα θεωρεί ως τα πιο δυνατά της σημεία ώστε να γίνουν γνωστά στην Ευρώπη και τον υπόλοιπο κόσμο. Η Γένοβα είναι γνωστή ως βιομηχανικό και θαλάσσιο κέντρο αλλά η ίδια θέλει να καθιερωθεί και ως τεχνολογικό και πολιτιστικό κέντρο, όπου οι λειτουργικές ταυτότητες που την έχουν δημιουργήσει και την έχουν κάνει γνωστή αναμειγνύονται με τις δραστηριότητες που συνδέονται με τις σύγχρονες επιστήμες και την τέχνη, την βιοτεχνολογική έρευνα και την αρχιτεκτονική, τον κινηματογράφο και το σχέδιο.

Επιπρόσθετα αποφασίστηκε να προβάλει το πολύπλευρο και πολύτιμο χαρακτηριστικό της αστικής κοινωνίας της Γένοβας που προσδιορίζεται από τρεις πτυχές: την Πόλη της Τέχνης, τον Κυρίαρχο της Θάλασσας και την Σύγχρονη Πόλη.

Εκτός από τον εκθιασμό της πόλης αποφασίστηκε να προσφέρουν ένα πρόγραμμα το οποίο θα είναι ικανό να προσελκύσει το ενδιαφέρον τόσο σε ένα διεθνές κοινό όσο και σε ένα εθνικό και τοπικό κοινό.

⁴³ www.genova2004.it (11/2004)

Επίσης ήθελε να αφιερώσει ιδιαίτερη προσοχή στον τομέα των επιστημονικών και ανθρωπιστικών διασκέψεων, αφού ο τομέας των διασκέψεων για την πόλη της Γένοβας έχει ήδη αρχίσει να εξελίσσεται ικανοποιητικά και επιδίωκε την περαιτέρω ανάπτυξη του⁴⁴.

2.6.3. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

Οι ομάδες κοινά που επεδίωκε να προσελκύσει η πόλη τα Γένοβας ήταν δύο. Η πρώτη ομάδα ήταν οι διεθνείς μελετητές και ερευνητές σε τρεις τομείς: την επιστήμη, με την γενική έννοια, την ιατρική και μελετητές πάνω σε κοινωνικά και ανθρωπιστικά ζητήματα. Ο τομέας της ιατρικής επιλέχθηκε ως μία προέκταση των κοινωνικών και ανθρωπιστικών ζητημάτων αφού τα θέματα των συνεδρίων αυτών άγγιζαν πολύ συχνά και τέτοιου είδους θέματα όπως για παράδειγμα η δωρεά οργάνων.

Η δεύτερη ομάδα ήταν οι κάθε είδους τουρίστες προερχόμενοι από την διεθνή, εθνική ή τοπική κοινότητα.. Οι διοργανωτές της ΠΠΕ της Γένοβας ήθελαν να προσελκύσουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό επισκεπτών, στην πολιτιστική πρωτεύουσα, ώστε αυτοί οι επισκέπτες να λειτουργήσουν ως η καλύτερη διαφήμιση σε μελλοντικούς επισκέπτες, μεταφέροντας τους την δική τους εμπειρία και παρακινώντας τους να επισκεφτούν και αυτοί την πόλη⁴⁵.

2.6.4. ΔΡΑΣΕΙΣ

Η πόλη της Γένοβας έδωσε μεγάλη βαρύτητα στις διασκέψεις και τα συνέδρια, αφού άλλωστε ήταν βασικός της στόχος να καθιερωθεί ως η ιδανική ευρωπαϊκή πόλη για διασκέψεις και συνέδρια. Κατά την

⁴⁴ www.genova2004.it (11/2004)

⁴⁵ www.genova2004.it (11/2004)

διάρκεια του πολιτιστικού έτους διοργάνωσε πάνω από εκατό διασκέψεις και συνέδρια πάνω σε θέματα ιατρικής, κοινωνικών φαινομένων ή διαφόρων επιστημονικών θεμάτων. Μερικά παραδείγματα είναι η διάσκεψη: «ΑΙΔΟ σχετική με τη δωρεά οργάνων», «Ο πολιτισμός της Ανάπτυξης, της Παγκοσμιοποίησης και των συνεταιριστικών Επιχειρήσεων», «Μετανάστευση των ανθρώπων, ταξίδια προσώπων και η διάδοση των ιδεών στην αρχαία Μεσόγειο».

Επίσης μεγάλη βαρύτητα έδωσε και στον εκθειασμό της πόλης, την ιστορία της, την πολιτιστική κληρονομιά της. Η αρχιτεκτονική των κτηρίων της ήταν στο επίκεντρο του προγράμματος με τα «Αριστοκρατικά σπίτια και το ιστορικό κέντρο», με οργανωμένες περιηγήσεις στις οποίες δινόταν έμφαση στην αρχιτεκτονική και το καλλιτεχνικό ντεκόρ της πρόσφατης αναγέννησης στα μπαρόκ παλάτια και στην καρδιά του ιστορικού κέντρου της Γένοβας.

Εκτός της αρχιτεκτονικής πρόβαλε με ειδικά προγράμματα τα μουσεία της όπως για παράδειγμα «Η Ομάδα Ιστορικών Μουσείων», στο οποίο ήταν ενταγμένα μία σειρά από ιστορικά κτήρια, συγκεντρωμένα σε μία περιοχή της πόλης, με σκοπό την αποκατάσταση των κτηρίων και την δημιουργία νέων στοών τέχνης.

Ειδικά προγράμματα πραγματοποιήθηκαν για τις ιστορικές εκκλησίες και μονές της Γένοβας. Επιλέχθηκαν τα σημαντικότερα μνημεία και το κάθε ένα από αυτά δημιουργήθηκε ξεχωριστό πρόγραμμα με την ιστορική και θρησκευτική αξία του μνημείου. Τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι της νέας εκκλησίας της Αγίας Μαρίας των Ευχαριστιών και του Αγίου Camillo.

Επίσης φιλοξένησε πολλά μουσικά γεγονότα, τόσο από την Γενοβέζικη και Ιταλική μουσική παράδοση, όσο και από ολόκληρη την Ευρώπη. Ένα από τα μεγαλύτερα γεγονότα ήταν το «Φεστιβάλ παραδοσιακής Τζαζ», με στόχο να διασώσει τον πολιτισμό της παραδοσιακής τζαζ και των πολλών επακόλουθων κοινωνικών επιρροών μέσα από συναυλίες

εκθέσεις και διασκέψεις. Η «Paganiniana» ήταν ένα φεστιβάλ αφιερωμένο στο διάσημο βιολιστή της Γένοβας Niccolò Paganini⁴⁶.

2.6.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η πόλη της Γένοβας στάθηκε περισσότερο στην προβολή μιας νέας εικόνας για την πόλη και στην γνωστοποίηση όλων των πολιτιστικών στοιχείων που την χαρακτηρίζουν. Έτσι έδωσε μεγάλη προσοχή στον τομέα των διασκέψεων και των συνεδρίων, τον τομέα που ήθελε να καθιερωθεί ως ιδανικό ευρωπαϊκό κέντρο συνεχίζοντας να διατηρεί αυτό τον χαρακτηρισμό και μετά την πολιτιστική χρονιά. Επίσης έδωσε μεγάλη έμφαση στα τοπικά πολιτιστικά στοιχεία της πόλης όπως η αρχιτεκτονική, η παραδοσιακή μουσική, τα σημαντικότερα θρησκευτικά μνημεία και την ανάδειξη των μουσειακών θησαυρών της.

Επίσης μέσα από το πρόγραμμά της επικεντρώθηκε περισσότερο στην πολιτιστική κληρονομιά της Μεσογείου και λιγότερο στην υπόλοιπη ευρωπαϊκή κουλτούρα. Πολλά από τα γεγονότα που διοργάνωσε αναδείκνυαν την Μεσογειακή κουλτούρα και πως οι πολιτισμοί της είναι στενά συνδεδεμένοι και αλληλοεξαρτώμενοι.

2.7. ΤΟ ΚΟΡΚ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ

Το Κορκ είναι ένα από τα σημαντικότερα λιμάνια της Ιρλανδίας. Έχει συνδέσει την ιστορία του και την ανάπτυξη του με το λιμάνι και την θάλασσα. Το Κορκ είναι πόλη του εμπορίου και της ποίησης, μια πόλη των τραπεζών και των κολεγίων. Έχει πολλές πολιτιστικές και εκπαιδευτικές οργανώσεις, επίσης είναι γνωστή για τους μεγάλους συγγραφείς της και τις εκδόσεις της. Ορίστηκε ως ΠΠΕ το 2005.

⁴⁶ www.cork2005.ie/home/default.asp? (06/2005)

2.7.1. ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Η πόλη του Κορκ ίδρυσε ανεξάρτητη επιχείρηση με την ονομασία «Κορκ 2005» η οποία επιχορηγούνταν πλήρως από το Δημοτικό Συμβούλιο της πόλης και το Τμήμα Τεχνών, Αθλητισμού και Τουρισμού.

Η επιχείρηση «Κορκ 2005» αποτελούνταν από τον Διευθυντή της επιχείρησης, τον προσωπικό βοηθό του διευθυντή, ο αναπληρωτής του διευθυντή και Διευθυντής Ανάπτυξης Προγράμματος, τον βοηθό Διευθυντή, τον Διευθυντή των Προγραμμάτων σε Κοινοτικό Επίπεδο, τον Διευθυντή Χρηματοδότησης, τον Εταιρικό Συντονιστή Σχέσεων, τον Διοικητή και συντονιστή του γραφείου προγράμματος και τον Διευθυντή Πολιτισμού και Υγείας.

Για την εύρεση του καλύτερου καλλιτεχνικού προγράμματος, που θα κάλυπτε την πολιτιστική κουλτούρα όλης της Ευρώπης και όχι μόνο του Κορκ, το «Κορκ 2005» αποφάσισε να απευθυνθεί στον καλλιτεχνικό και επιχειρηματικό κόσμο ολόκληρης της Ευρώπης. Έτσι ανακοίνωσε ότι είναι ανοιχτή και θα δεχτεί την υποβολή ιδεών για την κάλυψη του προγράμματός της. Συνήθως οι πόλεις που αναλαμβάνουν τον θεσμό επιλέγουν μόνες τους και καλούν καλλιτεχνικά σχήματα. Εδώ συνέβη το αντίθετο. Κλήθηκαν τα καλλιτεχνικά σχήματα και οι επιχειρήσεις να εκδηλώσουν το ενδιαφέρον τους για συμμετοχή τους στην ΠΠΕ. Η ανταπόκριση ήταν μεγάλη, με περισσότερες από 2000 προτάσεις από τοπικούς, εθνικούς και διεθνείς φορείς. Περισσότερο από το 70% του προγράμματος προέκυψε από τις 2000 προτάσεις που κατατέθηκαν στην επιχείρηση του Κορκ. Μία ακόμη διοικητική καινοτομία ήταν η ευκαιρία που προσφερόταν να γίνει κάποιος εταιρικό μέλος του «Κορκ 2005»⁴⁷.

⁴⁷ www.cork2005.ie/home/default.asp? (06/2005)

2.7.2. ΣΤΟΧΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Ένας βασικός στόχος του Κορκ ήταν να δημιουργήσουν ένα πρόγραμμα εξαιρετικής ποιότητας που να εμπνέει τους κατοίκους και τους επισκέπτες της περιοχής να γιορτάσουν ενεργά, συμμετέχοντας στην γιορτή του Κορκ.

Άλλος στόχος τους ήταν να δώσουν έμφαση στην ευρωπαϊκή κληρονομιά και ειδικότερα να προτρέψουν την ενεργή συμμετοχή των νέων κρατών μελών της Ε.Ε., που προέκυψαν από την διεύρυνσή της. Η διεύρυνση της Ευρώπης μεταφράστηκε από την πόλη του Κορκ ως μία ευκαιρία για την πολιτισμική ανανέωση της. Ανανέωση που θα ξεκινούσε από την περιφέρεια της Ευρώπης προς την κεντρική Ευρώπη. Δηλαδή με αντίθετη φορά από την πολιτική και διοικητική εξουσία της Ενωμένης Ευρώπης. Σκοπός τους να γίνουν οικοδεσπότες, να φιλοξενήσουν πολλούς διαφορετικούς πολιτισμούς και να δώσουν την ευκαιρία στα νέα κράτη – μέλη να συμμετέχουν ενεργά στα πολιτιστικά δρώμενα της Ευρώπης αμέσως με την ένταξη τους στην Ε.Ε..

Επίσης στόχευε να αξιοποιήσει τον θεσμό της πολιτιστικής πρωτεύουσας ως μελλοντική επένδυση για την περαιτέρω τουριστική και επιχειρηματική της ανάπτυξη μέσα από τις νέες συνεργασίες που πραγματοποίησε με άτομα, ομάδες και οργανώσεις. Μερικές από τις συνεργασίες που ανέπτυξε το Κορκ ήταν: με εφόρους αρχαιοτήτων όπως ο Charles Esche, η Annie Fletcher, ο Bryn Ormrod και ο Philip King, το NSF - National Sculpture Factory (Εθνικό Εργαστήριο Γλυπτών), το TIFAP - Togethr International Festival of Amateur Photography (Διεθνές Φεστιβάλ Ερασιτεχνικής Φωτογραφίας Togethr), το BHAA - Business House Athletic Association και το Εργαστήριο Braw Bots το οποίο κατασκεύαζε ρομπότ για βοηθητικές χρήσεις.

Επιπλέον φιλοδοξούσαν να καθιερωθούν ως πρότυπο για τις μελλοντικές πολιτιστικές πρωτεύουσες, και αυτές να ξετάσουν και να υιοθετήσουν τα εξής σημεία της διοργάνωσης τους: την τακτική που

ακολούθησαν για την συγκέντρωση των γεγονότων – εκδηλώσεων που φιλοξένησαν στην πόλη τους, να καθιερώσουν μία διάλεξη για την Γλώσσα και την Ελευθερία και να παρέχουν την ευκαιρία στις γλωσσικές μειονότητες των ευρωπαϊκών κρατών να αναδειχτούν⁴⁸.

2.7.3. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

Το Κορκ ενδιαφερόταν πρωτίστως να συναθροίσει τους καλλιτέχνες, τις επιχειρήσεις και τους πολιτιστικούς φορείς της Ευρώπης ώστε να συγκεντρώσει ένα πολύ μεγάλο δείγμα διαφορετικών πολιτισμών και διαφορετικής κουλτούρας.

Για να προσεγγίσει έναν τόσο μεγάλο πληθυσμό του καλλιτεχνικού χώρου έπρεπε να αναζητήσει τον κατάλληλο τρόπο να τους προσεγγίσει. Έτσι απευθύνθηκε στις βιβλιοθήκες διαφόρων τομέων και κλάδων ώστε να αυξήσει τις πιθανότητες να προσεγγίσει όσο το δυνατόν μεγαλύτερο τμήμα των καλλιτεχνικών κοινοτήτων της Ευρώπης. Πραγματοποίησε χιλιάδες συνεδριάσεις, ταχυδρόμησε χιλιάδες φυλλάδια με πληροφοριακό υλικό. Επίσης πραγματοποίησε μία σειρά από επισκέψεις στους συγκεκριμένους χώρους για την πληρέστερη ενημέρωση των ενδιαφερομένων.

Ένα ιδιαίτερο κοινό που επιζητούσε, το Κορκ, την ενεργή συμμετοχή του στην πολιτιστική πρωτεύουσα ήταν οι πολιτιστικοί φορείς και ομάδες των νέων μελών της

Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θεωρούσε πολύ σημαντικό την προβολή και ανάδειξη των παραδόσεων της περιφερειακής Ευρώπης και ειδικότερα των χωρών που μόλις είχαν ενταχθεί στην Ε.Ε.(Δημοκρατία της Τσεχίας, Εσθονία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Μάλτα, Πολωνία, Σλοβακία, Σλοβενία).

Οι κάθε είδους επιχειρηματίες που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην διοργάνωση, αποτέλεσαν ένα ακόμα κοινό στόχο. Δίνοντας τους

⁴⁸ www.cork2005.ie/home/default.asp? (06/2005)

την ευκαιρία να γίνουν εταιρικά μέλη του «Κορκ 2005» εκτός από τα οφέλη που αποκόμιζαν οι ίδιοι, προσέφεραν στην διοργάνωση οικονομική ενίσχυση αφού για να γίνει κάποιος εταιρικό μέλος ήταν υποχρεωμένος να καταβάλει την απαιτούμενη συνδρομή και να αποκτήσει τα δικαιώματα του εταιρικού μέλους. Ακόμη οι επιχειρήσεις αυτές έπαιζαν έναν σημαντικό ρόλο στην προβολή και διαφήμιση της πολιτιστικής πρωτεύουσας αφού εξασφάλιζαν το δικαίωμα να χρησιμοποιούν το λογότυπο και τα αυθεντικά προϊόντα της επιχείρησης «Κορκ 2005», όπως banners, στυλό, σημαίες⁴⁹.

2.7.4. ΔΡΑΣΕΙΣ

Το πρόγραμμα του Κορκ χωρίστηκε σε οχτώ ενότητες: Αρχιτεκτονική, Σχέδιο & Εικαστικές Τέχνες – Φεστιβάλ - Ταινίες, Μέσα & Ήχος - Λογοτεχνία, Δημοσιεύσεις & Διασκέψεις - Μουσική - Αρμοστείες, Έρευνα & Διαδικασίες – Αθλητισμός - Θέατρο & Χορός.

Σε κάθε μία ενότητα εντάσσονται πάρα πολλά προγράμματα και γεγονότα τα οποία πραγματοποιήθηκαν ολόκληρη την χρονιά του 2005. Από όλα αυτά θα παραθέσουμε το σπουδαιότερο γεγονός για κάθε κατηγορία.

Στον τομέα της Αρχιτεκτονικής, του Σχεδίου και των Εικαστικών Τεχνών το πιο αξιόλογο γεγονός ήταν ο διαγωνισμός αρχιτεκτονικού σχεδίου που οργάνωσε ο δήμος του Κορκ. Στον διαγωνισμό κλήθηκαν αρχιτέκτονες από την Ιρλανδία αλλά και τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, ώστε να καταθέσουν τις αρχιτεκτονικές τους ιδέες και προτάσεις, αρχιτεκτονικές παρεμβάσεις σε κτίρια συγκεκριμένης περιοχής, για την ανοικοδόμησή τους. Η περιοχή αυτή εκτεινόταν κατά μήκος του λιμανιού του Κορκ. Οι Καλύτερες προτάσεις βραβεύθηκαν και μία έκθεση με τους νικητές των βραβείων και άλλες προτάσεις που επιλέχθηκαν, μέσα από το σύνολο που είχαν καταχωρήσει οι αρχιτεκτονικές ομάδες, ολοκλήρωσε τον διαγωνισμό.

⁴⁹ www.cork2005.ie/home/default.asp? (06/2005)

Ένα από τα σημαντικότερα Φεστιβάλ που διοργάνωσε το Κορκ ήταν το «Διεθνές Λαϊκό Φεστιβάλ Χορού». Φιλοξένησε πολλά διαφορετικά συγκροτήματα από όλη την Ευρώπη και κατάφερε να συγκεντρώσει μία πολύ μεγάλη ποικιλία από παραδοσιακούς χορούς και παραδοσιακά συγκροτήματα. Συνολικά πήραν μέρος στο «Διεθνές Λαϊκό Φεστιβάλ Χορού» έντεκα περιοχές: Γερμανία, Λιθουανία, Βρετανία, Ολλανδία, Κροατία, Κορνουάλλη, Σκοτία, Δανία, Πολωνία, Σικελία και Σαρδηνία.

Στον τομέα των Ταινιών, των Μέσων και του Ήχου το σημαντικότερο πρόγραμμα ήταν οι «Ανθολογίες του Κορκ». Το πρόγραμμα περιλάμβανε μία σειρά δώδεκα ραδιοφωνικών συνεντεύξεων από το ραδιοφωνικό σταθμό της Πανεπιστημιούπολης του Κορκ. Στις συνεντεύξεις συμμετείχαν άτομα που έχουν συμβάλει το καθένα με τον δικό του τρόπο στην πολιτιστική ζωή του Κορκ. Τα άτομα αυτά προήλθαν από διάφορους τομείς όπως ο αθλητισμός, το θέατρο, η τέχνη, ο χορός, η λογοτεχνία, η φωτογραφία, η πολιτική ή από ανθρώπους που έχουν συνεισφέρει με την εργασία τους στην εκπαίδευση, σε φιλανθρωπικούς σκοπούς.

Στον τομέα της Λογοτεχνίας, των Δημοσιεύσεων και των Διασκέψεων το πιο αξιοσημείωτο ήταν το πρόγραμμα με την ονομασία «Translation Series». Ένα από τα πιο φιλόδοξα προγράμματα ήταν το πρόγραμμα μετάφρασης ευρωπαϊών ποιητών με σκοπό να παράγουν και να προωθήσουν τον ευρωπαϊκό διάλογο μέσω της λογοτεχνίας. Το Πρόγραμμα περιελάμβανε δέκα τρεις ευρωπαϊκές χώρες, (Σλοβενία, Τσεχία, Πολωνία, Εσθονία, Ρουμανία, Λετονία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Σλοβακία, Βουλγαρία, Μάλτα, Κύπρο και Τουρκία), δέκα τρεις μεταφραστές, και δέκα τρεις ποιητές του Κορκ. Το κέντρο λογοτεχνίας του Κορκ απέστειλε τους δέκα τρεις ποιητές της στις αντίστοιχες δέκα τρεις ευρωπαϊκές χώρες, για να συνεργαστούν με έναν ποιητή από κάθε χώρα, να μεταφράσουν και να δημοσιεύσουν το έργο τους. Το αποτέλεσμα του προγράμματος ήταν δέκα τρεις συλλογές μεταφρασμένης ευρωπαϊκής ποίησης από τα νέα κράτη της Ε.Ε. και

από τα υποψήφια προς ένταξη κράτη, που δημοσιεύθηκαν κατά την διάρκεια του πολιτιστικού έτους στο Κορκ.

Το σπουδαιότερο μουσικό γεγονός στην πόλη του Κορκ ήταν μία σειρά είκοσι τεσσάρων ρεσιτάλ από εικοσιτέσσερις καλλιτέχνες των κρατών μελών της Ε.Ε., εκτός της Ιρλανδίας που φιλοξενούσε τον θεσμό των ΠΠΕ. Κάθε χώρα έστειλε έναν σολίστα ή ένα μουσικό σύνολο που να την αντιπροσωπεύει.

Στον τομέα των Αρμοσטיών, της Έρευνας και των διαδικασιών ένα από τα ενδεικτικότερα προγράμματα ήταν το «The Cork Mandala of Community Gardens, (CMCG)». Το συγκεκριμένο πρόγραμμα αφορούσε την δημιουργία κοινοτικών κήπων. Μέσα από αυτό παρέχόντουσαν συμβουλές από ειδήμονες πάνω στο θέμα, δημιουργήθηκαν εργαστήρια με σκοπό να διαδώσουν τις πρακτικές και τις τεχνικές δεξιότητες που απαιτούνται για να ασχοληθείς με έναν κήπο. Επίσης δημιουργήθηκε μία υποστηρικτική βιβλιοθήκη για την ανεύρεση πηγών και πόρων για την δημιουργία κήπων και μία ομάδα από εθελοντές για την βοήθεια του κοινού. Το «CMCG» περιελάμβανε την συμμετοχή των ενδιαφερομένων σε κοινωνικές και εκπαιδευτικές εκδηλώσεις όπως επισκέψεις κήπων, παρακολούθηση ειδικών διαλέξεων και τηλεοπτικών παρουσιάσεων.

Ο Μίνι Μαραθώνιος γυναικών που διοργανώθηκε μέσα στις οδούς του Κορκ ήταν ένα από τα πιο επιτυχημένα αθλητικά γεγονότα της χρονιάς. Διοργανώθηκε από την AAI (Athletics Association of Ireland) και την Evening Echo. Συμμετείχαν συνολικά 7.000 γυναίκες εκ των οποίων πολλές ήταν μεγάλες αθλήτριες της Ιρλανδίας αλλά και της υπόλοιπης Ευρώπης. Στόχος του μίνι μαραθώνιου δεν ήταν να διεξαχθεί απλά ένα ακόμα αθλητικό γεγονός, αλλά να διασκεδάσουν οι συμμετέχουσες και να μαζευτούν χρήματα για φιλανθρωπικούς σκοπούς.

Τέλος στο Θέατρο και τον Χορό στο πρόγραμμα «Dreamtime 2005, European Children's Theatre Encounter – Carnival of Dream» συμμετείχαν 200 παιδιά ηλικίας 12 έως 15 χρονών, μαζί με 50 ηγέτες.

Πάνα από 20 χώρες συμμετείχαν στο συγκεκριμένο πρόγραμμα. Για δύο εβδομάδες δέκα παιδιά από κάθε χώρα συνοδευόμενα από έναν Animateur (διευθυντή εργαστηρίων) και έναν Welfare Leader (κοινωνικό λειτουργό) είχαν την ευκαιρία να διδαχτούν τις νέες δραματικές δεξιότητες και να επινοήσουν ένα τμήμα ενός δραματικού θεάματος⁵⁰.

2.7.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η πόλη του Κορκ κατάφερε ως ΠΠΕ να φιλοξενήσει και να προβάλει τόσο μεγάλο εύρος της ευρωπαϊκής κληρονομιάς, μέσα από την μεγαλύτερη ποικιλία γεγονότων που κάλυπταν για πρώτη φορά τόσες πολλές χώρες. Αυτό οφείλεται στην καινοτόμο ιδέα που είχε και πραγματοποίησε το Κορκ να προσκαλέσει ανοιχτά όλους τους φορείς πολιτισμού και τα καλλιτεχνικά σχήματα της Ευρώπης να καταθέσουν τις δικές τους προτάσεις και συμμετοχές για την ΠΠΕ του 2005.

Πρόβαλε στοιχεία τόσο τοπικού όσο και ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος αφού οι εκδηλώσεις που περιλαμβάνονταν στο πρόγραμμα περιέκλειαν στοιχεία πολιτισμού τόσο του Κορκ όσο και των υπόλοιπων κρατών της Ευρώπης. Τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι το πρόγραμμα «Ανθολογίες του Κορκ», το οποίο μέσα από μία σειρά συνεντεύξεων αποκάλυπταν την ιστορία, τον πολιτισμό, το πρόσωπο του Κορκ. Και σε ευρωπαϊκό επίπεδο το «Διεθνές Λαϊκό Φεστιβάλ Χορού» και το πρόγραμμα λογοτεχνικών μεταφράσεων «Translation Series».

Επίσης ενθάρρυνε και πέτυχε την συμμετοχή των νέων κρατών μελών της Ε.Ε. αλλά και των χωρών που είναι υποψήφιος προς ένταξη. Αφιέρωσε ειδικά προγράμματα για αυτές και πρόβαλε παραδοσιακά στοιχεία των νέων χωρών.

⁵⁰ www.cork2005.ie/home/default.asp? (06/2005)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο - ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

3.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από το 1985 που ξεκίνησε ο θεσμός των πολιτιστικών πρωτευουσών μέχρι σήμερα τρεις ελληνικές πόλεις τον έχουν φιλοξενήσει. Η πρώτη ήταν η Αθήνα το 1985, η δεύτερη ήταν η Θεσσαλονίκη το 1997 και φέτος, το 2006 τον φιλοξενεί η πόλη της Πάτρας. Από αυτές τις τρεις πόλεις επιλέχθηκαν, η Θεσσαλονίκη και η Πάτρα για να γίνει η ανάλυση τους. Η Αθήνα ήταν η πρώτη ΠΠΕ, οπότε χρονικά βρίσκεται αρκετά μακριά από τις δύο επόμενες, και ως η πρώτη ΠΠΕ θεωρείται ούτως ή αλλιώς μία πετυχημένη διοργάνωση που όμως είναι δύσκολο να συγκριθεί με τις νεότερες πόλεις που φιλοξένησαν τον θεσμό. Αυτό συμβαίνει λόγω ότι από τότε μέχρι σήμερα οι αλλαγές στην χώρα μας που έχουν επέλθει με την πάροδο του χρόνου σε τομείς όπως η ανάπτυξη, η οικονομία, ο τουρισμός, η τεχνολογία και η τεχνογνωσία είναι αλματώδεις. Εξαιτίας αυτών των αλλαγών οι απαιτήσεις και τα κριτήρια για την καλή διοργάνωση μιας πολιτιστικής πρωτεύουσας έχουν διαφοροποιηθεί σε μεγάλο βαθμό.

3.2. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Η Θεσσαλονίκη ως συμπρωτεύουσα της Ελλάδας, μια πόλη με πλούσια ιστορία από την αρχαιότητα ακόμα, συνδεδεμένη με την ανάπτυξη ολόκληρης της Βόρειας Ελλάδος αλλά και των Βαλκανίων ως το μοναδικό λιμάνι των βαλκανικών χωρών με διέξοδο στην Μεσόγειο, επιλέχτηκε από την χώρα μας ως υποψήφια πόλη για τον θεσμό των πολιτιστικών πρωτευουσών και το Συμβούλιο των υπουργών πολιτισμού της Ε.Ε. της ανάθεσε το 1992 την Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης για το 1997.

3.2.1. ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Για την διοργάνωση της πολιτιστικής πρωτεύουσας η Θεσσαλονίκη δημιούργησε την ανώνυμη εταιρεία «Οργανισμός Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης, Θεσσαλονίκη 1997» (ΟΠΠΕΘ '97). Ο ΟΠΠΕΘ διοικούνταν από το Διοικητικό Συμβούλιο, τον Γραμματέα του Δ.Σ., τον Διευθύνοντα Σύμβουλο. Το Δ.Σ. αποτελούνταν από τον Πρόεδρο, ο οποίος ήταν ο δήμαρχος της πόλης, τον Αντιπρόεδρο του Δ.Σ., ο οποίος ήταν δημοτικός σύμβουλος ενώ το υπόλοιπο Δ.Σ. αποτελούνταν από 15 μέλη τα περισσότερα εκ των οποίων προερχόντουσαν από το δημοτικό συμβούλιο και από εκπροσώπους των περιφερειακών δήμων της Θεσσαλονίκης. Ενδεικτικά υπήρχαν δύο εκπρόσωποι από τον επιχειρηματικό κόσμο της πόλης και ο πρόεδρος του Εργατικού Κέντρου. Οι αρμοδιότητές του ήταν η έγκριση, ο έλεγχος και την εποπτεία όλων των προτάσεων και των ενεργειών που διενεργούνταν από τις διάφορες διευθύνσεις του οργανισμού.

Εκτός του Δ.Σ. για την διαχείριση διαφόρων τομέων απαραίτητων για την διοργάνωση της πολιτιστικής πρωτεύουσας δημιουργήθηκαν οι εξής Διευθύνσεις: η Διεύθυνση Διοίκησης, η Διεύθυνση Έργων υπεύθυνη για τα έργα υποδομής, όπως αναπαλαίωση, ανασύλωση ή ανοικοδόμηση νέων χώρων που θα φιλοξενούσαν εκδηλώσεις, η Διεύθυνση Επικοινωνίας υπεύθυνη για την σωστή και άρτια προβολή της ΠΠΕ, η Καλλιτεχνική η Διεύθυνση υπεύθυνη για τις επαφές, την ανεύρεση και συνεργασία με καλλιτεχνικές ομάδες από όλο τον κόσμο, η Οικονομική Διεύθυνση, η Διεύθυνση Γραμμάτων και η Διεύθυνση Τεχνών. Εκτός από τις Διευθύνσεις δημιουργήθηκαν και τα εξής τμήματα: το Τμήμα Προμηθειών υπεύθυνο για κάθε είδους προμήθεια, το Γραφείο Τύπου υπεύθυνο για την προβολή και την κάλυψη της πολιτιστικής στο εξωτερικό σε συνεργασία με την Διεύθυνση Επικοινωνίας, το Γραφείο Φιλοξενίας υπεύθυνο για την ανεύρεση και την διάθεση καταλυμάτων των φιλοξενούμενων, το Γραφείο της Αθήνας υπεύθυνο για την συνεργασία των δύο πόλεων κυρίως σε κυβερνητικό επίπεδο αφού σε οικονομικά ζητήματα υπήρχε άμεση εξάρτηση της Θεσσαλονίκης από την Αθήνα, όπως επίσης και σε θέματα που έπρεπε να αναμειχτεί το Υπουργείο Πολιτισμού. Άλλες υπηρεσίες που λειτούργησαν στα πλαίσια του οργανισμού

ήταν η Νομική Υπηρεσία, οι Δημόσιες Σχέσεις, η Ροή Προγράμματος με έργο της την σειράς ταξινόμησης για τα γεγονότα που πραγματοποιήθηκαν, , το Περιοδικό '97' και το Ατελιέ. Επίσης υπήρχαν οι Σύμβουλοι για τα Εικαστικά, τη Μουσική και το Χορό, το Θέατρο, τα Συνέδρια, την Νεολαία, τα Έργα, την Τηλεόραση και τον Κινηματογράφο, τις Εκθέσεις, τα Εντευκτήρια και τα Εργαστήρια. Τέλος υπήρχαν και οι υπεύθυνοι για τα Περιφερειακά Προγράμματα τα οποία ήταν το «Εγνατία», το «Αλέξανδρος», το «Εκ Περάτων», το «Γαστρονομία» και το «Μεσόγειος». Τα πρώτα χρόνια ίδρυσης του Οργανισμού λειτούργησε η Διεύθυνση Διεθνών Σχέσεων η οποία καταργήθηκε και το έργο της έμεινε ατελές και ανολοκλήρωτο, αφού καμία άλλη υπηρεσία δεν ανέλαβε να φέρει εις πέρας επιτυχώς τις εκκρεμότητες και τις ιδέες που έπρεπε να υλοποιήσει. Ο οργανισμός απασχόλησε έναν πολύ μεγάλο αριθμό ατόμων, περίπου 300, σε όλες τις παραπάνω διευθύνσεις, χωρίς να καθορίσει ευκρινείς αρμοδιότητες, εξουσίες και ευθύνες. Αποτέλεσμα αυτής της έλλειψης κατανομής αρμοδιοτήτων ήταν να δημιουργηθούν πολλές συγκρούσεις⁵¹.

Ειδικότερα στο εσωτερικό του οργανισμού, το Δ.Σ. το οποίο αποτελούνταν από εκπροσώπους φορέων της Θεσσαλονίκης και από την πλειοψηφία των δημοτικών συμβούλων των δύο μεγαλύτερων πολιτικών παρατάξεων, με πρόεδρο τον Δήμαρχο, δημιούργησαν ένα «διοικητικό λόμπι» ή «μία πολιτική κλίκα», όπως τους χαρακτηρίζει ο Ροδόλφος Μασλίας, το οποίο δεν αποτέλεσε σώμα που λειτούργησε με κάποιους κανόνες δεοντολογίας ή λειτουργικότητας, αλλά ως μία ομήγυρη αποτελούμενη από κάποιους γνωστούς στην πλειοψηφία τους κυρίους που είχαν αναλάβει και φέρει εις πέραν, με αμφισβητούμενη επιτυχία, και άλλες πολιτιστικές διοργανώσεις της Θεσσαλονίκης⁵². Η ομάδα αυτή, των 15 περίπου ατόμων, αντιμετώπιζε εχθρικά τις υπόλοιπες υπηρεσίες του οργανισμού, όπως και τους εργαζόμενους σε αυτές. Τα αποτελέσματα αυτής της τακτικής ήταν η τάση συγκέντρωσης της εξουσίας, ο ολοκληρωτικός έλεγχος και το φιλτράρισμα όλων των ενεργειών, από την ομάδα αυτή και η χρήση διαμεσολαβητών για

⁵¹ Ροδόλφος Μασλίας, *Η πολιτιστική από μέσα*, Θεσσαλονίκη, Ιανός, σελ. 220

⁵² Ροδόλφος Μασλίας, *Η πολιτιστική από μέσα*, Θεσσαλονίκη, Ιανός, σελ. 10

την επικοινωνία και συνεργασία μαζί της, με συνέπεια την δυσλειτουργία του οργανισμού.

3.2.1.1. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Αποτελούνταν από ένα άτομο το οποίο ήταν ταυτόχρονα και ο Γραμματέας του Διοικητικού Συμβουλίου.

3.2.1.2. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΈΡΓΩΝ

Η Θεσσαλονίκη ήταν ίσως από τις ελάχιστες πόλεις που ανέλαβαν το θεσμό και υπήρξε διεύθυνση έργων. Και αυτό γιατί δόθηκε πολύ μεγάλη σημασία στον τομέα αυτό, περισσότερη δε και από τον καλλιτεχνικό τομέα που ήταν και το ζητούμενο. Κάποιοι δε τόλμησαν να την αποκαλέσουν Κατασκευαστική αντί για Πολιτιστική Πρωτεύουσα⁵³. Η Διεύθυνση Έργου αποτελούνταν από ένα άτομο και βοηθητικό προσωπικό τριών ατόμων.

Περίπου 300 μεγάλα έργα υποδομής ολοκληρώθηκαν κατά την διάρκεια και αμέσως μετά την πολιτιστική χρονιά τα οποία έμειναν ως η μοναδική κληρονομιά στη Θεσσαλονίκη από την διοργάνωση της ΠΠΕ. Μερικά από πιο μεγάλα έργα που πραγματοποιήθηκαν ήταν, η ανακαίνιση του κινηματοθεάτρου Ολύμπιον για την στέγαση του Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου. Η αποπεράτωση του Πολιτιστικού Κέντρου Δυτικής Θεσσαλονίκης (Μονή Λαζαριστών), αναβαθμίζοντας έτσι τις παραμελημένες δυτικές συνοικίες της πόλης. Το Βασιλικό Θέατρο το οποίο ανοικοδομήθηκε εξ' ολοκλήρου και απέκτησε χωρητικότητα 825 θέσεων. Το θέατρο της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών το οποίο εμπλουτίστηκε αρχιτεκτονικά και εξοπλίστηκε τεχνολογικά για την φιλοξενία παραστάσεων Λυρικού Θεάτρου και Μπαλέτου. Το εργοστάσιο της ΥΦΑΝΕΤ μετατράπηκε σε Μουσείο

⁵³ Ροδόλφος Μασλίας, Η πολιτιστική από μέσα, Θεσσαλονίκη, Ιανός, σελ.104

Σύγχρονης Τέχνης. Επίσης έγινε επέκταση στο Θέατρο Δάσους μεγαλώνοντας και αυτό σε χωρητικότητα⁵⁴.

Η Διεύθυνση Έργου δεν κατάφερε να ανταποκριθεί ποτέ στο έργο που της είχαν αναθέσει. Εξαιτίας του γεγονότος αυτού αναγκάστηκε να συνεργαστεί με τον Οργανισμό Τεχνικών Υπηρεσιών Έργων (ΟΤΥΕ) της Θεσσαλονίκης ο οποίος λειτούργησε ως παράρτημα της Πολιτιστικής, αυτόνομα όμως από την Διεύθυνση Έργου⁵⁵.

Η αποπεράτωση των έργων καθυστέρησε και η Θεσσαλονίκη έμεινε με τους μισούς χώρους από ότι διέθετε πριν γίνει πολιτιστική πρωτεύουσα και αντιμετώπισε μεγάλα προβλήματα στη στέγαση μεγάλων εκδηλώσεων. Ως λύση του προβλήματος προτάθηκε, η ενοικίαση σχεδόν όλων των μεγάλων χώρων της Θεσσαλονίκης όπως ο Μύλος και το Φιξ, τοποθετώντας έξω από αυτούς του χώρους το έμβλημα της πολιτιστικής.

Φυσικά η ιδέα της ενοικίασης χώρων δεν υλοποιήθηκε ποτέ καθώς ήταν οικονομικά ασύμφορη και επιπλέον, οι επιχειρήσεις είχαν χάσει την εμπιστοσύνη τους στον οργανισμό εξαιτίας της ήδη πολύ κακής εικόνας του και επειδή ο ΟΠΠΕΘ '97 εξ' αρχής είχε αποκλείσει ως συνεργάτες του, τις εν λόγω επιχειρήσεις.

Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω ήταν να δαπανηθούν τεράστια ποσά στα έργα στερώντας από τα άλλα μέρη του οργανισμού απαραίτητα κονδύλια και να δημιουργηθεί πρόβλημα στο πρόγραμμα της πολιτιστικής πρωτεύουσας με αλλαγές και ακυρώσεις στους χώρους εκδηλώσεων.

3.2.1.3. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Η Διεύθυνση Επικοινωνίας αποτελούνταν από ένα άτομο την διευθύντρια και από νεαρά άτομα άπειρα στον χώρο της επικοινωνίας. Η διευθύντρια δεν ήταν από την Θεσσαλονίκη οπότε δεν γνώριζε σχεδόν τίποτα

⁵⁴ www.hri.org/culture97/index.html (03/2004)

⁵⁵ Ροδόλφος Μασλίας, Η πολιτιστική από μέσα, Θεσσαλονίκη, Ιανός, σελ. 101

για την πόλη, για την κουλτούρα της τον πολιτισμό της, τους ανθρώπους της, τα προτερήματα της, και τις ιδιοτυπίες της. Στήριξε ολόκληρη την καμπάνια επικοινωνίας στο ερώτημα «τι είναι η Θεσσαλονίκη;»⁵⁶. Και αυτό γιατί έπρεπε να καλύψει πρώτα την δική της άγνοια.

Αυτό φυσικά αντίκειται στον επικοινωνιακό προγραμματισμό και τις επικοινωνιακές εκστρατείες αφού έχουμε το παράδοξο φαινόμενο ο πομπός και ο δέκτης να ταυτίζονται εν μέρει.

Η Διεύθυνση Επικοινωνίας (Δ.Ε.) βρισκόταν σε συνεχή αντιπαράθεση με την διοίκηση. Η διοίκηση εχθρευόταν την Δ.Ε. και αρνούσαν να κατανοήσει πόσο σημαντικό ήταν το έργο της συγκεκριμένης διεύθυνσης, πόσο απαραίτητη ήταν η σωστή και απρόσκοπτη λειτουργία της. Έτσι άφησε ακάλυπτες τις περισσότερες από τις ανάγκες της διεύθυνσης σε προσωπικό, οικονομικούς πόρους, τεχνολογικά μέσα. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την τακτική της διευθύντριας να συγκεντρώνει μεγάλο όγκο αρμοδιοτήτων και ευθυνών είχε σαν αποτέλεσμα η Διεύθυνση Επικοινωνίας να υπολειτουργεί. Για να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο αυτό, το 1996 ο Οργανισμός κατέφυγε σε εταιρεία Σύμβουλου Επικοινωνίας. Ο περιορισμένος χρόνος που διέθετε για να ξεκινήσει την σωστή προβολή της πόλης και η κωλυσιεργία του οργανισμού να διαμορφώσει το πλαίσιο συνεργασίας των δύο φορέων, δηλαδή της εκχώρησης αρμοδιοτήτων και της επιλογής συνεργατών και υπηρεσιών ανάμεσα στον οργανισμό και την εταιρεία, καθυστέρησε ακόμη πιο πολύ το έργο της Διεύθυνσης Επικοινωνίας⁵⁷.

Οι δύο σημαντικότερες προσπάθειες επικοινωνίας του Οργανισμού με τα κοινά του ήταν η δημιουργία της ιστοσελίδας της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας και τα infokiosks που τοποθετήθηκαν στην πόλη. Τα δύο επικοινωνιακά μέσα δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα εξαιτίας της κακής διαχείρισης και οργάνωσής τους.

Η ιστοσελίδα της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας δημιουργήθηκε με αρκετή καθυστέρηση στερώντας την δυνατότητα επικοινωνίας του Οργανισμού με τον έξω κόσμο μέσω διαδικτύου τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του. Η λειτουργία του Οργανισμού είχε ξεκινήσει από το 1992 και ιστοσελίδα απέκτησε μόλις

⁵⁶ Ροδόλφος Μασλίας, *Η πολιτιστική από μέσα*, Θεσσαλονίκη, Ιανός, σελ. 55

⁵⁷ Ροδόλφος Μασλίας, *Η πολιτιστική από μέσα*, Θεσσαλονίκη, Ιανός, σελ. 71

στα μέσα του 1996. Όταν όμως ήταν επιτέλους έτοιμη μόνο η ελληνική έκδοση ήταν αξιόλογη και προσέφερε ενημέρωση και σωστή πληροφόρηση. Η Αγγλική έκδοση ήταν προβληματική λόγω κακής μετάφρασης. Αυτό έγινε φανερό από τα δεκάδες μηνύματα που λάμβανε η Πολιτιστική Πρωτεύουσα από Έλληνες της ομογένειας με σχόλια και διορθώσεις για την Αγγλική Έκδοση⁵⁸.

Τα infokiosks εγκαταστάθηκαν μόλις τον Αύγουστο του 1997 στην μέση της Πολιτιστικής χρονιάς και ήταν λίγα σε αριθμό. Το μεγάλο όμως πρόβλημα ήταν ότι λειτούργησαν με παρωχημένο υλικό του 1996. Πολλά από τα στοιχεία (πληροφορίες) που δίνονταν μέσω των infokiosks είχαν αλλάξει ριζικά όπως για παράδειγμα οι χώροι διοργάνωσης των εκδηλώσεων, οι οποίοι λόγω των έργων που δεν είχαν ολοκληρωθεί, είχαν διαφοροποιηθεί. Αποτέλεσμα αυτής της τακτικής ήταν οι ενδιαφερόμενοι που κατέφευγαν σε αυτά για την ενημέρωσή τους να παίρνουν λάθος πληροφορίες. Όταν δε επιχειρήθηκε να αντικατασταθούν αυτά τα στοιχεία ήταν αδύνατον λόγω ασυμβατότητας της τεχνολογίας των infokiosks με τα αποθηκευτικά μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για την μεταφορά των νέων δεδομένων.

Ενδεικτικό του πόσο σοβαρά αντιμετωπίστηκε το όλο θέμα ήταν το γεγονός ότι υπεύθυνοι για την λειτουργία και την ενημέρωση των infokiosks ορίστηκαν μόλις τον Αύγουστο του 1997 (επί δύο μήνες δεν είχαν καν υπολογιστή) και η προθεσμία που τους δόθηκε για να διορθώσουν τα στοιχεία ήταν μέχρι τον Δεκέμβριο του 1997⁵⁹.

3.2.1.4. ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ

Το γραφείου Τύπου του Οργανισμού ΟΠΠΕΘ '97 στελεχώθηκε αρχικά από ένα άτομο το οποίο στην σημαντικότερη ίσως στιγμή της λειτουργίας του Γραφείου Τύπου, στα μέσα του 1996, αποχώρησε από τον οργανισμό. Την θέση κάλυψαν δύο νέα στελέχη τα οποία όμως δεν είχαν εμπειρία, πείρα και γνώσεις για την οργάνωση ενός γραφείου τύπου. Τα άτομα αυτά αγνόησαν

⁵⁸ Ροδόλφος Μασλίας, Η πολιτιστική από μέσα, Θεσσαλονίκη, Ιανός, σελ. 75

⁵⁹ Ροδόλφος Μασλίας, Η πολιτιστική από μέσα, Θεσσαλονίκη, Ιανός, σελ. 76

και περιφρόνησαν σημαντικά σημεία της δουλείας που είχε καταβληθεί από τον προηγούμενο υπεύθυνο. Η σημαντικότερη επίπτωση της τακτική αυτής ήταν, οι συνεντεύξεις τύπου οι οποίες είχαν προγραμματιστεί να γίνουν σε Παρίσι, Βερολίνο, Λονδίνο, Βρυξέλλες, Κολωνία και μέσω τηλεδιάσκεψης σε Αμερική, Καναδά και Αυστραλία, να αναβληθούν λίγες μέρες πριν την διεξαγωγή τους.

Εκτός από το ελλιπές προσωπικό και την έλλειψη γνώσεων και ικανοτήτων του υφιστάμενου προσωπικού, το Γραφείο Τύπου έπασχε και από υλικοτεχνικές υποδομές. Ως κέντρο τύπου χρησιμοποιήθηκε ένα μεγάλο ξενοδοχείο της Θεσσαλονίκης, όπου κάθε φορά ενοικιάζονταν κάποιος χώρος, ο οποίος δεν διέθετε τις απαραίτητες υποδομές και προδιαγραφές που όφειλε να έχει ένας χώρος που στεγάζει ένα κέντρο τύπου.

Η έλλειψη ενός άρτια οργανωμένου γραφείου τύπου οδήγησε στην λανθασμένη χρήση των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Η πλειονότητα των γεγονότων της πολιτιστικής πρωτεύουσας καλύφθηκαν μόνο από τοπικά κανάλια τα οποία όμως δεν είχαν εμβέλεια εκτός των ορίων της ευρύτερης περιοχής.

Προτάσεις μεγάλων ιδιωτικών καναλιών για την κάλυψη και προβολή των γεγονότων της πολιτιστικής πρωτεύουσας, όπως του ΑΡΤΕ (τριεθνές πολιτιστικό κανάλι), του Γαλλόφωνου 205 (το οποίο εκπέμπει σε περισσότερες από 30 χώρες) και της Γερμανικής Τηλεόρασης, απλά αγνοήθηκαν από το Γραφείο Τύπου και δεν υπήρξε καμία συνεργασία μαζί τους. Ακόμη και η ίδια η ΕΤ3 δεν κατάφερε να συνεργαστεί επιτυχώς με τον ΟΠΠΕΘ '97⁶⁰.

3.2.1.5. ΓΡΑΦΕΙΟ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

Το γραφείο φιλοξενίας λειτούργησε υπό την επίβλεψη της Διεύθυνσης Επικοινωνίας και στελεχώθηκε από 2 άπειρα νεαρά παιδιά τα οποία ασχολούνταν για πρώτη φορά με αντίστοιχο αντικείμενο εργασίας. Η έλλειψη

⁶⁰ Ροδόλφος Μασλίας, Η πολιτιστική από μέσα, Θεσσαλονίκη, Ιανός, σελ. 77-83

εμπειρίας και γνώσεων υπήρξαν ανασταλτικοί παράγοντες στην αποδοτική λειτουργία του γραφείου.

Πολύ γρήγορα το γραφείο διαλύθηκε και δημιουργήθηκε ένα δεύτερο με τέσσερα άτομα τα οποία είχαν όλα τα απαιτούμενα προσόντα για να ανταποκριθούν στο έργο αυτού του γραφείου δηλαδή : την καταγραφή των ξενοδοχειακών μονάδων της πόλης, τις υποδομές τους, τις έγκαιρες κρατήσεις ξενοδοχείων και αεροπορικών εισιτηρίων και ότι άλλο συμπεριλαμβάνεται σε ένα ταξίδι φιλοξενίας.

Τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετώπισε το γραφείο φιλοξενίας με την νέα του σύνθεση ήταν η προχειρότητα, η έλλειψη οργάνωσης και οι ενέργειες της τελευταίας στιγμής⁶¹.

3.2.1.6. ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Το Τμήμα Δημοσίων Σχέσεων του οργανισμού, αποτελούμενο από 15 μέλη, δημιουργήθηκε στα μέσα του Δεκεμβρίου του 1996 λίγο καιρό πριν τα εγκαίνια της Πολιτιστικής Χρονιάς. Οι Δημόσιες Σχέσεις που εφάρμοσε ήταν πάντοτε επιφανειακές, πρόχειρες και χωρίς ιδιαίτερα αποτελέσματα. Σε αυτό συντέλεσε ο ελάχιστος χρόνος που διέθετε και η συνεχής εναλλαγή των υπευθύνων και του προσωπικού του τμήματος. Τουλάχιστον τέσσερις φορές άλλαξε ο υπεύθυνος Δημοσίων Σχέσεων, το βοηθητικό προσωπικό και ο προγραμματισμός του τμήματος, θέτοντας νέους στόχους, νέες δράσεις και ενέργειες χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι προηγούμενες διεργασίες.

Καθοριστικός παράγοντας που επίσης συντέλεσε στην μη εύρυθμη λειτουργία του τομέα αυτού, ήταν το γεγονός ότι οι βασικές αρχές και οι κανόνες των Δημοσίων σχέσεων, αγνοήθηκαν σε βάρος επιθυμιών των ατόμων που απάρτιζαν το Διοικητικό Συμβούλιο τα οποία παρέμβαιναν συχνά στο έργο του.

⁶¹ Ροδόλφος Μασλίας, Η πολιτιστική από μέσα, Θεσσαλονίκη, Ιανός, σελ. 73

Τέτοιου είδους παρεμβάσεις είχαμε στον τομέα της εθιμοτυπίας και της φιλοξενίας των επίσημων προσκεκλημένων της πολιτιστικής πρωτεύουσας.

Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου φρόντιζαν να προσκαλούνται τα πρόσωπα εκείνα που αναδείκνυαν την δική τους προσωπικότητα και παρουσία, αφού το μόνο που τους ενδιέφερε ήταν η προσωπική τους προβολή για πολιτικούς λόγους, αποκλείοντας πρόσωπα τα οποία θα «ωφελούσαν» άλλους, καταπατώντας όλους τους κανόνες εθιμοτυπίας και φιλοξενίας⁶².

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της νοοτροπίας του Διοικητικού Συμβουλίου ήταν το εξής : οι υπεύθυνοι Δημοσίων Σχέσεων ζήτησαν την συνδρομή από τον Διευθυντή Εθιμοτυπίας του Υπουργείου Εξωτερικών για την φιλοξενία επίσημων εκπροσώπων των διαφόρων χωρών και ενώ το Υπουργείο δέχθηκε, ο Οργανισμός μόλις παραιτήθηκαν οι υπεύθυνοι δημοσίων σχέσεων διεμήνυσαν στο Υπουργείο ότι δεν χρειάζονταν την βοήθεια του. Η άρνηση αυτή του Οργανισμού να δεχθεί την βοήθεια ενός ατόμου με πείρα στην φιλοξενία επίσημων προσώπων είχε επιπτώσεις. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός όπου στην δεξίωση που ακολούθησε τα εγκαίνια της Πολιτιστικής, ο Οργανισμός δεν προβλέψε τραπέζι για τον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων και ο τελευταίος αποχώρησε από τα εγκαίνια πριν καν ολοκληρωθούν⁶³.

Άλλο παράδειγμα το οποίο αξίζει να αναφερθεί ήταν η απόφαση του Οργανισμού να μην καλύψει τα έξοδα της συνοδείας των Υπουργών Εξωτερικών των κρατών μελών της Ευρώπης όπως και να μην τους εξασφαλίσει την διαμονή τους στην Ελλάδα.

Όσοι δεν σχετίζονταν άμεσα με τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου δεν υπήρχε λόγος να προσκληθούν και να παραβρεθούν σε κάποια εκδήλωση. Χαρακτηριστική είναι η απάντηση που πήραν τα μέλη του γραφείου Δημοσίων Σχέσεων από τον Οργανισμό όταν προτάθηκε να προσκληθεί στα εγκαίνια ο Γενικός Διευθυντής της Ουνέσκο, του μεγαλύτερου πολιτιστικού οργανισμού

⁶² Ροδόλφος Μασλιάς, Η πολιτιστική από μέσα, Θεσσαλονίκη, Ιανός, σελ. 29

⁶³ Ροδόλφος Μασλιάς, Η πολιτιστική από μέσα, Θεσσαλονίκη, Ιανός, σελ.31

με παγκόσμια εμβέλεια. «Τι σχέση έχει ο άνθρωπος αυτός με τον Δήμαρχο» ήταν η απάντηση!!!⁶⁴

Οι Δημόσιες Σχέσεις λειτουργούσαν κατά παρόμοιο τρόπο σε όλη τους την έκταση. Ήταν πάντα αποσπασματικές, πρόχειρες και προσαρμοσμένες στα συμφέροντα και τις ιδιοτροπίες του Διοικητικού Συμβουλίου. Απόρροια όλων των παραπάνω ήταν ότι η πολύ κακή εικόνα του οργανισμού που είχε ήδη δημιουργηθεί τα προηγούμενα έτη της λειτουργίας του δεν αντιμετωπίστηκε.

3.2.1.7. ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

Η Καλλιτεχνική Διεύθυνση ήταν επιφορτισμένη με το μεγαλύτερο και κυριότερο έργο, να φροντίσει για την άρτια και επιτυχημένη οργάνωση μιας πολιτιστικής πρωτεύουσας. Υπεύθυνος ήταν ο Καλλιτεχνικός Διευθυντής με το βοηθητικό προσωπικό.

Για να επιτευχθεί η σωστή οργάνωση του προγράμματος, απαιτούνταν η καλή συνεργασία και η στήριξη από την Διοίκηση του οργανισμού. Στην περίπτωση της Θεσσαλονίκης όμως, η διοίκηση δεν αναγνώριζε την ανάγκη ύπαρξης της διεύθυνσης. Αμφισβητούσε συνεχώς τις αποφάσεις και της ενέργειες, τόσο των καλλιτεχνικών διευθυντών, όσο και των εργαζομένων της. Καθυστερούσε την έγκριση των εισηγήσεών της, περνώντας τις από φιλτράρισμα και σχολαστικό έλεγχο μέσα γραφειοκρατικές επιτροπές⁶⁵.

Η συνεχής αντιπαράθεση με την Διοίκηση, το Διοικητικό Συμβούλιο και τον Διευθύνοντα Σύμβουλο, επέφερε μία συνεχόμενη εναλλαγή προσώπων στην διεύθυνση. Τέσσερις καλλιτεχνικοί διευθυντές κλήθηκαν να οργανώσουν το πρόγραμμα της πολιτιστικής χρονιάς. Μαζί όμως με τους διευθυντές, εναλλάσσονταν και οι περισσότεροι εργαζόμενοι, με αποτέλεσμα να πρέπει η Διεύθυνση να στελεχώνεται από την αρχή με όλα τα επακόλουθα που μπορεί να έχει το κάθε νέο ξεκίνημα (όπως εκπαίδευση, ενημέρωση, προσαρμογή κ.λ.π.).

⁶⁴ Ροδόλφος Μασλίας, Η πολιτιστική από μέσα, Θεσσαλονίκη, Ιανός, σελ. 32

⁶⁵ Ροδόλφος Μασλίας, Η πολιτιστική από μέσα, Θεσσαλονίκη, Ιανός, σελ. 10

Η εναλλαγή προσώπων δημιούργησε πρόβλημα στη συνοχή και στην ενότητα του καλλιτεχνικού προγράμματος αφού ο κάθε καλλιτεχνικός διευθυντής το προσάρμοζε σύμφωνα με τις δικές του προτιμήσεις, ιδέες και καλλιτεχνικές προτάσεις, προσδίδοντας του διαφορετικά χαρακτηριστικά, αντικρουόμενα μεταξύ τους. Έτσι ακυρώθηκαν μεγάλες εκδηλώσεις όπως, η ίδρυση Παμβαλκανικής Ορχήστρας και η δημιουργία Κινηματογραφικού φιλμ με θέμα τους Εβραίους της Θεσσαλονίκης.

Ένα πρόβλημα που αντιμετώπισε η Καλλιτεχνική Διεύθυνση ήταν η ανάγκη που δημιουργήθηκε από τον δημοσιογραφικό κυρίως κόσμο της Θεσσαλονίκης να δημοσιευτεί γρήγορα ένα πρόγραμμα εκδηλώσεων. Στην επιτακτική αυτή ανάγκη προστέθηκε ως πρόβλημα η ύπαρξη των 4.000 προτάσεων που είχε συγκεντρώσει ο Οργανισμός μέχρι το 1995 με την τακτική της αγγελίας την οποία είχε εφαρμόσει για να συλλέξει ιδέες⁶⁶. Κάτι αντίστοιχο με την διαδικασία που είχε ακολουθήσει το Κορκ του 2005 μόνο που στην Θεσσαλονίκη δεν λειτούργησε αποτελεσματικά όπως στο Κορκ. Αντιθέτως λειτούργησε καταστρεπτικά.

Αρχικά δημιουργήθηκαν 12 Λεωφόροι – 12 Θεματικές ενότητες μία για κάθε μήνα.. Οι 12 αυτοί Λεωφόροι εγκαταλείφθηκαν πολύ γρήγορα ως στοχοδιάγραμμα και με την αλλαγή του Καλλιτεχνικού Διευθυντή δημιουργήθηκε νέο, το οποίο χωριζόταν σε 52 ενότητες, μία για κάθε εβδομάδα του χρόνου, με τίτλο Ιδεών Πανηγύρεις, πρόγραμμα το οποίο επίσης απορρίφθηκε πολύ γρήγορα. (βλ. παράρτημα Ι) Η μοναδική βοήθεια που προσέφερε αυτός ο διαχωρισμός ήταν η καταγραφή όλων των προτάσεων σε τομείς και κατηγορίες. Έτσι έγινε μια πρώτη ταξινόμηση και κατηγοριοποίηση⁶⁷.

Η βιασύνη όμως να δημοσιευθεί ένα πρόγραμμα το 1995 οδήγησε στην ανακοίνωση εκδηλώσεων οι οποίες βρίσκονταν στο στάδιο των διαπραγματεύσεων με αποτέλεσμα με την πάροδο του χρόνου πολλές από τις εκδηλώσεις που είχαν ανακοινωθεί αρχικά να μην είναι εφικτές και πραγματοποιήσιμες και να πρέπει να αντικατασταθούν ή να ακυρωθούν.

⁶⁶ Ροδόλφος Μασλίας, Η πολιτιστική από μέσα, Θεσσαλονίκη, Ιανός, σελ. 160

⁶⁷ Ροδόλφος Μασλίας, Η πολιτιστική από μέσα, Θεσσαλονίκη, Ιανός, σελ. 160-175

Ένα ακόμα πρόβλημα ήταν η αδυναμία των Καλλιτεχνικών Διευθυντών να συνεργαστούν και να ενσωματώσουν τον καλλιτεχνικό κόσμο της Θεσσαλονίκης στο πρόγραμμα, δημιουργώντας προστριβές και συγκρούσεις. Οι δυο πρώτοι Διευθυντές δεν κατάγονταν από τη Θεσσαλονίκη και ο τρίτος επικέντρωσε την προσοχή του σε άλλου είδους τέχνες όπως η Κλασική μουσική, ενώ ο τέταρτος ήταν ο μοναδικός ο οποίος κατάφερε να συμπεριλάβει πολλούς καλλιτέχνες της πόλης, παρόλο που ανέλαβε το πόστο αυτό μόλις 6 μήνες πριν την έναρξη της Πολιτιστικής χρονιάς, εξομαλύνοντας την κατάσταση ανάμεσα στον Οργανισμό και τους καλλιτέχνες.

3.2.2. ΣΤΟΧΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Δυστυχώς η πόλη της Θεσσαλονίκης δεν έθεσε ποτέ ξεκάθαρους στόχους. Αφέθηκε ένα πολύ χαλαρό και ελαστικό πλαίσιο το οποίο επέτρεπε στον καθένα να ορίζει τους δικούς του στόχους στον τομέα που εργαζόταν και να προσπαθεί με κάθε τρόπο να τους πετύχει. Κεντρικός σχεδιασμός όμως δεν υπήρξε ποτέ. Για αυτό το λόγο υπήρξαν πολλές διαφωνίες ως προς τους στόχους που επιθυμούσε να επιτύχει η Θεσσαλονίκη ως ΠΠΕ. Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν το ζήτημα της προβολής του προσώπου της πόλης που επιθυμούσαν να παρουσιάσουν προς τον έξω κόσμο. Πάνω σε αυτό το θέμα διαμορφώθηκαν δύο αντικρουόμενες παρατάξεις. Σε αυτούς που πίστευαν ότι η Θεσσαλονίκη έπρεπε να αποδείξει ότι είναι μία σύγχρονη ευρωπαϊκή πόλη με οικονομικές, πολιτιστικές και άλλες δυνατότητες και σε αυτούς που πίστευαν ότι έπρεπε να αποδείξει ότι είναι η Πρωτεύουσα των Βαλκανίων. Η πλειοψηφία των μελών του Δ.Σ. αλλά και ο πνευματικός κόσμος της πόλης έκλιναν περισσότερο προς την δεύτερη εκδοχή και προσπάθησαν να επιβάλλουν Βαλκανικά χαρακτηριστικά στην Πολιτιστική Πρωτεύουσα, δεν τέθηκε όμως ποτέ ως ένας από τους στόχους και τους σκοπούς της Π' 97⁶⁸.

Οι πιο ξεκάθαροι στόχοι που είχε θέσει η Θεσσαλονίκη ήταν η διάσωση, η ανάδειξη, η αξιοποίηση και η αναβάθμιση της πολιτιστικής

⁶⁸ Ροδόλφος Μασλιάς, Η πολιτιστική από μέσα, Θεσσαλονίκη, Ιανός, σελ. 105

κληρονομιάς της. Από την στιγμή που της ανατέθηκε ο θεσμός των πολιτιστικών πρωτευουσών πρώτη προτεραιότητα της ήταν η αναπαλαίωση και η αναστήλωση πολλών μνημείων που χαρακτηρίζουν την πόλη όπως το κινηματοθέατρο Ολύμπιον, η Μονή Λαζαριστών, το Βασιλικό Θέατρο, το Θέατρο της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης – ΥΦΑΝΕΤ, για να αποτελέσουν τα σημαντικότερα κτίσματα που θα φιλοξενούσαν εκδηλώσεις ή νέους θεσμούς.

Η δημιουργία νέων θεσμών αποτέλεσε έναν ακόμη στόχο της ΠΠΕ του '97. Τα χαρακτηριστικότερα δείγματα νέων θεσμών που θα ξεκινούσαν την λειτουργία τους με την έναρξη του πολιτιστικού έτους ήταν το πρώτο Μουσείο Κινηματογράφου που θα ιδρυόταν στην Ελλάδα, το Μουσείο Ύδρευσης, ένας χώρος ο οποίος θα χρησίμευε στην προστασία και την ανέλιξη της τεχνικής κληρονομιάς της πόλης και θα αποτελούσε κέντρο έρευνας, τεκμηρίωσης και πληροφόρησης για την ιστορία της υδροδότησης της πόλης, το Διεθνές Φεστιβάλ Θεάτρου το οποίο θα φιλοξενούσε θιάσους της Ευρώπης, η Όπερα Δωματίου Θεσσαλονίκης με κύριο στόχο του την επιμόρφωση, την εξειδίκευση, την διευκόλυνση επαγγελματικής ένταξης νέων μουσικών και την εκπαίδευση στελεχών στον τομέα της όπερας δωματίου, το Ευρωπαϊκό Φεστιβάλ Νέων με μουσική από την Ελλάδα και την Ευρώπη, και το Μουσείο Design Θεσσαλονίκης, ένα μοναδικό μουσείο στην Ελλάδα που φιλοξενεί τα πιο αντιπροσωπευτικά αντικείμενα βιομηχανικού σχεδιασμού του 20^{ου} αιώνα αλλά και εκθέσεις σύγχρονων σχεδιαστών. Οι παραπάνω θεσμοί δημιουργήθηκαν από την πολιτιστική της Θεσσαλονίκης και μετά το πέρας της συνέχισαν να λειτουργούν ως αυτόνομοι φορείς.

Εκτός της δημιουργίας νέων θεσμών η Θεσσαλονίκη ήθελα να ισχυροποιήσει και να προβάλλει τους ήδη υπάρχοντες πολιτιστικούς θεσμούς της. Μερικοί από τους θεσμούς που επέλεξε ως τους πιο αντιπροσωπευτικούς για την πολιτιστική παράδοση και κληρονομιά ήταν τα Δημήτρια αφιερωμένα στον πολιούχο προστάτη Άγιο της πόλης, το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου, η Έκθεση Βιβλίου, ο Διεθνής Μήνας Χορού με συναντήσεις χορευτικών σχημάτων της Θεσσαλονίκης και της Ευρώπης⁶⁹.

⁶⁹ www.hri.org/culture97/index.html (03/2004)

3.2.3. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

Το γεγονός ότι η Θεσσαλονίκη ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα δεν καθόρισε στόχους με αποτέλεσμα να μην υπάρξουν και συγκεκριμένα κοινά στόχοι στα οποία έπρεπε να δώσει ιδιαίτερη βαρύτητα για την ενεργοποίησή τους.

Το δηκτικότερο στοιχείο της ανυπαρξίας κοινών στόχων ήταν η αποτυχία της πόλης να προσελκύσει έστω πολιτιστικό τουρισμό, δηλαδή τουρίστες όπου ο μοναδικός λόγος και σκοπός της επίσκεψής τους ήταν να παρακολουθήσουν κάποια ή κάποιες από τις εκδηλώσεις της πολιτιστικής χρονιάς, στόχο που επιδίωξαν και πέτυχαν όλες οι προηγούμενες Πολιτιστικές Πρωτεύουσες.

Η συμμετοχή ακόμη και του ίδιου του τοπικού κοινού ήταν πολλές φορές από ελάχιστη έως ανύπαρκτη. Από τις μεγαλύτερες συμμετοχές ήταν τα 3.500 άτομα σε εκδηλώσεις με μεγάλους Έλληνες ή ξένους καλλιτέχνες όπως οι τρωάδες του Κακογιάννη, ο χορευτής Μπάρισνικοφ και μια ομάδα τριάντα αστέρων του χορού. ενώ στις περισσότερες δεν ξεπεράστηκε το όριο των 1.000 ατόμων⁷⁰. Υπήρξαν δε περιπτώσεις όπου πραγματοποιήθηκαν εκδηλώσεις με μόνο 20 ή και 21 θεατές σε ένα ιρλανδικό θίασο και δυο ομογενείς μουσικούς από τη Μελβούρνη αντίστοιχα. Την χαμηλή ροή επισκεπτών την φανερώνει ακόμη ότι κατά τη διάρκεια του 1997 η πληρότητα των ξενοδοχείων παρουσίασε αμελητέα ανοδική τάση. Μάλιστα η Ένωση Ξενοδόχων Θεσσαλονίκης εξέφρασε έντονη την δυσαρέσκεια της προς τον οργανισμό Πολιτιστικής πρωτεύουσας Θεσσαλονίκης δηλώνοντας ότι είναι απρόσκλητοι και ανεπιθύμητοι σε όλες τις εκδηλώσεις του οργανισμού αντί να παίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο στις συνεργασίες κατέληξαν να είναι απλά θεατές⁷¹. Σε αυτό φυσικά συνέβαλε άμεσα και καταλυτικά η κακή ή ανύπαρκτη προβολή της πόλης ως Πολιτιστική πρωτεύουσα.

⁷⁰ Ροδόλφος Μασλίας, Η πολιτιστική από μέσα, Θεσσαλονίκη, Ιανός, σελ. 93

⁷¹ Ροδόλφος Μασλίας, Η πολιτιστική από μέσα, Θεσσαλονίκη, Ιανός, σελ. 202

3.2.4. ΔΡΑΣΕΙΣ

Παρά τις δυσκολίες και τα εμπόδια που αντιμετώπισε η Θεσσαλονίκη ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα, παρουσίασε ένα πλούσιο καλλιτεχνικό πρόγραμμα καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, καλύπτοντας πολλούς τομείς τεχνών και είδη τεχνών. Απλά δεν υπήρξε διαχωρισμός μεταξύ των εκδηλώσεων σε εθνικού ή διεθνούς ενδιαφέροντος.

Μία από τις σπουδαιότερες εκδηλώσεις που διοργανώθηκε ήταν «Η Έκθεση των Θησαυρών του Αγίου Όρους». Εξακόσια κειμήλια (ιερά σκεύη, άμφια, χειρόγραφα, εικόνες κ.α.) από τις μονές του Αγίου Όρους, εκτέθηκαν για πρώτη φορά έξω από τα όρια της μοναστικής κοινότητας. Παράλληλα, μέσα από φωτογραφικό υλικό και μία βίντεο-παρουσίαση, προβλήθηκαν το φυσικό περιβάλλον, η αρχιτεκτονική και η καθημερινή ζωή στο Άγιο Όρος. Το υλικό διαχωρίστηκε σε τέσσερις ενότητες: «Την βλάστηση του Αγίου Όρους», «Τις εποχές του έτους», «Ειδικά τοπία», «Ανθρώπινες δραστηριότητες και φυσικό περιβάλλον», με ειδικές εκδόσεις για την χλωρίδα και την πανίδα. Ειδικότερα ο καθημερινός βίος και η λατρευτική ζωή των μοναχών καλύφθηκαν από έντεκα ξεχωριστές ενότητες: «Λατρεία», «Μουσική», «Υγεία», «Ένοπλα σώματα», «Εργαστήρια», «Ωρολογοποιείο», «Μετόχια», «Άμπελος και Οίνος», «Ζωγραφικά εργαστήρια», «Τυπογραφείο, Φωτογραφείο, Σταμπαδούρικο», «Υδρομύλοι, Ανεμόμυλοι», οι οποίες περιλάμβαναν πρωτότυπα αντικείμενα (700+5 συλλογές), σχέδια, φωτογραφίες και ενημερωτικά κείμενα.

Άλλες μεγάλες εκθέσεις που φιλοξένησε η Θεσσαλονίκη ήταν η «Michelangelo Merisi da Caravaggio – Οι πρώτοι συνεχιστές του». Μία έκθεσης Ζωγραφικής με έργα του Michelangelo Merisi da Caravaggio και μαθητών του, όπως Orazio Gentileschi, Bartolomeo Manfredi, Carlo Saraceni. Στην διάρκεια της έκθεσης, οι επισκέπτες είχαν την δυνατότητα να παρακολουθήσουν τον τρόπο με τον οποίο ο ζωγράφος δημιούργησε τους πίνακες, μέσα από την παρουσίαση φωτογραφιών των έργων με υπεριώδεις και υπέρυθρες ακτινοβολίες, ραδιογραφίες, αντανakλαστικές ενδοσκοπήσεις και εικόνες πλαγιοφωτισμένες. Και η φωτογραφική έκθεση με θέμα «Αυτοπορτραίτα φωτογράφων». Σε αυτήν συμμετείχαν 55 φωτογράφοι από

όλη την Ευρώπη. Χρησιμοποίησαν σαν μοντέλα τους εαυτούς τους, αφού αυτό ήταν το θέμα και έκθεσης, δένοντας την τέχνη της φωτογραφίας με τη ζωγραφική, τη γλυπτική, και με εικαστικές από ξύλο, πέτρα, μέταλλο, καθρέφτες και φώτα.

Επίσης διοργανώθηκε μία ημερίδα με τίτλο « Σχεδιάζοντας το μέλλον» με θέμα τους σύγχρονους συνδυασμούς της αρχιτεκτονικής με την πληροφορική, στην τεχνολογικά ανεπτυγμένη Ιαπωνία. Οι κύριοι ομιλητές της ημερίδας ήταν ο Dr. Tadahiro Sekimoto, πρόεδρος της NEC (Nippon Electric Company), με θέμα «Η πληροφορική επανάσταση και ο ρόλος του πολιτισμού τον προσεχή αιώνα». Και ο αρχιτέκτονας Arata Isozaki, με θέμα «Σχέδια και οράματα». Στα πλαίσια της ημερίδας λειτούργησε και έκθεση του αρχιτέκτονα Arata Isozaki, με ομώνυμο τίτλο της ομιλία του. Η έκθεση περιλάμβανε 40 προπλάσματα, 200 πίνακες σχεδίων, σκαριφημάτων και φωτογραφίες 20 κτηριακών συγκροτημάτων του αρχιτέκτονα.

Στον τομέα της μουσικής οι δύο μεγαλύτερες εκδηλώσεις ήταν η συναυλία των U2, συνοδευμένη από μία σειρά μικρότερων μουσικών εκδηλώσεων, χορευτικών και εικαστικών δράσεων, πριν την έναρξη της συναυλίας. Και οι εννέα ημέρες Τζαζ, οι οποίες περιελάμβαναν παραδοσιακή τζαζ από την Νέα Ορλεάνη, όλη την πορεία αυτού του είδους μουσικής, μέχρι και σύγχρονη τζαζ. Μερικά από τα πιο γνωστά ονόματα στο χώρο της τζαζ παρουσίασαν το έργο τους στην Θεσσαλονίκη, όπως ο Louis Sklavis ιδρυτής του «Συνδέσμου για την Αναζήτηση ενός Φανταστικού Φολκλόρ, το ιστορικό συγκρότημα κλασικής τζαζ από την Νέα Ορλεάνη «Prescrvation Hall Jazz Band» και το ιστορικό ευρωπαϊκό σχήμα σύγχρονης αυτοσχεδιαζόμενης μουσικής «Willem Breuker Kollektief».

Ένα ακόμα μεγάλο γεγονός ήταν το τετραήμερο της «Τρανής Αποκριάς», με αφορμή τις καρναβαλικές εκδηλώσεις στην πόλη. Εκτός από τις ελληνικές συμμετοχές συμπεριλήφθηκαν και αυτές του ιταλικού Ινστιτούτου Culture dei Mari, στο οποίο συμμετέχουν, κάθε χρόνο, τουλάχιστον 50 πόλεις της Μεσογείου. Στο τετραήμερο εκτός από τις καρναβαλικές εκδηλώσεις συγκαταλέχθηκαν, μουσικές εκδηλώσεις με ελληνικά παραδοσιακά αποκριάτικα τραγούδια και η έκθεση «Βενετσιάνικες μεταμφιέσεις», με

ενδυμασίες, κουστούμια του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα καθώς και βενετσιάνικες μάσκες⁷².

Στα πλαίσια του προγράμματος Βαλκανική Πολιτιστική Συνεργασία η «Βαλκανική Πλατεία» ήταν ένα χαρακτηριστικό δείγμα των εκδηλώσεων που περιείχε. Στόχος της εκδήλωσης ήταν να αναδείξει μια εικόνα πολιτισμικής ομοφωνίας στα Βαλκάνια⁷³. Συμμετείχαν οι Βαλκανικές χώρες με παραδοσιακή μουσική και χορευτικά συγκροτήματα, αναδεικνύοντας την πολιτιστική κληρονομιά και την πολιτιστική αλληλεπίδραση μεταξύ τους.

Τέλος μία πολύ σημαντική προσπάθεια για τους νέους ήταν η δημιουργία δεκατριών νέων καλλιτεχνικών εργαστηρίων, τα οποία κάλυπταν κάθε μορφή τέχνης και σύγχρονης επικοινωνίας, από μουσική, θέατρο, εικαστικά, φωτογραφία, μέχρι video και multimedia.

3.2.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το 1992 το χρίσμα της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης το πήρε η πόλη της Θεσσαλονίκης για το έτος 1997. Η Θεσσαλονίκη ξεκίνησε την πορεία της με πολλά όνειρα και μεγάλες ευκαιρίες, που όμως δεν εκμεταλλεύτηκε ποτέ.

Κυνηγώντας το όνειρο, αλλά χάνοντας τόσες μεγάλες ευκαιρίες που παρουσιάστηκαν στην Π' 97 το αποτέλεσμα που παρουσίασε ήταν τελείως αντιφατικό. Από την μία πλευρά μια πολιτιστική που κατόρθωσε να την μιμηθούν οι επόμενες ΠΠΕ, ενώ από άλλη πλευρά έμεινε στην ιστορία του θεσμού, ίσως ως η χειρότερη πολιτιστική που διοργανώθηκε. Να την μιμηθούν ως προς το εύρος και το πλήθος των εκδηλώσεων αλλά και ως προς τα έργα που διεκπεραιώθηκαν για την διοργάνωση της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας⁷⁴. Ενώ από την άλλη να μείνει ως μία από τις χειρότερες, εξαιτίας των σοβαρών προβλημάτων που αντιμετώπισε στους τομείς της επικοινωνίας, των δημοσίων σχέσεων και των διεθνών σχέσεων, τόσο στο

⁷² www.hri.org/culture97/index.html (03/2004)

⁷³ Ροδόλφος Μασλίας, Η πολιτιστική από μέσα, Θεσσαλονίκη, Ιανός, σελ. 196

⁷⁴ Ροδόλφος Μασλίας, Η πολιτιστική από μέσα, Θεσσαλονίκη, Ιανός, σελ. 211

εσωτερικό περιβάλλον του που δημιουργήθηκε με μόνο σκοπό την διοργάνωση της ΠΠΕ, όσο στο εξωτερικό περιβάλλον του οργανισμού, εντός και εκτός Ελλάδας, με το οποίο κλήθηκε να συνεργαστεί σε πολλαπλά επίπεδα. Τα προβλήματα προήλθαν από την πολύ κακή οργάνωση, διοίκηση και διαχείριση όλου του οργανισμού από το Διοικητικό του Συμβούλιο (Δ.Σ.). Η επικοινωνία εσωτερικά αλλά και εξωτερικά από τον οργανισμό χαρακτηρίστηκε από την αλαζονεία, την έπαρση και την ματαιοδοξία, χαρακτηριστικά που ταίριαζαν απόλυτα στους ανθρώπους του Δ.Σ. Γενικά οι υπηρεσίες του οργανισμού δεν κατόρθωσαν ποτέ να δημιουργήσουν σωστούς συνδέσμους επικοινωνίας με το Δ.Σ., αλλά ούτε και μεταξύ τους, αν και υπήρξαν δυνατότητες και ευκαιρίες.

Με τα εξωτερικά κοινά εντός της Ελλάδας το πρόβλημα που προέκυψε ήταν η αρνητική στάση συνεργασίας με οποιοδήποτε φορέα δεν εξυπηρετούσε τα πολιτικά, προσωπικά συμφέροντα και τις επιδιώξεις των διοικούντων. Και ενώ προσφέρθηκαν πάρα πολλοί φορείς να συνδράμουν με κάθε μέσο, ο οργανισμός δεν ανταποκρίθηκε ποτέ αφήνοντας έκθετο τον ίδιο του τον εαυτό, καλλιεργώντας πολλές κακές εντυπώσεις. Κάποια στιγμή ο οργανισμός, και μάλιστα πολύ κοντά στην έναρξη λειτουργίας του, σταμάτησε να δίνει απαντήσεις ακόμα στους εξωτερικούς συνεργάτες που είχε επιλέξει, λόγω της αδυναμίας του να τους απαντήσει. Η τακτική δεν απαντάω πότε σε κανέναν, ακολουθήθηκε δυστυχώς πάμπολλες φορές από τον οργανισμό.

Με τα εξωτερικά κοινά, εκτός Ελλάδας, το επικοινωνιακό πρόβλημα εστιαζόταν στην πραγματική αδυναμία των περισσοτέρων από τους διοικούντες να επικοινωνήσουν σε άλλη γλώσσα εκτός της ελληνικής, της έλλειψης ευρωπαϊκής νοοτροπίας και γνώσης του τρόπου λειτουργίας των ξένων γενικά. Το αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία κλίματος ξеноφοβίας με όλα τα συνακόλουθά της. Οι υψηλά ιστάμενοι έβλεπαν τις ξένες συνεργασίες και συμμετοχές ως ζημιογόνες και περιττές από οικονομικής άποψης, αλλά και ως προς το ιδίων όφελος ζημιογόνες, αφού δεν είχαν την δυνατότητα ελέγχου των απαιτούμενων ενεργειών και δεν φαινόταν πουθενά η δική τους συμμετοχή. Δεν επιδίωκαν καμία επαφή με ξένους, αποφεύγανε συστηματικά τέτοιου είδους επαφές και όταν ήταν αναπόφευκτες συμπεριφέρονταν με αλαζονεία και έπαρση. Λόγω όμως της έλλειψης αυτογνωσίας, ότι δεν

μπορούσαν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις για μια σωστή συνεργασία με ξένους παράγοντες, δεν επέτρεπαν και στους υπόλοιπους συνεργάτες του οργανισμού που είχαν αναλάβει αυτό το κομμάτι, όπως οι Διεθνείς Σχέσεις, να φέρουν εις πέρας το έργο τους.

Το πιο σημαντικό επικοινωνιακό πρόβλημα που αντιμετώπισε η Θεσσαλονίκη '97 ήταν η επιλογή των στοιχείων εκείνων που θα επιλεγόντουσαν για το πρόσωπο που θα πρόβαλε προς τα έξω η πόλη και κατ' έκταση η Ελλάδα. Για την Ελλάδα ειδικότερα, ήταν μία από τις πιο μεγάλες ευκαιρίες να δείξει ότι έχει τα εφόδια να συναγωνιστεί και να σταθεί αντάξια των άλλων ευρωπαϊκών πόλεων και κρατών.

Όπως αναφέρθηκε και στους στόχους που έθεσε η Θεσσαλονίκη, στο ζήτημα της προβολής του προσώπου της πόλης, διαμορφώθηκαν δύο απόψεις. Η μία ήθελε την πόλη ως Βαλκανικό κέντρο και η άλλη ως σύγχρονη ευρωπαϊκή πόλη. Καμία από τις δύο δεν επικράτησε και για αυτό έγιναν προσπάθειες να προβληθούν και η Βαλκανική και Ευρωπαϊκή πλευρά της πόλης. Αυτό φυσικά δημιούργησε σύγχυση και σε συνδυασμό με το ότι διαχειρίστηκαν λάθος το πρόγραμμα για τα Βαλκάνια.

Στο πρόγραμμα για τα Βαλκάνια, σύμφωνα με τον Ροδόλφο Μασλία, υπήρξε πολύ μεγάλη σύγχυση με το κοινοτικό πρόγραμμα Interreg το οποίο χρηματοδοτούσε δράσεις για τα Βαλκάνια και με τις επίσημες συμμετοχές που έμειναν ανενεργές οι περισσότερες⁷⁵. Η Καλλιτεχνική Διεύθυνση στην προσπάθειά της να εκμεταλλευτεί κυρίως από οικονομικής άποψης το κοινοτικό πρόγραμμα για να διοργανώσει εκδηλώσεις που δεν θα της στοίχιζαν άφησε ανεκμετάλλευτες τις επίσημες συμμετοχές που είχαν προταθεί σχεδόν από όλα τα Βαλκανικά κράτη, που ήταν επίσης συμφέρουσες από οικονομικής πλευράς και εξασφάλιζαν τη συμμετοχή πολυσήμαντων σχημάτων με διεθνή αναγνώριση. Στην παραγκώνιση των Βαλκανικών συμμετοχών πολλή σημαντικό ρόλο έπαιξαν οι πολλαπλές αλλαγές υπευθύνων στην διαχείριση του προγράμματος με συνέπεια να μην υπάρχει συνέχεια στις προσπάθειες συνεργασίας.

⁷⁵ Ροδόλφος Μασλίας, Η πολιτιστική από μέσα, Θεσσαλονίκη, Ιανός, σελ. 156

Απόρροια όλων των παραπάνω ήταν όχι μόνο μην προβάλουν την επιθυμητή εικόνα, αλλά να διαστρεβλώσουν και την ήδη υπάρχουσα.

Φυσικά όλα αυτά είχαν άμεσο αντίκτυπο στο καλλιτεχνικό και πολιτιστικό μέρος, αφού εξαιτίας της έλλειψης στοιχειώδους επικοινωνίας η Θεσσαλονίκη στερήθηκε πλήθος σημαντικών γεγονότων που θα πρόβαλλαν και θα αναδείκνυαν την αίγλη της.

3.3. ΠΑΤΡΑ

Η πόλη της Πάτρας φιλοξενεί για το έτος 2006 τον Θεσμό των πολιτιστικών πρωτευουσών. Είναι μία πόλη που από την αρχαιότητα το λιμάνι της και η γεωγραφική της θέση, στο κέντρο τριών από τα μεγαλύτερα αρχαιολογικά μνημεία της Ελλάδος τους Δελφούς, την Ολυμπία και τις Μυκήνες-Επίδαυρο, την κατέστησαν κέντρο εμπορίου και πυρήνα ενός πολυπολιτισμικού πολιτισμού. Έχει πλούσια επιστημονική, πνευματική και καλλιτεχνική παραγωγή ενώ το λιμάνι της την συνδέει με την υπόλοιπη Ευρώπη. Άλλη μία πόλη με έντονη πολιτιστική δραστηριότητα και πλούσια ιστορία ανακηρύσσεται ΠΠΕ. Η Πάτρα όμως έχει ένα ακόμα πλεονέκτημα που την βοήθησε να γίνει μία από τις ελληνικές πόλεις που φιλοξενούν τον θεσμό. Το 2004 ήταν μία από τις Ολυμπιακές πόλεις. Τα πλεονεκτήματα που μπορεί να εκμεταλλευτεί και να αξιοποιήσει προς όφελος της πολιτιστικής είναι, πρώτον το σύνολο των υποδομών, κτήρια, αθλητικές εγκαταστάσεις κ.λπ. που έχει στην διάθεση της, δεύτερον, η αναγνωσιμότητα της πόλης ως τόπος πρόσφορος για επιστημονικές και αθλητικές δραστηριότητες και τρίτον, η αύξηση του τουρισμού σε συνδυασμό με οργανωμένες κινήσεις που θα ωφελήσουν ακόμα περισσότερο τον τομέα αυτό⁷⁶.

⁷⁶ Εξπρές (Εφημερίδα), Συνδυαστική αξιοποίηση Ολυμπιακής – Πολιτιστικής, 17 Νοεμβρίου 2004, σελ. 10

3.3.1. ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Η Πάτρα όπως και η Θεσσαλονίκη για την διοργάνωση και διαχείριση της πολιτιστικής χρονιάς ίδρυσε τον οργανισμό «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, Πάτρα 2006, Α.Ε.». Ο οργανισμός διοικείται από το Διοικητικό Συμβούλιο του οποίο αποτελείται από 15 μέλη με κύρια αρμοδιότητά του την γνωμοδότηση και την χάραξη της γενικής στρατηγικής που θα ακολουθήσει η Πάτρα. Τα 15 μέλη είναι προσωπικότητες υψηλού κύρους και εκπροσώπους των τοπικών αρχών.

Πιο συγκεκριμένα αποτελείται από τον Πρόεδρο της Τοπικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων του Ν. Αχαΐας, τον Δήμαρχο της Πάτρας, τον Νομάρχη Αχαΐας, τον Πρύτανη του Πανεπιστημίου, Καθηγητές του Πανεπιστημίου και του Τ.Ε.Ι. Πατρών, τον Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας Δ. Ελλάδος, από έναν εκπρόσωπο του Δικηγορικού Συλλόγου και έναν από Πολιτικό Μηχανικό, τον Πρόεδρο του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου και άλλους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης επίσης. Πέντε άτομα του Δ.Σ. απαρτίζουν την Εκτελεστική Επιτροπή, η οποία έχει ως αρμοδιότητα να διοικεί και να εκπροσωπεί τον οργανισμό και να φροντίζει για την επίτευξη των στόχων που έχει θέσει ο οργανισμός.

Επίσης στον οργανισμό συμμετέχουν ο Διευθύνων Σύμβουλος, ο Καλλιτεχνικός Διευθυντής, ο Διευθυντής Παραγωγής, ο Διευθυντής Επικοινωνίας, ο Διοικητικός Διευθυντής, ο Διευθυντής Μάρκετινγκ, ο Διευθυντής Κατάρτισης Καλλιτεχνικού Προγράμματος, δύο βοηθοί του Καλλιτεχνικού Διευθυντή και ο Νομικός Σύμβουλος του οργανισμού⁷⁷.

3.3.2. ΣΤΟΧΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η Πάτρα θέλει μέσα από την φιλοξενία του θεσμού των πολιτιστικών πρωτευουσών να ενδυναμώσει την ευρωπαϊκή συνεργασία σε θέματα πολιτισμού και να δώσει την ευκαιρία σε καλλιτέχνες και πολιτιστικούς οργανισμούς να ανταλλάξουν απόψεις. Επίσης θέλει να δημιουργήσει δίκτυα

⁷⁷ www.patra2006.gr (02/2006)

συνεργασίας με τις ευρωπαϊκές χώρες για να προβάλλει την πολιτιστική και καλλιτεχνική δραστηριότητα της πόλης που μπορεί να συμβάλλει στην ευρωπαϊκή σκέψη. Προσπαθεί να προωθήσει νέα καλλιτεχνικά σχήματα και νέους καλλιτέχνες δίνοντας τους την ευκαιρία να αναδειχτούν μέσα από την ΠΠΕ της Πάτρας. Άλλος πολύ βασικός στόχος είναι να ενισχύσει την υπάρχουσα εικόνα της πόλης δίνοντας έμφαση στις φυσικές ομορφιές της περιοχής αλλά προβάλλοντας και τις ευκαιρίες που προσφέρει η πόλη σε κάθε είδους δραστηριότητα. Θέλει να διασφαλίσει μακροπρόθεσμη πολιτιστική ανάπτυξη και να καταστήσει την πόλη ένα παρατηρητήριο της πορείας της ευρωπαϊκής ενοποίησης μέσα από την διοργάνωση μία σειράς συνεδρίων με θέματα «ΜΜΕ και Πολιτισμός», «Επιστήμη και Πολιτισμός», «Πολιτική και Πολιτισμός». Ένας ακόμα στόχος της είναι να ενθαρρύνει τους κατοίκους της πόλης να συμμετέχουν στο Πρόγραμμα Εθελοντισμού της πολιτιστικής της Πάτρας και να προσελκύσουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό επισκεπτών τόσο από την Ελλάδα, όσο και από το εξωτερικό ώστε να εξασφαλίσουν τον παραγωγικό διάλογο με τους υπόλοιπους ευρωπαίους⁷⁸.

3.3.3. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

Η Πάτρα που ως βασικό στόχο έχει θέσει να συνδέσει και να αναπτύξει στενές σχέσεις των Πατρινών και Ελλήνων καλλιτεχνών με τους ευρωπαίους καλλιτέχνες στους τομείς της μελοποιημένης ποίησης και των θεατρικών ομάδων έθεσε ως κοινά στόχους τους ευρωπαίους συνθέτες μουσικής οι οποίοι δραστηριοποιούνται έντονα με τη μελοποίηση μεγάλων ποιητών και μεγάλους ευρωπαϊκούς θιάσους. Οι παραστάσεις που θα παρουσιαστούν στις εκδηλώσεις της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας προέρχονται από το αρχαίο Ελληνικό δράμα, προσδίδοντας όμως στις διαχρονικές αξίες που εμπεριέχονται σε αυτό, την σύγχρονη πλευρά τους αλλά και την εξέλιξη και την δυναμική με την οποία μπορεί να παρουσιαστεί σήμερα το αρχαίο δράμα. Μερικές από τις σημαντικότερες συνεργασίες στον τομέα αυτό επισημαίνονται στα γεγονότα και τις εκδηλώσεις που διοργάνωσε η Πάτρα.

⁷⁸ www.patra2006.gr (02/2006)

Ένα ακόμα, ιδιαίτερο κοινό στόχος είναι τα παιδιά κάθε ηλικίας. Ένα πλούσιο πρόγραμμα, απευθυνόμενο στα παιδιά, στο οποίο περιλαμβάνονται θέατρο σκιών και κουκλοθέατρο, παιδικές χορωδίες αλλά και θεατρικές παραστάσεις, μεγάλων συγγραφέων, προσαρμοσμένες για παιδιά.

3.3.4. ΔΡΑΣΕΙΣ

Για την αρτιότερη διαχείριση του προγράμμά της επέλεξε να το διαχωρίσει σε οχτώ θεματικές ενότητες και τρεις κύκλους. Στις πρώτες οχτώ ενότητες περιλαμβάνονται οι Ημέρες Έναρξης, το Καρναβάλι, οι Ημέρες Ποίησης και Μουσικής, η Νέα Σκηνή Αρχαίου Δράματος, Ταξιδεύοντας, η Παιδική Τέχνη, η Θρησκείας και Τέχνη και οι Ημέρες Λήξης, ενώ οι κύκλοι αποτελούνται από τα Εικαστικά, και τις Εκδόσεις. Επίσης δημιούργησε το προγράμματα «Τι τρέχει με την Ευρώπη», το οποίο χωρίστηκε στον Συνεδριακό κύκλο και ένα πρόγραμμα για τις συμμετοχές των υπόλοιπων ευρωπαϊκών κρατών με ονομασία «Όλη η Ευρώπη μία πόλη». Μακροπρόθεσμος στόχος του προγράμματος «Τι τρέχει με την Ευρώπη», είναι να μετατραπεί σε θεσμό και να λειτουργήσει ως Παρατηρητήριο για την ευρωπαϊκή ενοποίηση που κάθε χρόνο θα συγκαλείται στην Πάτρα.

Στην ενότητα Ημέρες Έναρξης εντάχθηκαν έξι εκδηλώσεις που σηματοδοτούσαν το ξεκίνημα της νέας πολιτιστικής πρωτεύουσας. Η σημαντικότερη εκδήλωση ήταν η βίντεο-παρουσίαση που ετοίμασε ο Βασίλης Κοσμόπουλος με τίτλο: «Επίκαιρα Πατρών – Ο λαβύρινθος με τις εικόνες», η οποία παρουσιάστηκε στα δωμάτια του Παλαιού Αρσακείου με σκοπό να γνωρίσει ο κόσμος την Πάτρα μέσα από μία διαφορετική οπτική γωνία. Στην βίντεο-παρουσίαση εμφανίζεται αρχαιακό κινηματογραφικό υλικό (επίκαιρα) για την Πάτρα, που συγκεντρώθηκε μέσα από ένα παγκόσμιο δίκτυο διαχείρισης οπτικοακουστικών αρχείων και παρουσιάζει ανέκδοτες εικόνες της πόλης από την δεκαετία του '30 έως την δεκαετία του '70. Σε αυτή την περιδιάβαση στο κάθε δωμάτιο του κτηρίου χρησιμοποιείται μια διαφορετική εκδοχή οπτικής και ακουστικής αφήγησης ανάλογα με το θέμα που προβάλλεται σε συνδυασμό με την χρήση άλλων αντικειμένων που να σχετίζονται με το θέμα. Τα επίκαιρα που επιλέχθηκαν να προβληθούν ήταν η

απελευθέρωση της Πάτρα το 1944, η επίσκεψη του πρωθυπουργού Ανδρέα Μιχαλακόπουλου το 1930, η άφιξη της βασιλικής οικογένειας το 1950 για να παρακολουθήσει την λιτανεία την παραμονή της εορτής του Αγίου Ανδρέα, το Καρναβάλι της Πάτρας το 1930, οι καταστροφικές πλημμύρες του 1962 και η επιστροφή της κάρας του Αποστόλου Ανδρέα το 1960, από την Ρώμη στην Πάτρα μετά από 502 χρόνια.

Η δεύτερη μεγάλη εναρκτήρια εκδήλωση ήταν η έκθεση για τον Leonardo da Vinci – «Εφευρέτης και Επιστήμονας» η οποία διαχωριζόταν σε τρεις κατηγορίες: τα σχέδιά του με κείμενα, σκίτσα, μελέτες και ιδέες του που κάλυπταν όλους τους τομείς της επιστημονικής του δράσης, μακέτες από τις πρωτότυπες κατασκευές και το οπτικοακουστικό υλικό στο οποίο περιλαμβάνονταν έξι διαδραστικά προγράμματα που λειτουργούσαν μέσα από δώδεκα οθόνες αφής παρουσιάζοντας την εποχή της Αναγέννησης και το επιστημονικό πλαίσιο στο οποίο κινήθηκε και έδρασε ο Leonardo da Vinci.

Οι υπόλοιπες εναρκτήριες εκδηλώσεις ήταν μία συναυλία της Ορχήστρας Πατρών σε συνεργασία με τον Gary Burton, δύο κινηματογραφικές προβολές μία του Luchino Visconti με την ταινία "Senso" και μία του Vittorio de Sica με την ταινία «Θαύμα στο Μιλάνο» και το χοροθέατρο The Gogmagogs.

Η ενότητα Καρναβάλι ως κύριο γεγονός είχε, το γνωστό τα τελευταία 170 χρόνια, Πατρινό Καρναβάλι με σκοπό την διεθνοποίηση του θεσμού, πλαισιωμένο από πολλά αλλά πολιτιστικά δρώμενα. Μερικές από αυτές ήταν η έκθεση με θέμα «Μάσκα και Πολιτική: Οι γελοιογράφοι του κόσμου για την Πάτρα» στην οποία συγκεντρώθηκαν περίπου 50 γελοιογράφοι από ολόκληρο τον κόσμο και την Ελλάδα για να δημιουργήσουν και να εκθέσουν τα σκίτσα τους τα οποία εμπνεύστηκαν από την αρχαιοελληνική μυθολογία και τη σύγχρονη πολιτική σκηνή. Η συναυλία από την Ορχήστρα Λαχανικών της Βιέννης της οποίας τα μουσικά όργανα της ορχήστρας απαρτίζονται από φρέσκα λαχανικά όπως καρώτα, γογγύλια, μελιτζάνες, αγγουράκια, κολοκύθες και πολλά άλλα λαχανικά και ενισχύονται από μερικά «συγγενή» σκεύη όπως ξύλινες κουτάλες, σανίδες κοπής, κατσαρόλες και κουζινομάχαιρα και φυσικά τις άριστες μικροφωνικές εγκαταστάσεις της ορχήστρας. Η παράσταση «Οι άγγελοι πέφτουν από τον ουρανό», από το Τσίρκο Da Madrugada από την

Βραζιλία και την θεατρική ομάδα Oere της Μασσαλίας, στην οποία ιπτάμενοι χορευτές, σε ένα εντυπωσιακό σκηνικό ύψους 16 μέτρων και διαμέτρου 33 μέτρων που μοιάζει με καθεδρικό ναό, ανακατεύονται με ζογκλέρ, κλόουν, χορευτές χιπ-χοπ, με τους μουσικούς και τους ίδιους του θεατές, παρουσιάζοντας ένα συναρπαστικό θέαμα. Αυτές ήταν μερικές από πιο χαρακτηριστικές εκδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια του προγράμματος του Καρναβαλιού.

Η επόμενη ενότητα ήταν αφιερωμένη στην Ποίηση και στην Μουσική και ειδικότερα στην μελοποιημένη ποίηση. Οι χαρακτηριστικότερες εκδηλώσεις που προέκυψαν σε αυτή την ενότητα ήταν η συναυλία της Ορχήστρας Νυκτών Εγχόρδων Νέων της Ευρώπης που παρουσίασε πέντε μουσικά έργα τα οποία ήταν όλα παραγγελία της Ορχήστρας Νυκτών Εγχόρδων του Δήμου Πατρέων και ακούστηκαν σε πρώτη εκτέλεση στην πολιτιστική πρωτεύουσα της Πάτρας και συμμετείχαν συνολικά 55 μουσικοί έως 26 ετών από τις περισσότερες χώρες της Ευρώπης. Ακόμη, διοργανώθηκε ένα αφιέρωμα στο Γιάννη Ρίσο. Στο αφιέρωμα συγκαταλέγονται τρεις εκδηλώσεις σε μία ημέρα. Στην πρώτη παρουσιάστηκε η «Σονάτα του Σεληνόφωτος», ένας μονόλογος του Έλληνα ποιητή, από το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας. Η δεύτερη ήταν συναυλία με τραγούδια από τα έργα του «Επιτάφιος», «Ρωμιοσύνη» και «Δεκαοκτώ Λιανοτράγουδα της Πικρής Πατρίδας» σε μουσική Μίκη Θεοδωράκη ενώ η τρίτη ήταν η «Περσεφόνη» δραματοποιημένη ποίηση από τον Σωτήρη Χατζάκη. Άλλη εκδήλωση του προγράμματος ημέρες και ποίησης ήταν η συναυλία του Jean-Luis Trintignant ο οποίος ερμήνευσε τα «Ποιήματα στη Λου», ερωτικές επιστολές του Γάλλου ποιητή Guillaume Apollinaire προς τη Λου, μία γυναίκα την οποία είχε ερωτευτεί τρελά ο ποιητής, και γράφτηκαν κατά την περίοδο του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Επίσης σημαντική εκδήλωση για τους ποιητές της πόλης ήταν η παρουσίαση του έργου 18 ποιητών της πόλης με τίτλο «Ποιητές της Πάτρας στις Γλώσσες της Ευρώπης» τα οποία μεταφράστηκαν σε όλες τις γλώσσες της ευρωπαϊκής ένωσης ειδικά για την εκδήλωση και τα πρωτότυπα κείμενα ερμηνεύτηκαν από ηθοποιούς ενώ παράλληλα διαβάστηκαν και τα μεταφρασμένα κείμενα.

Στην ενότητα Νέα Σκηνή Αρχαίου Δράματος συμμετείχαν ευρωπαϊκοί θίασοι ανεβάζοντας παραστάσεις αρχαίου δράματος εκ των οποίων αρκετές ήταν διασκευές από σύγχρονους συγγραφείς προσαρμοσμένες στην σημερινή πραγματικότητα. Εκτός από το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας που παρουσίασε το «Οιδίπους Αντιοιδίπους του Γιώργου Βέλτσου και τον «Ηρακλή» του Heiner Muller εμφανίστηκαν και οι εξής ξένες θεατρικές ομάδες: ο Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου με το έργο «Μήδεια» της Christa Volf, το Oskaras Korsunovas Theatre με το έργο «Οιδίπους Τύραννος» του Σοφοκλή, η Volksbuhne Am Rosa-Luxemburg-Platz με το έργο «Φιλοκτήτης» του Heiner Muller και η Compagnie Joelle Bouvier με το έργο «Fureurs» της Joelle Bouvier βασισμένο στην «Αντιγόνη».

Στην ενότητα Ταξιδεύοντας εντάχθηκαν μεγάλες μουσικά γεγονότα, παραστάσεις αρχαίου δράματος, χορού και κινηματογραφικές προβολές που είχαν ως στόχο τους της ευρεία προσέλευση του κοινού.

Στην Παιδική Τέχνη κυριάρχησε το Θέατρο Σκιών με εννέα παραστάσεις, δύο υποθέσεις σε κάθε παράσταση, του Καραγκιόζη από διάφορους Έλληνες καραγκιοζοπαίχτες. Το δεύτερο κυρίαρχο στοιχείο ήταν τα κουκλοθέατρα με μαριονέτες. Το Εθνικό Θέατρο Μαριονέτας της Πράγας παρουσίασε δύο όπερες του W. A. Mozart, «Don Giovanni» και «Μαγικός Αυλός», διασκευασμένες για κουκλοθέατρο. Το κουκλοθέατρο Jordi Bertran από την Ισπανία παρουσίασε το «Poemes Visuals» μία παράσταση εμπνευσμένη από τα οπτικά ποιήματα της Joan Brossa. Το Ιταλικό κουκλοθέατρο Teatro Del Piedi της Laura Kiebel με τη παράσταση «Gone with the Feet» στην οποία όλοι οι χαρακτήρες παίζονται από τα χέρια, τα γόνατα, τις πατούσες και το στομάχι της Laura Kiebel. Επίσης πραγματοποιήθηκε Διεθνής Έκθεση Μαριονέτας με κούκλες από όλο κόσμο, από τη συλλογή του Μουσείου Μαριονέτας της Στοκχόλμης. Άλλα αξιόλογα γεγονότα για παιδιά ήταν η προβολή ενός κύκλου δέκα κινηματογραφικών ταινιών για παιδιά και νέους μέσα από τα πρόγραμμα «Camera Zizanio» στο οποίο τα παιδιά δημιουργούν τις δικές τους ταινίες, σε συνεργασία με το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους και τα «Παιδικά Πορτρέτα» μία σειρά από καινούργια παιδικά τραγούδια από τον Διονύση Τσακνή έπειτα από παραγγελία της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας Πάτρα 2006.

Στον τομέα Θρησκεία και Τέχνη τέσσερις από τις πιο ενδεικτικές εκδηλώσεις ήταν η συναυλία της «Ελληνικής Βυζαντινής Χορωδίας» που παρουσίασε ανέκδοτο έργο του Ιωάννη Κουκουζέλη, βασισμένο σε κείμενο του Ρωμανού του Μελωδού αλλά και έργα του ίδιου, η συναυλία της «Χορωδίας του Καθολικού Ιερού Ναού Αγίου Ανδρέα» που παρουσίασε τα έργα που έγραψαν οι Α. Άντλουβιτς, Σ. Γκρεκ και Μ. Κορνέλλο, ειδικά για την συγκεκριμένη χορωδία, η συναυλία «Μεσαιωνικής και Αναγεννησιακής Μουσικής» από τους Hilliard Ensemble και η συναυλία «Requiem» του Wolfgang Amadeus Mozart από την χορωδία «Solistes de Lyon» μαζί με την Ορχήστρα Δωματίου Στουτγκάρδης.

Οι Ημέρες Λήξης περιλαμβάνουν τρεις κινηματογραφικές προβολές και ένα χοροθέατρο. Θα προβληθούν οι ταινίες: «Θάνατος στη Βενετία» του Luchino Visconti, «Η Θάλασσα μέσα μου» του Alejandro Amenabar, και «Αποχαιρετισμός» του Elem Klimov.

Στον κύκλο των Εικαστικών εντάχθηκαν όλες οι εκδηλώσεις που δεν ανήκουν σε κάποιες από τις θεματικές ενότητες. Το σπουδαιότερο γεγονός των εικαστικών είναι η Έκθεση «Είκοσι χρόνια Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης – Ταξίδι στον κόσμο» που συνδιοργανώνεται μαζί με το Δίκτυο ECCM. Η έκθεση αυτή ξεκινάει από την Πάτρα για να συνεχιστεί και στις επόμενες ΠΠΕ, εμπλουτιζόμενη κάθε χρόνο με νέα στοιχεία από την πόλη που αναλαμβάνει το θεσμό. Αυτή δεν θα είναι μία έκθεση στατιστικών στοιχείων ή αξιολογική καταγραφή των ΠΠΕ, αλλά μια έκθεση με θεματική κατάταξη. Δηλαδή θα περιλαμβάνει ποιοι τομείς προβλήθηκαν από τις πόλεις, κατά θεματική ενότητα. Μερικά παραδείγματα είναι: "Θέματα κοινωνικής ευαισθησίας", όπου παρουσιάζεται τι έκαναν τρεις πόλεις σε αυτόν τον τομέα, τι στόχους έβαλαν και με ποια αποτελέσματα. "Εικαστικά", ποιες μεγάλες εκθέσεις έγιναν και που. "Θέατρο", τι σπουδαίο έγινε. "Προγράμματα βελτίωσης της ζωής στην πόλη", ποια, πώς, πού και με τι αποτελέσματα. "Διεθνή προγράμματα", που έδιναν έμφαση στη διευρωπαϊκή διάσταση. "Έργα υποδομής", οι πόλεις που έφτιαξαν κτήρια ή θεσμούς που έμειναν και μετά την ΠΠΕ. "Τελετές έναρξης και λήξης", οι πιο επιτυχημένες. "Εκδηλώσεις

μεγάλης συμμετοχής κοινού”, “Εκδόσεις”, “Συμπόσια”, “Συμβολή στον πνευματικό τομέα”, “Φιλοσοφία οργάνωσης”⁷⁹.

Για τον κύκλο Εκδόσεις πραγματοποιήθηκαν δώδεκα μεγάλες εκδόσεις: Το δίγλωσσο, σε ελληνικά και γαλλικά, Ανθολόγιο με Πατρινούς ποιητές, «Η Νεότερη Ποίηση στην Πάτρα από τη δεκαετία του '50 μέχρι τις αρχές του 21^{ου} αιώνα», δύο CD, παραγωγής της ΠΠΕ – Πάτρα 2006, το ένα με έργα για πιάνο και το δεύτερο με κουαρτέτα εγχόρδων, ένα βιβλίο με θέμα «Μάσκες του Καρναβαλιού της Πάτρας» από το Καρναβαλικό Κομιτάτο της Πάτρας, ένας κατάλογος της έκθεσης «Μάσκα και Πολιτική», δύο βιβλία με θέμα το Θέατρο Σκιών και τον Καραγκιόζη «Το Ελληνικό Θέατρο Σκιών» και «Η Τέχνη του Πατρινού Καραγκιόζη» αντίστοιχα, δύο λευκώματα για την Πόλη της Πάτρας το ένα με τίτλο «Τα 120 μεγάλα ρεπορτάζ της Πάτρας» που περιλαμβάνει πρόσωπα και γεγονότα από την ιστορία της με στόχο αν καταγραφεί η πορεία της μέσα στο χρόνο και το δεύτερο με τίτλο «Πάτρα: από την αρχαιότητα έως σήμερα», μία έρευνα με τίτλο «Πάτρα-Άμστερνταμ, Δύο Λιμάνια», ένα βιβλίο με θέμα «Βυζαντινά και Μεταβυζαντινά Μοναστήρια της Αχαΐας» και τέλος το «Αχαιών Γεύσεις» με ιστορίες, συνταγές και γαστρονομικές επιρροές της Αχαΐας.

Ο Συνεδριακός κύκλος περιλάμβανε τρία μεγάλα συνέδρια: ΜΜΕ και Πολιτισμός, Επιστήμη και Πολιτισμός, Πολιτική και Πολιτισμός.

Το πρώτο συνέδριο, ΜΜΕ και Πολιτισμός, επεδίωκε να αναδείξει τα σημεία στα οποία τέμνονται ο πολιτισμός και τα μέσα ενημέρωσης και τον βαθμό επίδρασης των μέσων στον πολιτισμό. Οι βασικοί άξονες του συνεδρίου ήταν ο ρόλος των μέσων στην διαμόρφωση, αποδοχή και εξέλιξη των πολιτιστικών προτιμήσεων και οι τρόποι με τους οποίους τα μέσα διαμορφώνουν συνειδήσεις πολιτισμού στον ευρωπαϊκό χώρο. Το συνέδριο χωρίστηκε σε έξι θεματικές ενότητες: το μητροπολιτικό μοντέλο διαμόρφωσης πολιτιστικών προτιμήσεων, η επιθετική πολιτική των ΜΜΕ για έναν άλλο πολιτισμό και ο ρόλος του έντυπου τύπου, ΜΜΕ και Πολιτισμός υπό το φως του Διαδικτύου, πως βλέπουν τα ΜΜΕ τους δημιουργούς και πως οι

⁷⁹ www.patra2006.gr (02/2006)

δημιουργοί τα ΜΜΕ, πώς αποτυπώνονται 25 διαφορετικά χνάρια στη νέα Ευρώπη και Πολιτισμός – ΜΜΕ και δεοντολογία.

Το δεύτερο συνέδριο, Επιστήμη και Πολιτισμός, ήταν η έκφραση του προβληματισμού, αν η εξέλιξη της επιστήμης επηρεάζει θετικά ή αρνητικά τους πολιτιστικούς θεσμούς. Σκοπός του ήταν να καταγραφούν ιδέες και απόψεις που να στηρίζουν την ζωή και τον πολιτισμό της Ευρώπης στα εξής θέματα: το ενεργειακό και περιβαλλοντικό πρόβλημα, προοπτική των θεμελιωδών επιστημών στην Ευρώπη και τον κόσμο, επιστήμη και θρησκεία, επιστήμη και τεχνολογία της πληροφορικής και πολιτισμός, η πόλη του μέλλοντος και ο πολιτισμός.

Το τρίτο συνέδριο, Πολιτική και Πολιτισμός, είχε ως στόχους να ανιχνευτεί ένα μοντέλο πολιτιστικής διαχείρισης το οποίο να ευνοεί την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη με βιώσιμες πολιτικές, σε τέσσερα επίπεδα. Αυτά είναι το επίπεδο αυτοδιοίκησης, το επίπεδο περιφερειακής συγκρότησης, το επίπεδο κυβερνητικής στρατηγικής και η Ευρωπαϊκή πολιτική. Τελικός στόχος του ήταν μέσα από τις προσεγγίσεις των συμμετεχόντων για τη σχέση πολιτικής και πολιτισμού, να υπογραφεί ένας «οδικός χάρτης» για την ευρωπαϊκή σύγκλιση μέσω του πολιτισμού.

Τέλος στο πρόγραμμα «Όλη η Ευρώπη μία πόλη» η Πάτρα φιλοξένησε για 20 ημέρες την σύγχρονη ευρωπαϊκή πολιτιστική δημιουργία. Είκοσι μέρες με μουσική, χορό και ταινίες από 16 χώρες, (Αυστρία, Βέλγιο, Γερμανία, Ελλάδα, Εσθονία, Ιταλία, Κροατία, Κύπρος, Λιθουανία, Πολωνία, Ρουμανία, Σερβία, Σλοβακία, Σλοβενία, Τουρκία, Τσεχία). Συμμετείχαν καταξιωμένοι αλλά και ανερχόμενοι καλλιτέχνες που προσπάθησαν να μεταφέρουν στην Πάτρα και τους κατοίκους της τις μυρωδιές, τις εικόνες, τις μελωδίες της χώρας τους⁸⁰.

⁸⁰ www.patras2006.gr (02/2006)

3.3.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η πολιτιστική πρωτεύουσα που φιλοξενείται φέτος στην Πάτρα φαίνεται να διανύει μία πολύ και ικανοποιητική πορεία. Δεν αντιμετώπισε τόσα οργανωτικά προβλήματα όπως η Θεσσαλονίκη, αν και αναγκάστηκε να αλλάξει στην αρχή μόλις της πολιτιστικής χρονιάς τον Καλλιτεχνικό Διευθυντή, ο οποίος παραιτήθηκε.

Το γεγονός της παραίτησής του, δεν επηρέασε ιδιαίτερα το καλλιτεχνικό πρόγραμμα το οποίο δεν παρουσίασε μεγάλες αλλαγές. Αντίθετα η Θεσσαλονίκη, που άλλαξε τέσσερις καλλιτεχνικούς Διευθυντές αντιμετώπισε πολλά προβλήματα.

Το πρόγραμμα που παρουσίασε μέχρι στιγμής ήταν αρκετά πλούσιο με συμμετοχές από όλη την Ευρώπη. Η καινοτομία της Πάτρας στις ευρωπαϊκές συμμετοχές ήταν ότι παρουσιάστηκαν όλες μέσα σε ένα εικοσαήμερο ειδικά διαμορφωμένο για αυτές. Αντίθετα στις προηγούμενες πολιτιστικές πρωτεύουσες συνήθως οι συμμετοχές αυτές ήταν σκόρπιες μέσα στο καλλιτεχνικό πρόγραμμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο – ΤΟ MARKETING ΜΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

4.1. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ

Στο παρόν τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας θα αναφερθούμε στο πρόγραμμα δράσης της Πάτρας ως πολιτιστική πρωτεύουσα. Αυτό προϋποθέτει αναφορές στα επιμέρους προϊόντα του θεσμού και στις παραμέτρους που συνθέτουν το λεγόμενο marketing mix του 'Πάτρα 2006'.

Όσον αφορά το marketing mix η προσέγγιση μας θα ασχοληθεί και με τα κλασικά 4 'ρ' (product, Price, place, promotion). Σημειώνεται πως, λόγω της ιδιαιτερότητας των προϊόντων αυτού του μη κερδοσκοπικού οργανισμού, θα χρειαστεί να γίνουν κάποιες παραδοχές και προσαρμογές. Αυτό αφορά και τις τέσσερις αυτές παραμέτρους (προϊόν, τιμή, διανομή, διαφήμιση/προώθηση) και ασφαλώς αμφότερες τις κατηγορίες προϊόντων της επιχείρησής μας (τα κτίρια και τις εκδηλώσεις).

4.2. MARKETING MIX

Υπενθυμίζουμε πως όταν αναφερόμαστε στα προϊόντα του 'Πάτρα 2006' εννοούμε δύο μεγάλες κατηγορίες 'προϊόντων'. Παραπάνω, βέβαια, ο Πολιτισμός - που ενυπάρχει στα πλαίσια αυτού του συγκεκριμένου θεσμού, που αυτή η εργασία πραγματεύεται - έχει διασαφηνιστεί πως θεωρείται και 'υπηρεσία', πέρα από 'προς πώληση' αγαθό. Παρόλα αυτά, σ' αυτή την παράγραφο, προσεγγίζουμε τη λογική του 'μίγματος μάρκετινγκ' θεωρώντας ως προϊόντα μας τα πολιτιστικά κτίρια και τις

καλλιτεχνικές εκδηλώσεις που θα φιλοξενηθούν σε αυτά, εντός του 2006.

Αναλύουμε λοιπόν χωριστά, σε διαφορετικές ενότητες τις δύο ανεξάρτητες εταιρείες 'Πάτρα 2006 - Κτίρια' και 'Πάτρα 2006 - Εκδηλώσεις'.

4.3. MARKETING MIX ΤΟΥ 'ΠΑΤΡΑ 2006 - ΚΤΙΡΙΑ

4.3.1. ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Εδώ θα αναφέρουμε συνοπτικά μία λίστα με εννέα διαφορετικές κατηγορίες κτισμάτων που ήταν απαραίτητα για τις εκδηλώσεις του 'Πάτρα 2006'. Τα κτίρια αυτά χρειάστηκαν κάποιου είδους επέμβαση, προκειμένου να καταστούν άξια χρησιμοποίησης το 2006. Από αναπαλαίωση έως απλό εκσυγχρονισμό. Ακολουθεί επίσης μία έκθεση των 13 (κύριων) προτεινόμενων νέων κτιρίων.

Είναι φανερό πως το προϊόντικό χαρτοφυλάκιο της εταιρείας 'Πάτρα 2006 - Κτίρια' είναι ταυτόχρονα ευρύτατο και έντονα διαφοροποιημένο. Παράμετροι όπως η παλαιότητα, το μέγεθος, η ιστορικότητα, η δυνατότητα χρήσης, η τοποθέτηση και άλλοι καθιστούν κάθε κτίριο διαφορετικό από όλα τα υπόλοιπα και ως εκ τούτου, διαφορετικό προϊόν.

Παρόλα αυτά, στη συνέχιση της προσέγγισης μας θα εξετάσουμε όλο το χαρτοφυλάκιο από κοινού στην προσπάθεια μελέτης των υπολοίπων στοιχείων του 'marketing mix' (Τιμή, Διανομή, Προώθηση / Διαφήμιση Πωλήσεων).

Εννέα κατηγορίες πολιτιστικών κτισμάτων

- Αρχαιολογικοί χώροι - Μνημεία
- Μουσεία
- Βιβλιοθήκες
- Εκθεσιακοί Χώροι
- Χώρος Πολιτιστικών Λειτουργιών
- Χώροι Εκδηλώσεων και Διαλέξεων
- Θέατρα
- Αθλητικές Υποδομές
- Ιδιωτικοί χώροι πολιτισμού

Δεκατρία προτεινόμενα νέα κτίρια

- Θερινό θέατρο
- Ξενώνας θερινού θεάτρου
- Χειμερινό θέατρο
- Αίθουσα Συνεδρίων - Σεμιναρίων 1
- Αίθουσα Συνεδρίων - Σεμιναρίων 2
- Μέγαρο Μουσικής
- Πινακοθήκη
- Εκθεσιακό κέντρο
- Αρχαιολογικό Μουσείο

- Μουσείο Λαϊκής Τέχνης
- Μουσείο Πατρών
- Μουσείο Προσωπικοτήτων
- Δημοτικό Ξενοδοχείο

4.3.2. ΤΙΜΗ

Το προϊόν 'κτίριο' πουλιέται μόνο του σε κάποιες μόνο από τις παραπάνω περιπτώσεις. Στις υπόλοιπες δεν έχει νόημα, παρά μόνο σε συνδυασμό με την εκάστοτε εκδήλωση που φιλοξενεί. Ένα μουσείο, δηλαδή, ή ένας αρχαιολογικός χώρος έχουν μία συγκεκριμένη τιμή εισόδου, σε μόνιμη βάση, η οποία αποτελεί την τιμή 'αγοράς' τους από το καταναλωτικό κοινό. Αυτή η σταθερή τιμή που (τέτοιου είδους κτίρια) είχαν κατά το 2006 θεωρείται η τιμή τους.

Υπάρχουν όμως και κτίρια που διαφοροποιούν τις τιμές εισόδου τους, γιατί, απλούστατα, ο καταναλωτής δεν ενδιαφέρεται γι' αυτά καθαυτά, όταν τα επισκέπτεται, αλλά για την παράσταση που φιλοξενούν. Τέτοιες κατηγορίες πολιτιστικών χώρων είναι κυρίως τα θέατρα και τα αθλητικά στάδια.

Η ποιότητα, το ενδιαφέρον και το κόστος κάθε εκδήλωσης καθορίζει και το επιμέρους κόστος της. Τέλος, υπάρχουν κτίρια που προσφέρονται για δωρεάν εκδηλώσεις (π.χ. εκθεσιακοί χώροι, χώροι διαλέξεων κ.α.). Εκεί η τιμή εισόδου είναι μηδενική και κατ' επέκταση το αντίστοιχο κτίριο έχει δωρεάν χρέωση για τους επισκέπτες-καταναλωτές.

Εξυπακούεται πως η επένδυση μιας κτιριακής υποδομής - και μάλιστα πολιτισμού - δεν αποτιμάται (ούτε πολύ περισσότερο αποσβένεται) από τα εισιτήρια των εκδηλώσεων που φιλοξενεί. Δεν λαμβάνεται υπόψη μόνο μία χρονιά - στην περίπτωση μας το 2006. Τα κτίρια χτίζονται για

να χρησιμοποιηθούν επί χρόνια και να προσφέρουν την - πολύ δύσκολα μετρήσιμη - υπηρεσία του Πολιτισμού, σε όλους τους πολίτες της Πάτρας (και μη).

Ένας άλλος - πιο αντικειμενικός - τρόπος θέασης της 'τιμής' ενός κτιρίου είναι αυτός που υποδεικνύει ως 'τιμή' το κόστος του. Σ' αυτή την περίπτωση αθροίζεται η αντικειμενική αξία κάθε κτιρίου και το κόστος της επιπλέον υλικοτεχνικής του υποδομής, της επίπλωσης του και του επιπρόσθετου πολιτιστικού του φορτίου. Το άθροισμα όλων αυτών των ποσών δίνει μια αξία στο κτίσμα, αντικειμενικά υπολογισμένη και άμεσα συγκρίσιμη με των υπολοίπων καλλιτεχνικών χώρων.

Αυτή η αξία αντιπροσωπεύει το τίμημα που πληρώνει η πόλη ή ο 'Πάτρα 2006' προκειμένου να προσφέρει στους θεατές της πολιτισμό.

Όποια από τις δύο παραπάνω προσεγγίσεις μπορεί να οδηγήσει σε 'τιμολόγηση' των κτιρίων της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας. Ο 'τρόπος πληρωμής' διαφέρει ανά περίπτωση.

4.3.3. ΔΙΑΝΟΜΗ

Τα κτίρια που θα χρησιμοποιηθούν για τις ανάγκες του 'Πάτρα 2006' είναι 'προϊόντα' στατικά και αμετακίνητα. Δεν πάνε αυτά στους πελάτες τους (θεατές, επισκέπτες, θιασώτες του πολιτισμού γενικά). Εκείνοι έρχονται σε αυτά.

Μιλώντας, λοιπόν, για διανομή, αναφερόμαστε μόνο στο δρόμο που θα φέρει τον κόσμο ως την είσοδό τους. Το δίκτυο διανομής ταυτίζεται με το οδικό δίκτυο της πόλης. Και για να συνεχίσουμε τους παραλληλισμούς τρία στοιχεία είναι που πρέπει να προσεχθούν ανά κτίριο: η ορατότητα του κτηρίου, η προσβασιμότητα του και η δυνατότητα παρκαρίσματος. Τα τρία αυτά μαζί συνιστούν το δίκτυο διανομής ενός κτιρίου.

Η ορατότητα σχετίζεται τόσο με το σημείο όπου βρίσκεται το κάθε κτίριο, όσο και με τον περιβάλλοντα χώρο και την ύπαρξη ή μη άλλων χώρων πολιτισμού στην ευρύτερη περιοχή.

Η προσβασιμότητα και το παρκάρισμα είναι κρίσιμοι παράγοντες, επίσης. Το μέσο συγκοινωνίας που εξυπηρετεί κάθε σημείο, ο βαθμός ευκολίας στο να προσεγγιστεί και η υποδομή για παρκάρισμα (μαζί με παραμέτρους όπως πλήθος θέσεων και απόσταση από το κτίριο) είναι παράμετροι που πρέπει να ληφθούν υπόψη σε μία ανά-σημείο καταγραφή του συστατικού 'place' του 'marketing mix'.

4.3.4. ΠΡΟΩΘΗΣΗ

Την διαφήμιση και προώθηση του 'Πάτρα 2006' θα την εξετάσουμε κυρίως σε επόμενη ενότητα που θα αφορά το Marketing Μίχ του 'Πάτρα 2006 - Εκδηλώσεις'. Αυτό είναι λογικό, γιατί στην ουσία αυτό που μπορεί να προσελκύσει τον κόσμο στην Πάτρα και κατ' επέκταση στα πολιτιστικά της κέντρα είναι οι εκδηλώσεις που θα φιλοξενηθούν εκεί. Τα ονόματα των καλλιτεχνών, οι πολιτιστικές τάσεις και η ποικιλία των δραστηριοτήτων. Αυτά είναι που νοιάζουν και αυτά είναι που θα πρέπει να προβληθούν.

Δηλαδή στην περίπτωση μας προτεινόμενη είναι η μέθοδος της γενικής θεματικής καμπάνιας που προβάλει τον θεσμό, την πόλη και τις βασικές 'ομπρέλες' εκδηλώσεων (αυτό, για την Πάτρα) και πολύ καλές Δημόσιες Σχέσεις και κάλυψη από τα Μ.Μ.Ε. όλων των φάσεων της κατασκευής των νέων κτιρίων ή της ανακαίνισης των παλιών (αυτό, για τα κτίρια).

Στις Δημόσιες Σχέσεις και τη δημοσιότητα να προσθέσουμε σαν προϋποθέσεις τη σωστή και οργανωμένη υλοποίηση των έργων, την τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων και την ηχηρή έναρξη λειτουργίας κάθε χώρου.

4.4. MARKETING MIX ΤΟΥ 'ΠΑΤΡΑ 2006 - ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ'

4.4.1. ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Για την Πάτρα υπήρξαν 13 βασικές ενότητες όσον αφορά τις κατηγορίες εκδηλώσεων. Ακολουθεί ή λίστα με αυτές τις θεματικές ενότητες, εμπλουτισμένες με τα δύο μεγάλα πολιτιστικά γεγονότα της Πάτρας, που θα αποτελέσουν μεγάλες ανεξάρτητες εκδηλώσεις, στα πλαίσια του θεσμού. Ο λόγος για το Πατρινό Καρναβάλι και το Διεθνές Φεστιβαλ Πάτρας. Έχουμε, λοιπόν:

- Πατρινό Καρναβάλι
- Διεθνές Φεστιβαλ Πάτρας
- Εικαστικά - Εκθέσεις
- Εργαστήρια
- Εκπαιδευτικά Προγράμματα
- Αθλητισμός
- Αρχαιολογία – Εκθέσεις
- Εντευκτήρια
- Θέατρο
- Κινηματογράφος
- Λογοτεχνία
- Μουσική – Όπερα
- Συνέδρια
- Χορός
- Ειδικές Δράσεις
- Γενικά - Διάφορα

4.4.2. ΤΙΜΗ

Ακολουθώντας ξανά τη λογική που αναπτύχθηκε παραπάνω η τιμή κάθε εκδήλωσης μπορεί να ταυτιστεί είτε με το ποσό που στοιχίζει στους θεατές της να την παρακολουθήσουν, είτε με το κόστος οργάνωσης και υλοποίησης της, ιδωμένο σαν το 'τίμημα' της εκδήλωσης.

Όπως και στα κτίρια, χρειάζεται και εδώ σωστή πρόβλεψη προσέλευσης ανά παράσταση, προκειμένου να υπολογιστούν με ακρίβεια οι εισπράξεις. Στην περίπτωση πολλαπλών τιμών ανά εκδήλωση (π.χ. διαφορετική τιμή εισιτηρίου για παράσταση σε θέατρο, ανάλογα με το διάζωμα) η πρόβλεψη οφείλει να είναι κατά το δυνατόν ασφαλέστερη.

Καλό είναι επίσης να ληφθεί μέριμνα για προσφορές και εκπτώσεις που θα διαφοροποιούν το κόστος για το κοινό και θα καθιστούν δελεαστικότερες τα διάφορα δρώμενα. Εκπτώσεις προτείνονται σε ειδικές περιπτώσεις, όπως μαθητές, φοιτητές, στρατεύσιμοι Κ.α. Προσφορές είναι καλό να δίνονται για τους θεατές που θα παρακολουθούν αρκετές εκδηλώσεις (π.χ. κάρτα ελεύθερης εισόδου, γενικά εισιτήρια για ολόκληρο κύκλο εκδηλώσεων κ.α.).

4.4.3. ΔΙΑΝΟΜΗ

Στην περίπτωση των εκδηλώσεων, δίκτυο διανομής μπορεί να θεωρηθεί η κτιριακή υποδομή που θα τις φιλοξενήσει. Οι πολιτιστικοί χώροι, που εξετάσαμε παραπάνω σαν προϊόντα της 'Πάτρα 2006 - Κτίρια', διανέμουν στην ουσία, προς τον 'καταναλωτή', τα προϊόντα της 'Πάτρα 2006 Εκδηλώσεις' .

Αυτό επιφόρτισε ακόμα περισσότερο την εταιρεία της κτιριακής

υποδομής, με την ευθύνη της σωστής χωροθέτησης των νέων κτισμάτων μες στην πόλη. Τα κτίρια αυτά, εξάλλου, αποτελούν έως σήμερα το δίκτυο διανομής του Πολιτισμού στην πόλη των Πατρών.

Σε περίπτωση υπαίθριων εκδηλώσεων που δεν περιχαράκωνονται σε γεωγραφικά όρια (με χαρακτηριστικότερη τέτοια το Πατρινό Καρναβάλι) η επιλογή των χώρων όπου εξελίχθηκαν, μετέβαλε τα στοιχεία του δικτύου διανομής τους. Για παράδειγμα, η Μεγάλη Παρέλαση της τελευταίας Κυριακής του Καρναβαλιού μεταφέρεται μέσω κάποιων οδών, στο κοινό που συρρέει στην Πάτρα να την παρακολουθήσει. Η επιλογή των δρόμων αυτών είναι καλό να στηριχτεί - εκτός των άλλων - και στη λογική της εξεύρεσης του ταχύτερου, δημοφιλέστερου και αποτελεσματικότερου δικτύου.

Τέλος, στοιχεία του δικτύου διανομής ενός συγκεκριμένου κτιρίου επηρεάζουν και συνεισφέρουν ('συν' και 'πλην') στην παράμετρο 'δίκτυα' όλων των φιλοξενούμενων σ' αυτό εκδηλώσεων.

4.4.1. ΠΡΟΩΘΗΣΗ

Διαφήμιση και Προώθηση του θεσμού 'Πάτρα: Πολιτιστική Πρωτεύουσα 2006' διεξήγαγε ως όφειλε ο Δήμος. Όπως άλλωστε όριζε και η στρατηγική του marketing plan, ήταν σκόπιμο να δημιουργηθεί μια κλιμάκωση εκδηλώσεων.

Κλιμακωτά με γνωστοποίηση του ρόλου της άμεσα, σε Ελλάδα και Ευρωπαϊκή Ένωση, με συντήρηση αυτής της γνώσης, μέσω επαναλαμβανόμενων μηνυμάτων, με συχνή χρήση των λογοτύπων της. Με εκμετάλλευση όλων των ευκαιριών, σε Μ.Μ.Ε. και κάθε μορφής πολιτιστικές εκδηλώσεις. Επίσης, η πόλη άντλησε από την ίδια την παραγωγή πολιτισμού που διέθετε. Το Πατρινό Καρναβάλι, για παράδειγμα προβλήθηκε εντονότερα από κάθε άλλο προηγούμενο.

Η διαφημιστική εκστρατεία του 'Πάτρα 2006' ενδυναμώθηκε λίγο πριν και κατά τη διάρκεια της χρονιάς 2006. Χρησιμοποιήθηκαν όλα τα αποδοτικά μέσα διαφήμισης. Διαφημίσεις εξωτερικών χώρων, καταχωρήσεις σε περιοδικά και εφημερίδες, χορηγίες καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά σποτάκια.

Τα μηνύματα ήταν σαφή και δυνατά. Διαφοροποιημένα ανά περιοχή, άλλα για Πάτρα, άλλα για υπόλοιπη Ελλάδα, άλλα για εξωτερικό.

4.5. ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ

Επιχειρώντας να διασαφηνίσουμε το εσωτερικό περιβάλλον και να εντοπίσουμε κατά το δυνατόν με ακρίβεια ισχυρά σημεία και αδυναμίες, από την άλλη δε έχοντας ως στόχο μας την ελαχιστοποίηση της αυθαιρεσίας στην όλη προσέγγιση, επιλέγουμε και χρησιμοποιούμε την προτεινόμενη ανάλυση από το μοντέλο 'marketing plan'.

Σημειώνεται πως όλα όσα ακολουθούν αναφέρονται σε εκτίμηση δυνατών σημείων και αδυναμιών στα πλαίσια της ανάλυσης του εσωτερικού περιβάλλοντος της επιχείρησης 'Πάτρα 2006'.

Η 'Πάτρα 2006' είχε να αντιμετωπίσει εσωτερικό ανταγωνισμό τριών ειδών, τουλάχιστον εμφανώς.

- ✚ Μία πηγή ανταγωνισμού είναι η *αντιπολιτευτική διάθεση* που υπήρχε μέσα στο Δημοτικό Συμβούλιο.
- ✚ Ένας άλλος ανταγωνιστής των εκδηλώσεων του 2006 ήταν ο *ιδιωτικός φορέας 'Όργανισμός Καλλιτεχνικών Πολιτιστικών Εκδηλώσεων (Ο.Κ.Π.Ε.)* που επί συναπτά έτη δρούσε πολιτιστικά.
- ✚ Τέλος, η *διοργάνωση της Ολυμπιάδας από την Αθήνα το 2004*, σε συνδυασμό με την 'Πολιτιστική Ολυμπιάδα' που συνίσταται από τους Ολυμπιακούς Αγώνες αυτούς, ήταν μία ακόμα μορφή ανταγωνισμού.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Για τις υπό μελέτη πόλεις, παρακολουθήσαμε αναλυτικά την πορεία τους ως Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης. Σκοπός αυτής της ανάλυσης είναι να ανακαλύψουμε τον τρόπο με τον οποίο αντιλήφθηκαν και αντιμετώπισαν το θεσμό από πλευρά οργάνωσης (φορείς διοργάνωσης, στόχους, κοινά-στόχους, ενέργειες), και κατ' επέκταση να διαπιστώσουμε εάν και κατά πόσο εκμεταλλεύτηκαν τις ευκαιρίες που τους παρουσιάστηκαν.

Όσον αφορά τους στόχους που έθεσαν οι πολιτιστικές πρωτεύουσες βλέπουμε ότι δεν έχουμε ιδιαίτερα μεγάλες διαφοροποιήσεις. Ο βασικός στόχος όλων των πόλεων είναι η δημιουργία νέας εικόνας και η γνωστοποίηση άγνωστων πολιτιστικών και ιστορικών πτυχών των πόλεων. Ένας δεύτερος στόχος που θέτουν σχεδόν όλες οι πόλεις είναι προσέλκυση όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό επισκεπτών. Όπως είναι φυσικό όλες επιδιώκουν την μελλοντική ανάπτυξη των πόλεων τους, ανοίγοντας δρόμους στην απασχόληση, τον τουρισμό, στην δημιουργία ποικίλων συνεργασιών σε επιστημονικό, πολιτιστικό, βιομηχανικό επίπεδο.

Τα κοινά-στόχοι δεν διαφοροποιούνται σε μεγάλο βαθμό με κυριότερο τους επισκέπτες με σκοπό τον τουρισμό. Το αμέσως επόμενο κοινό που συναντάμε πιο συχνά είναι οι επιστημονικοί κύκλοι της Ευρώπης ανάλογα με τους στόχους που έχει θέσει κάθε πόλη. Παραδείγματος χάρη η Γένοβα ενδιαφερόταν να προσελκύσει τον ιατρικό κόσμο της Ευρώπης και ειδικότερα τους γενετιστές και βιολόγους, ενώ η Κρακοβία ενδιαφερόταν να προσελκύσει συγγραφείς μονογραφιών σε θέματα σύγχρονης τέχνης και τεχνολογίες των τηλεπικοινωνιών. Άλλο ένα πολύ συνηθισμένο κοινό-στόχος είναι οι οικονομικοί και τουριστικοί επενδυτές και οι συνεργάτες στον πολιτιστικό τομέα.

Το γεγονός ότι οι στόχοι και οι ενέργειες του θεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας «σχεδόν» ταυτίζονται μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι

θα μπορούσε ο Θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας να αποτελέσει προπύργιο για τη δημιουργία και λειτουργία ενός Κοινού Ευρωπαϊκού Φορέα στον οποίο θα συμμετέχουν εκπρόσωποι των κρατών μελών της Ευρώπης, εκπρόσωποι των εκάστοτε φορέων διοργάνωσης των Πολιτιστικών Πρωτευουσών, καθώς και Ιδιώτες με τις κατάλληλες γνώσεις και δεξιότητες.

Σκοπός του φορέα θα είναι να προάγει τις αρχές της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας και παράλληλα να ασκεί συμβουλευτικό ρόλο απέναντι στους διοργανωτές της εκάστοτε πόλης σε θέματα προγραμματισμού, οργάνωσης, επικοινωνιακής πολιτικής, δημοσίων σχέσεων, προβολής και διαχείρισης κρίσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✚ Binns Luke, (2005) “Capitalising of Culture: an evaluation of culture-led urban regeneration policy”, The Futures Academy DIT (Dublin Institution Technology)
- ✚ Center for Cultural Policy Research, Gilmorehill Centre, Glasgow 1990 European City of Culture, University of Glasgow, 2002
- ✚ Final report European Commission, European Cities of Culture for the year 2000, A wealth of urban cultures for celebrating the turn of the century, 2001
- ✚ Jefkins Frank, 1994, Δημόσιες Σχέσεις, Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάριθμος.
- ✚ The cities project, Phase one: the long-term legacies of Glasgow 1990 European City of Culture, University of Glasgow, 2002

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✚ Αρναούτογλου Ελευθερία - Ντουρουντάκης Μανώλης (1999) Δημόσιες Σχέσεις – Μία τεχνική επικοινωνίας του Marketing και του Management, Αθήνα, Interbooks
- ✚ Βρύζας Κωνσταντίνος (1997) Παγκόσμια Επικοινωνία – Πολιτιστικές Ταυτότητες, Αθήνα, Gutenberg
- ✚ Γεώργιος Κόκκινος, Επιστήμη – Ιδεολογία – Ταυτότητα, Το μάθημα της Ιστορίας στον αστερισμό της υπερεθνικότητας και της παγκοσμιοποίησης, Αθήνα, Μεταίχμιο επιστήμες, σελ. 45-86

- ✚ Ενημερωτικό Δελτίο ΤΕΕ (1999), Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης – Ευρωπαϊκός Πολιτιστικός Μήνας, Τεύχος 2055
- ✚ Εξπρές (Εφημερίδα) (2004) «Συνδυαστική αξιοποίηση Ολυμπιακής – Πολιτιστικής», 17/11/2004
- ✚ Εξπρές (Εφημερίδα), (2004) «Ο κ. Ροδόλφος Μασλίας εισηγητής στο Συνέδριο της Εξπρές για την Πάτρα», 28/7/2004
- ✚ Ευρωπαϊκή Ένωση (1999) «Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων», Απόφαση 1419/1999/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου
- ✚ Κώστας Ε. Φραγκομίχαλος, Στρατηγική Επικοινωνίας, Η τέχνη και η τεχνική του γραπτού και προφορικού λόγου, Αθήνα, ΜΠΓΡΗΓΟΡΗΣ, σελ. 32
- ✚ Μασλίας Ροδόλφος (1998) Η πολιτιστική από μέσα, Θεσσαλονίκη, Ιανός,
- ✚ Παπαθανασόπουλος Στέλιος, 1997, Η δύναμη της τηλεόρασης, Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- ✚ Σηφουνάκης Ν., 2008, Πολιτιστικές Πρωτεύουσες, ανακτημένο από http://www.sifounakis.gr/gr/dhmosios_dialogos/arthra_get.asp?headertext=%
- ✚ Υπουργείο Πολιτισμού, Δελτία Τύπου, ανακτημένο από: http://www.yppo.gr/2/g22.jsp?obj_id=3142

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✚ <http://www.biurofestiwalowe.pl>
- ✚ <http://www.cork2005.ie>
- ✚ <http://www.dit.ie>
- ✚ <http://www.euroblind.org>
- ✚ <http://www.euroblind.org/fichiersGB/info.html> (12/2004)

- <http://www.genova2004.it>
- <http://www.glasgow.gov.uk>
- <http://www.graz2003.at>
- <http://www.hri.org>
- <http://www.patra2006.gr>
- <http://www.santiagoturismo.com>
- <http://www.skotexchange.net>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης

Από το 1985 έως και σήμερα 32 πόλεις έχουν φιλοξενήσει το θεσμό της ΠΠΕ και είναι οι εξής:

1. 1985: Αθήνα (Ελλάδα)
2. 1986: Φλωρεντία (Ιταλία)
3. 1987: Άμστερνταμ (Ολλανδία)
4. 1988: Βερολίνο (Γερμανία)
5. 1989: Παρίσι (Γαλλία)
6. 1990: Γλασκόβη (Ηνωμένο Βασίλειο)
7. 1991: Δουβλίνο (Ιρλανδία)
8. 1992: Μαδρίτη (Ισπανία)
9. 1993: Αμβέρσα (Βέλγιο)
10. 1994: Λισσαβόνα (Πορτογαλία)
11. 1995: Λουξεμβούργο (Λουξεμβούργο)
12. 1996: Κοπεγχάγη (Δανία)
13. 1997: Θεσσαλονίκη (Ελλάδα)
14. 1998: Στοκχόλμη (Σουηδία)
15. 1999: Βαϊμάρη (Γερμανία)
16. 2000: α) Αβινιόν – (Γαλλία), β) Μπέργκεν – (Νορβηγία), γ) Μπολόνια – (Ιταλία), δ) Βρυξέλες – (Βέλγιο), ε) Κρακοβία – (Πολωνία), στ) Ελσίνκι – (Φιλανδία), ζ) Πράγα – (Τσεχία, η) Ρέικιαβικ – (Ισλανδία), θ) Σαντιάγκο ντε Κομποστέλα – (Ισπανία).
17. 2001: α) Πόρτο – (Πορτογαλία), β) Ρότερνταμ – (Ολλανδία)

18. 2002: α) Μπριζ – (Βέλγιο), β) Σαλαμάνκα – (Ισπανία)

19. 2003: Γκρατς – (Αυστρία)

20. 2004: α) Γένοβα – (Ιταλία), β) Λίλλη – (Γαλλία)

21. 2005: Κορκ – (Ιρλανδία)

Νομοθετικό ψήφισμα που αποτελεί τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που αφορά τη θέσπιση μιας κοινοτικής πρωτοβουλίας με στόχο την ενίσχυση της εκδήλωσης "Πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης" (COM(97)0549 - C-40580/97 - 97/0290(COD))

1. Η Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πρωτεύουσα είναι εκδήλωση που ξεκίνησε από το Συμβούλιο Υπουργών στις 13 Ιουνίου 1985 με πρωτοβουλία της Μελίνας Μερκούρη και με στόχο να συμβάλει στην προσέγγιση των ευρωπαϊκών λαών και να καταστήσει προσιτές στο κοινό ορισμένες πολιτιστικές πτυχές της εν λόγω πόλης, περιοχής ή χώρας.

Καθιστά επίσης την αντίστοιχη πόλη θέατρο ορισμένων πολιτιστικών συμβολών από άλλα κράτη μέλη και έχει, κάθε χρόνο, μεγάλη επιτυχία.

Οι πόλεις που φιλοξενούν αυτή την πολιτιστική εκδήλωση έχουν ορισθεί έως το 2000. Η αιτιολογική έκθεση της πρότασης υπενθυμίζει τον κατάλογο των πόλεων που επελέγησαν από το 1985.

Έκτοτε, ενώ μάλιστα τα αρμόδια όργανα της Ένωσης είχαν δηλώσει ότι το σύστημα επρόκειτο να επανεξετασθεί από το 2000, έχουν συρρεύσει νέες υποψηφιότητες. Μέχρι σήμερα, πρόκειται για τις εξής:

- ✚ για το 2001: η Βασιλεία, η Γένοβα, η Λίλλη, το Πόρτο, το Ρήγιο, το Ρόπτερνταμ, η Βαλένθια
- ✚ για το 2002: η Μπρύζ, η Σαλαμάνκα
- ✚ για το 2003: το Γκράτς, η Γρενάδα
- ✚ για το 2004: η Βαρκελώνη
- ✚ και ο αριθμός των υποψηφιοτήτων εξακολουθεί να αυξάνεται.

Εξάλλου, οι Υπουργοί ανταποκρινόμενοι στην επιθυμία που εξέφρασαν πολλές πόλεις τόσο εντός όσο και εκτός της Κοινότητας, να δυνηθούν να φιλοξενήσουν την εκδήλωση "Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης" με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 18ης Μαΐου 1990 θέσπισαν τον "Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Μήνα"

Η ως άνω εκδήλωση επιδιώκει τους αυτούς στόχους με την Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης και απευθύνεται κυρίως στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Η επιλογή των πόλεων που θα φιλοξενήσουν τον "Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Μήνα" γινόταν μέχρι τώρα από τους Υπουργούς Πολιτισμού.

Η αιτιολογική έκθεση της πρότασης απόφασης δίδει επίσης τον κατάλογο των χωρών που φιλοξένησαν τον "Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Μήνα" από τη θέσπισή του, το 1992.

2. Μέχρι σήμερα, η εκδήλωση "Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης" αποτελούσε διακυβερνητική πρωτοβουλία. Οι πόλεις έπρεπε να υποβάλουν την υποψηφιότητά τους στο Συμβούλιο των Υπουργών μέσω της μόνιμης αντιπροσωπείας της χώρας τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η επιλογή γινόταν ομόφωνα από το Συμβούλιο των Υπουργών Πολιτισμού. Η επιλογή της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Πρωτεύουσας ήταν πολιτική απόφαση που λαμβανόταν από τους εκπροσώπους των κρατών μελών, ενώ η Επιτροπή παρενέβαινε μόνον μετά την επιλογή της πόλης, για να στηρίξει χρηματοδοτικά την εκδήλωση.

3. Επιπλέον, η Επιτροπή εκτελεί από το 1991 τις εργασίες γραμματείας του δικτύου των Πολιτιστικών Πρωτευουσών της Ευρώπης και στηρίζει την οργάνωση συνεδριάσεων που δίνουν τη δυνατότητα στους επαγγελματίες που συμμετέχουν στην οργάνωση της εκδήλωσης αυτής να ανταλλάσσουν απόψεις και εμπειρίες.

Το εν λόγω δίκτυο πραγματοποίησε το 1994, κατόπιν εντολής της Επιτροπής, μελέτη σχετικά με τον αντίκτυπο της εκδήλωσης. Προκύπτει ότι ο αντίκτυπος είναι σημαντικός. Η έκθεση δύναται να συνοψισθεί ως εξής:

Είναι φανερό ότι το πρόγραμμα των πολιτιστικών πρωτευουσών δίδει σημαντική ώθηση στη ζωή της πόλης καθώς σε πολλές περιπτώσεις δημιουργεί όντως εξαιρετικά, σε τοπικό πλαίσιο, επίπεδα ενέργειας και δραστηριοτήτων. Ως θετικές επιπτώσεις αναφέρονται οι εξής:

- ✚ σαφές ενδιαφέρον από τα μέσα ενημέρωσης, το οποίο υπερβαίνει σε μεγάλο βαθμό το πλαίσιο της πόλης, σημαντική διεθνής κάλυψη στις γειτονικές χώρες καθώς και σε άλλες χώρες της Ευρώπης; τούτο δύναται να μεταβάλει την ιδέα για ένα συγκεκριμένο τόπο;
- ✚ τόνωση της πολιτιστικής αγοράς της πόλης, η οποία διατηρείται και μετά το πολιτιστικό γεγονός;
- ✚ μεγάλη ικανοποίηση του κοινού λόγω του γεγονότος και αυξημένη υπερηφάνεια για την πόλη; οι κοινωνικοί/εκπαιδευτικοί στόχοι (δηλαδή η ευρύτερη πρόσβαση) δύνανται να εμφανισθούν στο πλαίσιο του ,τους, αλλά οι ουσιώδεις αλλαγές απαιτούν πάντοτε μία πιο μακροπρόθεσμη εφαρμογή;
- ✚ η χρησιμοποίηση της πολιτιστικής πρωτεύουσας ως βάσης για την τουριστική προβολή της και την έλξη τουριστών δύναται να είναι αποτελεσματική; οι ξένες τουριστικές αγορές αντιδρούν θετικά, όπως θετικός είναι και ο αντίκτυπος στην αγορά κατά τα επόμενα έτη;

- ✚ αναφαίνονται μεγάλα οικονομικά πλεονεκτήματα σε τομείς που είναι δυνατόν να εξετασθούν (π.χ. βελτίωση της εικόνας). Το σχέδιο επωφελείται και χορηγίας από τους επιχειρηματικούς κύκλους.
- ✚ η ανάπτυξη στον ίδιο τον πολιτιστικό τομέα (ειδικές καλλιτεχνικές ωθήσεις, νέα ιδρύματα, άνοιγμα στις διεθνείς εργασίες) και η επαναξιολόγηση αυτού που δύναται να είναι η πολιτιστική προσφορά σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

4. Όσον αφορά τις πόλεις που θα ορισθούν κατά τα επόμενα έτη ως πολιτιστικές πρωτεύουσες, η Επιτροπή παρουσίασε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο πρόταση απόφασης, βασιζόμενη στα άρθρα 128, σχετικά με την θέσπιση κοινοτικής πρωτοβουλίας για την εκδήλωση "Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης".

Σε γενικές γραμμές, η πρόταση καθορίζει με μεγαλύτερη ακρίβεια τα στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνει ο φάκελος της υποψηφιότητας (άρθρο 3) και ορίζει νέα διαδικασία για την επιλογή της πολιτιστικής πρωτεύουσας (άρθρο 2). Τέλος, επεκτείνει την επιλογή σε πόλεις χωρών του ευρωπαϊκού οικονομικού χώρου, των συνδεδεμένων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, της Κύπρου καθώς και των τρίτων ευρωπαϊκών χωρών που έχουν συνάψει συμφωνίες συνεργασίας με την Κοινότητα, οι οποίες περιλαμβάνουν μία πολιτιστική ρήτρα.

5. Θεωρούμε σκόπιμο να διατυπώσουμε τις εξής παρατηρήσεις επί του κειμένου αυτού, οι οποίες υπαγόρευσαν και τις υποβαλλόμενες τροπολογίες:

α) τα προγράμματα της "Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης"

Η Επιτροπή όρισε τέσσερα γενικά κριτήρια στα οποία πρέπει να ανταποκρίνεται κάθε σχέδιο που περιλαμβάνεται στο φάκελο υποψηφιότητας. Πέραν αυτών, πρέπει να σημειωθεί ότι η εσωτερική ανάλυση κάθε φακέλου είναι εκείνη που επιτρέπει να διαπιστωθεί η αξία του προγράμματος. Δεν υπάρχει συγκεκριμένος κανόνας.

Ούτως, κατά το παρελθόν, η Φλωρεντία, κατ' εξοχήν πόλη των καλών τεχνών, παρουσίασε σχέδιο που βασιζόταν στην υπενθύμιση και την εμπάθυση της πολιτιστικής της πραγματικότητας. Το Αμστερνταμ πρότεινε ένα θέμα που στόχευε στην εξέταση της πολιτιστικής ταυτότητας διαφόρων χωρών της Ευρώπης και στον τρόπο αλληλεπίδρασης μεταξύ των χωρών αυτών. Η Γλασκόβη ήθελε να δείξει το νέο της πρόσωπο της μεταβιομηχανικής πόλης εστραμμένης στην ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα και ήθελε να χρησιμοποιήσει τις τέχνες ως μέσον εξωτερίκευσης αυτής της πραγματικής αναγέννησης. Η Αμβέρσα, που είναι κυρίως γνωστή ως λιμάνι και κέντρο αδαμάντων θέλησε να παρουσιάσει, στο κέντρο του προγράμματός της, μία καλλιτεχνική τάση. Το Βερολίνο θέλησε να παρουσιασθεί ως σημείο συνάντησης μεταξύ Ανατολής και Δύσης....

Το βασικό, όπως αναφέρεται και ανωτέρω, είναι ένα πρόγραμμα που να δίνει την ταυτότητα της πόλης. Η εμπειρία έχει δείξει ότι καλύτερα θα ήταν να βασίζεται ένα πολιτιστικό έτος στις ίδιες δυνατότητες παρά να γίνονται πολιτιστικά προγράμματα από απλές ανταλλαγές ή δάνεια εκδηλώσεων από άλλες πόλεις ή περιοχές.

Εάν θέλουμε οι προσπάθειες που κατέβαλε επί ένα έτος η επιλεγείσα πόλη να αποδειχθούν μεσοπρόθεσμη πολιτιστική επένδυση, επιβάλλεται οι δραστηριότητες αυτές να προέρχονται, στην ουσία, από τις ζωντανές δυνάμεις της πόλης αυτής, ειδάλλως το πολιτιστικό έτος δεν θα είναι τίποτα άλλο παρά μία πληθώρα εισαγόμενων προγραμμάτων χωρίς καμιά συνέχεια της πολιτιστικής δράσης και κυρίως χωρίς καμιά θετική επίπτωση στην ανάπτυξη της πολιτιστικής δημιουργίας και της πολιτιστικής ζωής της πόλης.

β) Η Διαδικασία

Η Επιτροπή, καταθέτοντας πρόταση βάσει της διαδικασίας που προβλέπεται από το άρθρο 189B της Συνθήκης (συναπόφαση), δεν εφαρμόζει την διαδικασία αυτή για την επιλογή της πόλης, εφόσον

προβλέπει μόνον διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προτού το Συμβούλιο αποφανθεί με ειδική πλειοψηφία.

Το ερώτημα που τίθεται είναι εάν η διαδικασία συναπόφασης πρέπει να εφαρμοσθεί επίσης για την επιλογή της πόλης.

Η νομική υπηρεσία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, από την οποία ζητήθηκε με έγγραφο της 11ης Δεκεμβρίου 1997 να γνωμοδοτήσει σχετικά, εκτιμά ότι σ' ό,τι αφορά τη διαδικασία επιλογής της πόλης ότι πρόκειται "όχι για μέτρο κανονιστικού χαρακτήρα αλλά μάλλον για εκτελεστική απόφαση ή απόφαση εφαρμογής, με επαναληπτικό χαρακτήρα μιας κανονιστικής πράξης που εγκρίθηκε με τη διαδικασία συναπόφασης...."

Φαίνεται να πρόκειται για μιά ιδιότυπη εκτελεστική διάταξη, που καθιερώνει ένα πρωτότυπο σύστημα βάσει του οποίου το Κοινοβούλιο συμμετέχει τόσο στις προπαρασκευαστικές εκτελεστικές πράξεις (τον ορισμό των μελών της Επιτροπής) όσον και στο εκτελεστικό μέτρο αυτό καθ' εαυτό (επιλογή της πόλης) μέσω της διαβουλεύσεως.

Βάσει της νομικής γνωμοδότησης, η διαδικασία που πρότεινε η Επιτροπή φαίνεται να είναι σύμφωνη με τους κανόνες έστω και αν είναι δυνατόν να θεωρηθεί ως πρωτοφανής, εφόσον η ίδια η Επιτροπή εκτιμά ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση πρόκειται για εκτελεστικό μέτρο.

Το ερώτημα που τίθεται ωστόσο είναι εάν δεν θα ήταν σκόπιμο από πολιτικής πλευράς να επεκταθεί η συναπόφαση στην διαδικασία επιλογής της πόλης, τιθεμένη σκοπίμως επί νομοθετικού επιπέδου. Καθώς η διαδικασία αυτή θα προσέδιδε στην επιλογή της πόλης επισημότερο χαρακτήρα, ο αντίκτυπος θα ήταν αναμφισβήτητα ευεργετικός. Αυτή είναι η ομόφωνη σχεδόν επιλογή στην οποία προέβη η Επιτροπή Πολιτισμού κατόπιν ωρίμου σκέψεως.

Ενδεχόμενη αντίρρηση είναι ότι τούτο θα καθιστούσε μακρύτερη τη διαδικασία; η αντίρρηση όμως αυτή δεν είναι καθοριστική. Δεν πρόκειται για μακρηγορία ή για χρονοβόρες τροποποιήσεις των

σχεδίων οδηγίας αλλά για την επιλογή, απλώς, μιας πόλης. Θα μπορούσε να ορισθεί ένα περιοριστικό χρονοδιάγραμμα για τις συζητήσεις του Κοινοβουλίου, ούτως ώστε η διαδικασία της επιλογής να μην επιφέρει ουδεμία καθυστέρηση.

Τέλος, η Επιτροπή Πολιτισμού προτείνει όπως, εφόσον πρόκειται για κοινοτική πρωτοβουλία, οι υποψήφιοι πόλεις να υποβάλουν άμεσα την υποψηφιότητά τους χωρίς να διέρχονται από τα αντίστοιχα κράτη. Τηρουμένων των αναλογιών, τα ερευνητικά κέντρα, π.χ., δεν διέρχονται από το οικείο κράτος προκειμένου να υποβάλουν ένα σχέδιο εκλέξιμο για κοινοτικό πρόγραμμα έρευνας συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

γ) Η ελληνόδικος επιτροπή

Θεωρούμε ότι ο χαρακτήρας της ανεξάρτητης ανώτατης αρχής, που προσδίδεται στην επιτροπή, επιβάλλει όπως τα μέλη της δεν έχουν ουδεμία σχέση με κρατικούς οργανισμούς, λόγω των συγκρούσεων συμφερόντων που θα μπορούσαν να προκύψουν μεταξύ των μελών της επιτροπής αυτής.

Ούτως, πέραν από το ασυμβίβαστο με το αξίωμα Υπουργού, Ευρωπαϊκού Επιτρόπου, Δημάρχου, εθνικού βουλευτή ή ευρωβουλευτή, θα έπρεπε το ασυμβίβαστο αυτό να επεκταθεί στην άσκηση οιοδήποτε ανώτατου κρατικού αξιώματος (ανώτατος κρατικός λειτουργός, μέλος γραφείου του Υπουργού, ...).

δ) Η προθεσμία

Η τριετής προθεσμία, ιδιαίτερα μακρά, δεν δικαιολογείται στο πλαίσιο της διαδικασίας που προτείνει η Επιτροπή. Απεναντίας, εάν εφαρμοζόταν η συναπόφαση στην επιλογή της πόλης, η προθεσμία αυτή θα μπορούσε να γίνει δεκτή.

ε) Η επιλογή των πόλεων

Ο κατάλογος "των πολιτιστικών πρωτευουσών της Ευρώπης" δείχνει σαφώς ότι με ελάχιστες εξαιρέσεις, η Επιτροπή έως το 1999 έχει προτιμήσει πρωτεύουσες κρατών.

Το βασικό δεν είναι, φυσικά, το μέγεθος της πόλης ούτε και η πολιτική σημασία της. Είναι το πολιτιστικό πρόγραμμα που προτείνει η πόλη, πρόγραμμα που πρέπει να έχει ως αφετηρία τις ιδιαιτερότητές της, να έχει ρίζες στην ιστορία της, να επεκτείνεται στο μέλλον της και να στηρίζεται στις ζωντανές πολιτιστικές, οικονομικές και κοινωνικές δυνάμεις της.

στ) **Η χρηματοδότηση**

Η διοργάνωση ενός έτους "Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης" είναι δαπανηρή, τουλάχιστον λόγω της αύξησης του αριθμού των πολιτιστικών πρωτοβουλιών.

Η σύγκριση των προϋπολογισμών δεν είναι εύκολη διότι ορισμένες πόλεις επέσπευσαν τα επενδυτικά προγράμματα που είχαν ή έπρεπε να είχαν προγραμματισθεί, ούτως ή άλλως, ή χρησιμοποίησαν την επιλογή τους ως πολιτιστικής πρωτεύουσας για να επιτύχουν σημαντικές χρηματοδοτικές παρεμβάσεις από ανώτερες αρχές.

Στα δύο άκρα ευρίσκονται το Παρίσι, το 1989, που οι δαπάνες του ήταν σχεδόν μηδέν (μισό εκατομμύριο Ecu), και η Γλασκόβη, που οι δαπάνες της ήταν 100 φορές μεγαλύτερες.

Το Παρίσι όμως ουδεμία ανάγκη είχε εξοπλισμού για να οργανώσει το Ευρωπαϊκό έτος Πολιτισμού...

Εν πλάση περιπτώσει, εάν επιθυμούμε ο τίτλος "Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης" να είναι κάτι παραπάνω από ένα ευρωπαϊκό διαφημιστικό σύνθημα, πρέπει να δοθούν στις πόλεις επαρκή μέσα για την διοργάνωση του πολιτιστικού τους προγράμματος. Το ελάχιστο λογικό ποσό θα ήταν ένα εκατομμύριο Ecu για το έτος - ανεξάρτητα από τη δυνατότητα δημοσιονομικών ενισχύσεων -, κυρίως μέσω των διαρθρωτικών ταμείων.

Ωστόσο, η παρέμβαση των αρμόδιων κρατικών αρχών, όπως εξάλλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν επαρκεί.

Όποτε μία πόλη υποβάλλει ένα πραγματικά νέο και ολοκληρωμένο πολιτιστικό πρόγραμμα, αφυπνίζει ένα πολιτιστικό δυναμισμό, το ενδιαφέρον των χορηγών και την ανάπτυξη του τουρισμού.

Τυπικό παράδειγμα αποτελεί η Γλασκόβη που είχε θέσει ως στόχο να δείξει το νέο πρόσωπό της, ως μετά-βιομηχανικής πόλης, μέσω καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων. Ο τουρισμός αυξήθηκε κατά 50%, οι μισοί από τους κατοίκους πήγαν στο θέατρο ή σε μία συναυλία τουλάχιστον μία φορά εντός του έτους - αποτέλεσμα ιδιαίτερα ενθαρρυντικό - η πόλη απέκτησε άλλη εικόνα στα όμματα των κατοίκων και των μέσων ενημέρωσης.

Και άλλες πόλεις γνώρισαν επίσης σημαντική επιτυχία. Η Μαδρίτη, η Αμβέρσα και η Λισαβόνα ανέπτυξαν πολιτιστικό τουρισμό. Το Δουβλίνο πέτυχε επίσης καλά αποτελέσματα.

Είναι προφανές ότι οι εκδηλώσεις και η προβολή του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού ,τους προσελκύουν τους χορηγούς οι οποίοι δεν θα είχαν στραφεί οπωσδήποτε προς την στήριξη μεμονωμένων πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Οι αριθμοί παρέμβασης του ιδιωτικού τομέα είναι ιδιαίτερα σημαντικοί (το 1/3 του προϋπολογισμού για το Δουβλίνο και την Αμβέρσα, το τέταρτο για την Μαδρίτη και το Αμστερνταμ). Επίσης, ο αριθμός αυτός πρέπει να ερμηνευθεί λαμβάνοντας υπόψη ότι οι κρατικές επιχορηγήσεις είναι πάντα ιδιαίτερα σημαντικές διότι χορηγούνται κυρίως για την κατασκευή υποδομών.

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, η οικονομική πλαισίωση και η χορηγία έχουν ιδιαίτερα σημαντική θέση στον προϋπολογισμό του προγραμματισμού.

ζ) Το άνοιγμα προς πόλεις εκτός της Ευρώπης των 15

Το άρθρο 4, όπως διατυπώνεται, προσφέρει την δυνατότητα σε πόλεις πολλών χωρών εκτός Ευρωπαϊκής ,ένωσης να γίνουν "Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης".

Αυτή η τεράστια επέκταση των δυνατοτήτων επιλογής δημιουργεί ερωτηματικά.

Είναι λογικό ο τίτλος "Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης", που οργανώνεται με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και χρηματοδοτείται από τον προϋπολογισμό της Ένωσης να δύναται να χορηγείται σε πόλεις εκτός της επικράτειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

Επίσης, δεν υπάρχει κίνδυνος αυτή η διάκριση της πολιτιστικής πρωτεύουσας να μεταβληθεί, ενδεχομένως, σε αντισταθμίσεις που δυνατόν να παράσχουν οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τις χώρες εκείνες προς τις οποίες θα έπρεπε να επιδείξουν επιείκεια (π.χ. επειδή θα αργήσουν περισσότερο από άλλες να προσχωρήσουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, επειδή αντιμετωπίζουν διάφορες πολιτικές δυσχέρειες....).

Τέλος, δεν είναι δυνατόν να λέγεται, όπως αναφέρει η πρόταση απόφασης στο άρθρο 1, ότι η πρωτοβουλία "Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης" έχει ως στόχο να αξιοποιήσει τον πλούτο, την ποικιλία και τα κοινά χαρακτηριστικά των ευρωπαϊκών πολιτισμών και να συμβάλει στη βελτίωση της αμοιβαίας γνωριμίας μεταξύ των πολιτών της Ένωσης" και, ταυτόχρονα, να αναγνωρίζεται αυτός ο τίτλος σε πόλεις εκτός της επικράτειας της Ένωσης...

Τα επιχειρήματα αυτά είχαν ήδη οδηγήσει την Ευρωπαϊκή Ένωση στο να καθιερώσει τον "Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Μήνα", κυρίως για τις πόλεις της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

Η Επιτροπή προτείνει, περιέργως πως, την κατάργηση του πολιτιστικού μήνα χωρίς καμία δικαιολογία και εξετάζει μόνον το ενδεχόμενο πρόσβασης όλων αυτών των χωρών στην "Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης".

Αυτή η δήθεν απλούστευση θα δημιουργούσε πάμπολες δυσχέρειες. Θεωρούμε ότι η διατήρηση του πολιτιστικού μήνα θα βοηθούσε τα κράτη που δεν είναι μέλη να αναπτύξουν τον πολιτιστικό τους πλούτο αναμένοντας έως ότου η ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση τους επιτρέψει να υπερβούν το στάδιο αυτό ώστε μία από τις πόλεις τους να επιλεγεί ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης.

η) Μία μόνο πόλη ή υποχρεωτική αδελφοποίηση

Η ιδέα την οποία θα προβάλλει ο φάκελος υποψηφιότητας πρέπει να ξεκινά από μία μόνον πόλη, ενώ η θέση της τελευταίας, η ιστορία της, οι οικονομικοί, πολιτιστικοί δεσμοί της δύνανται να την οδηγήσουν να σχεδιάσει προγράμματα τα οποία θα υλοποιηθούν με έξωθεν παρεμβάσεις. Με τον τρόπο αυτό, μία πόλη σαν τη Λιέγη που ευρίσκεται πλησίον της Γερμανίας και της Ολλανδίας δύναται να παρουσιάσει ένα πρόγραμμα με τη συνεργασία του Aix-la-Chapelle και του Μάαστριχτ.

Αλλά η πρωτοβουλία, όπως και η μεθόδευση του σχεδίου, πρέπει να παραμείνουν στην πόλη που αναλαμβάνει την ευθύνη για το σύνολο. Η αντίθετη τακτική θα είχε ως αποτέλεσμα την συρραφή προγραμμάτων χωρίς συνοχή.

θ) Η παρακολούθηση του ευρωπαϊκού έτους

Η ανωτέρω ανάλυση καταδεικνύει τις δυσχέρειες που παρουσιάζει η παρακολούθηση του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού έτους.

Πέραν του ότι συχνά είναι δύσκολο να "κρατήσουν" για 12 μήνες, (κατά κανόνα οι εκδηλώσεις διαρκούν επί 6 ή επί 9 μήνες), μόνιμα αποτελέσματα για την πόλη δεν δύναται να εκδηλωθούν παρά μόνον εάν το σύνολο των εκδηλώσεων έχει ενταχθεί σε ένα μακροπρόθεσμο πολιτιστικό πρόγραμμα. Τούτο σημαίνει ότι, αφού λήξει το έτος, είναι ουσιώδες να συνεχισθούν οι δράσεις και να διατηρηθεί η συνειδητοποίηση του ενδιαφέροντος τους. Οι αρμόδιες, σε τοπικό επίπεδο, εθνικές αρχές, έχουν, βεβαίως, να διαδραματίσουν τον βασικό ρόλο.